

Cena 30 din

tedenska tribuna



Svoboda, bodi naša lovorika!



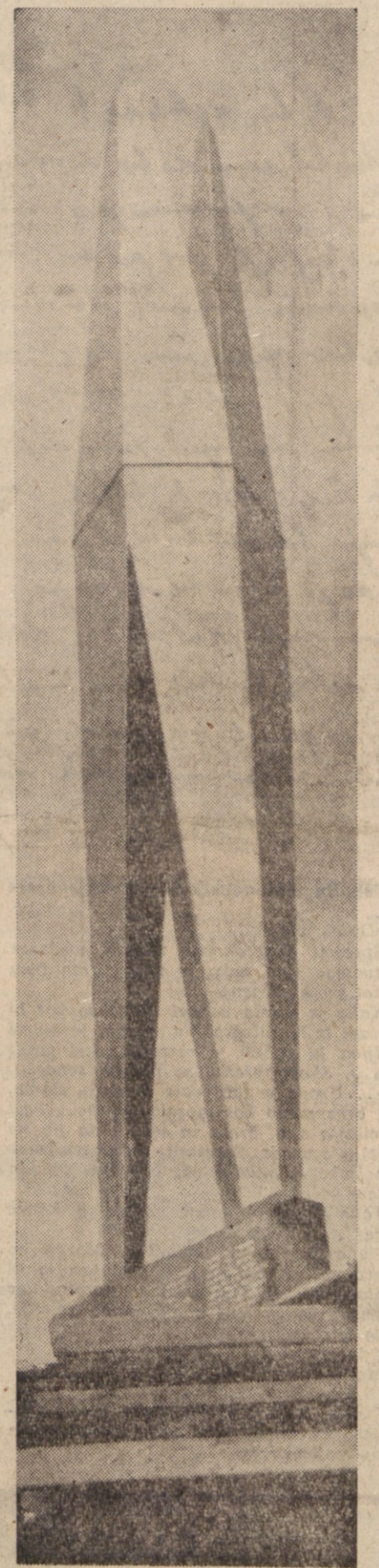
V NAS JE PO TISOČ LETIH ZAPLALA KRI, DVIGNIL GLAVO UPOR! KADAR ČEZ GOZDOVE RJOVEJO VIHARJI, DREVEŠA SE SVOJIH KORENIN ZAVEDO – ZATO, KER NAS DANES IZ ZEMLJE RUJETE, BARBARI, NAŠE KORENINE DO PEKLA POŽENO.

(Matej Bor, Kri v plamenih)



N AJ SVOBODO LJUDI, NAJ ČAST, POSTENJE, NAJ RADOSTNE PRAVICE ŽUBORENJE PRIVABLJA IZ TEMIN POJOČA DLAN: KAR JE VELIKEGA, RODI TRPLJENJE, ZBEŽITE SENČE, VZIDI ČISTI DAN!

(Cene Vipotnik, Pesem svitanca)



Stiriindvajset metrov visoko se dviga mogočni obelisk nad granitno grobnico padlih partizanov v Žužemberku. Na dan vstaje slovenskega ljudstva bodo spomenik slovesno odkrili.

S AMO MILIJON NAS JE, MILIJON UMIRAJOČIH MED MRLIČI, MILIJON, KI PIJEJO MU KRI BIRIČI, EN SAM MILIJON, KI GA TRPLJENJE KROTOVIČI IN VENDAR GA NIKOLI NE UNIČI!

(Kajuh, Slovenska pesem)



Slike na tej strani so iz albuma padlega partizana-fotografa Jožeta Petka »S štirinajsto divizijo«



ZADNJI POZDRAV

PRED MENOJ SO BELI, IZPISANI LISTI. PISMA. IN BOLJ KO JIH BEREM, BOLJ SE POČUTIM NEMOČNEGA. PRAV-ZAPRAV NESPOSOBNEGA, DA BI PAVEDAL VSE TISTO, KAR GOVORE ŽE SAMA PISMA. MED VRSTICAMI, VSA PREŽETA S ČUSTVI IN OBČUTKI. ŽELIM IN HOČEM, A NE BOM MOGEL NIKOLI DOJETI.

Življenje...
Kaj vse pomeniš...
Kaj vse predstavljáš?
Kako se poslavljamo od TEBE?
Ti mar vedno sežemo v dlan in Ti pogledamo odkrito v oči?

Pisma talcev. Tistih, ki so jim ne samo ure, pač pa minute štete. Se sploh da vživet v njihov položaj? Je moč sploh dojeti njihove občutke? Hladnokrvno razbrati njihove misli?
Eh, življenje, kako si kruto!
Milan Ošlovnik, ki je bil ustreljen 30. oktobra 1941 v Mariboru, je materi napisal poslovilno pismo:
»Ljuba mama!
Prosim vas, ne ženite si dosti k srcu.

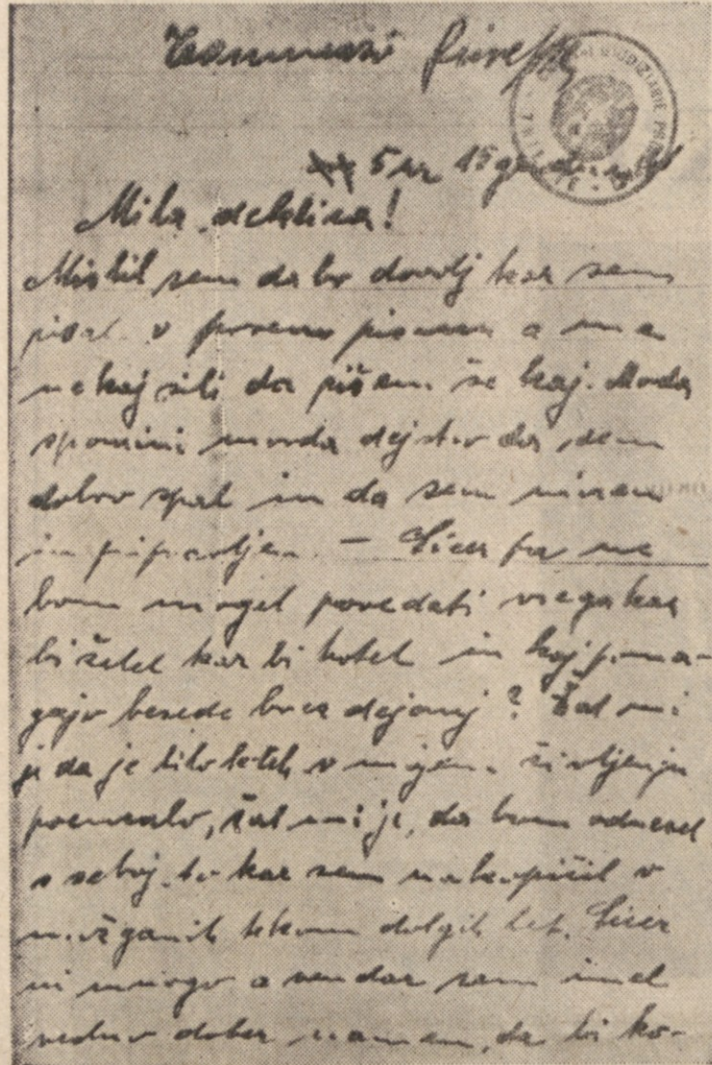
Zdaj — zbogom! Pozdravljeno bodi!
Pišem Ti poslednje pismo. Poslednje vrstice. In ne bodi užaljeno, če so preveč suhoparne. Besede, namreč...

Tik pred mostom... In še poslednjič je veljal pozdrav goram, stenam.

»Dragi domači!
...Včasih si mislim, da ste že čisto pozabili name, odkar sem tukaj (v Begunjah). Odkar sem tukaj, še nisem bil vesel... Vseeno sem bil žalosten, ker sem vedel, da ste blizu mene in ne morem do vas, da bi vas kaj vprašal in kaj povedal... Zahvalite se v mojem imenu Francki za vse kar je storila zame, ker od nje sem dobil toliko skoraj, kakor od doma... Povejte ji, da jo prosim, naj mi da eno malo sliko če jo ima če ne pa še eno veliko in jo prinesite gor, eno pa imejte doma za spomin ker ne vem kdaj se zopet vidimo. Povejte ji da ji bom tudi jaz zvest do smrti kakor mi je tudi ona pisala na listku... Potem pa pozdravite še vse od žlahte in povejte Tončki da nisem več hud nanjo da sem ji odpustil in naj mi še ona odpusti.»
»Ljubi moji dragi!
Včeraj smo bili še polni upov in nad, da nazadnje le srečno preživimo ta boj na življenje in smrt, danes pa smo bili že zopet med kandidati borcev, ki padajo za našo svobodo. Strašne, prestrašne so ure, ki jih tukaj preživljamo. Joža in mnogi drugi so nas danes za vedno zapustili, do zadnjega nihče ne ve, kako se praznijo naše sobe, kot bi prebivala v njih živina za zakol. Kje je kultura, na katero se naslanjajo tisti, ki nas morijo? Kdaj bo konec tega?...
Mirka, če bi sedaj prišla z zadrego zaradi denarja, potem kar kakšno stvar proda, ker sedaj ti važno nič drugega kot to, da se ohranimo živi. To pismo lahko tudi našemu Tončku prečitaš...
Včera: sem tudi Jožu rekel, naj nekaj napiše za mamo, pa mi je rekel, kaj naj napišem, potem pa je vendar napisal par besedi na listek, ki sem ga priložil. To je njegov zadnji pozdrav svoji ljubljani mami in nsem... Mirka, mami nikar ne povejte, če še ne vedo, da je Joža mrtev, bodo preveč oslabele. Ohranite jih, ker bo to za vse vas edina rešitev... Zbogom... Tvoj ljubi Ciril.»
Tudi njegovo življenje te prenehalo dvainštiridesetega leta v Mostah pri Zirovnici.

»Draga mama! — Dve besedici... In koliko povedo!
»Ljuba deklica! — Ko bi vedela, kako te imam rad! Ko bi le vedela, kako se te želim, ko bi le lahko občutila vse tisto, kar čutim jaz zdaj, v tem trenutku. Spomni se me še kdaj... Saj razumem... Življenje... Ko ti bo najhujše, se brez strahu spomni name... Saj nisem bil tako slab... Rad pa sem te imel brezmejno... In danes? Ne vem. Morebiti pa tudi vse vem. Kako je včasih čudno!... Pa tudi lepo!...
Kdo ve, če ni tako mislil tudi Pino Tomažič, pet ur pred tem, ko so ga enainštiridesetega leta ustrelili!
»Mila Deklica!
Mislim sem, da bo dovolj kar sem pisal o prvem pismu a me nekaj sili da pišem še kaj. Morda spominj morda dejstvo da sem dobro spal in da sem miren in pripravljen — Sicer pa ne bom mogel povedati vsega kar bi želel, kar bi hotel in kaj pomagajo besede brez dejanj? Žal mi je da je bilo le-teh v mojem življenju premalo, žal mi je, da bom odnesel s seboj to kar sem nakopičil v možganih tekom dolgih let. Sicer ni mnogo a vendar sem imel

Pino Tomažič, narodni heroj s Primorskega. To je ena izmed njegovih redkih preostalih slik.

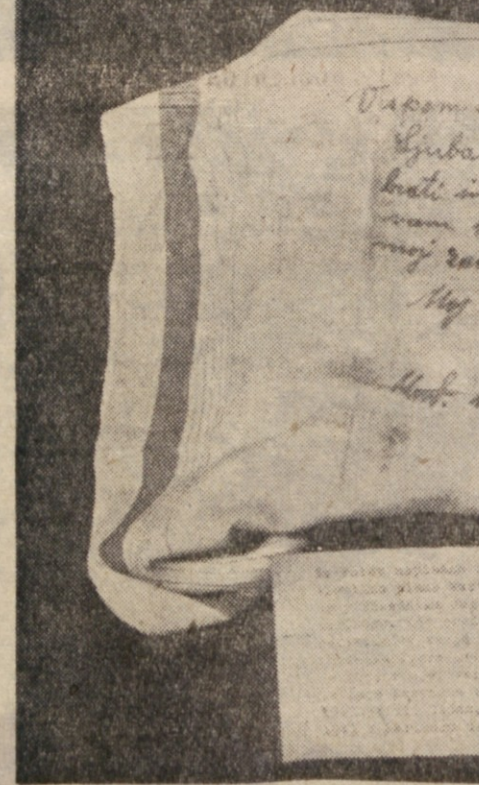


To pa je fotokopija faksimila njegovega poslednjega pisma, ki ga je pisal dekletu tik pred ustrelitvijo 1941

»Draga mama! — Dve besedici... In koliko povedo!
»Ljuba deklica! — Ko bi vedela, kako te imam rad! Ko bi le vedela, kako se te želim, ko bi le lahko občutila vse tisto, kar čutim jaz zdaj, v tem trenutku. Spomni se me še kdaj... Saj razumem... Življenje... Ko ti bo najhujše, se brez strahu spomni name... Saj nisem bil tako slab... Rad pa sem te imel brezmejno... In danes? Ne vem. Morebiti pa tudi vse vem. Kako je včasih čudno!... Pa tudi lepo!...
Kdo ve, če ni tako mislil tudi Pino Tomažič, pet ur pred tem, ko so ga enainštiridesetega leta ustrelili!
»Mila Deklica!
Mislim sem, da bo dovolj kar sem pisal o prvem pismu a me nekaj sili da pišem še kaj. Morda spominj morda dejstvo da sem dobro spal in da sem miren in pripravljen — Sicer pa ne bom mogel povedati vsega kar bi želel, kar bi hotel in kaj pomagajo besede brez dejanj? Žal mi je da je bilo le-teh v mojem življenju premalo, žal mi je, da bom odnesel s seboj to kar sem nakopičil v možganih tekom dolgih let. Sicer ni mnogo a vendar sem imel

vedno dober namen, da bi koristil človeštvu.
Spomnil sem se nenadoma otrok na Krasu in ob Branici. Moji mili dragi prijateljski, uverjen sem, da me boste imeli v spominu, ko sem vam nagajal ko sem se z vami igral.
Kako so bili lepi popoldnevi na Krasu v dolinicah, kako je bilo morje v Cedasu in srebrna Vipava se je mirno vila v sajavem, bujnem luninem svitu. Lepo je bilo življenje vžival sem vsak njegov trenutek vsak žarek sonca, najdramnejšo kapljico dežja. Pa mi ni prav nič žal če bo končalo Milioni ljudi žrtvujejo v teh letih svoje življenje in malo jih je med njimi, ki razumejo kot jaz da smrt nič drugega ali celo nujna dolžnost napram človeštvu.
Preje je bil tu duhovnik in sva se mirno razgovarjala. Rekel sem mu da je moja oot začrtana in da jo neizpremenim. Ločila sva se kot dobra prijatelja, ker je kljub svojemu stanu dober fant.
Ponavljam, da mi je le težko zate in za vse, ki boste preveč trpeli radi mene. Prav tako mi je bilo hudo ko sem se ločil od tovarišev in sem jih moral tolažiti. Pa ne vstavljaj se preveč ob meni: življenje kliče in vsakdo ki razume njegov klic mora naprej, mora živeti, kajti človek je le kaplja v morju človeštva.
Če bo vreme lepo bom vesel in bom pozdravil še enkrat naravo in svet. Saj ne bo »nič hudega« vse bo minilo v hipu in zemlja, ki sem jo vedno ljubil me bo sprejela in jaz bom njen del, klica novih vresnavljanj, klica novih življenj.
Moja draga, najmilejša, tebi sem dal zadnji poljub, zate bo moja predzadnja misel. In ti veš zakaj predzadnja. Živi, treba je živeti in izpolniti svojo življenjsko nalogo, svojo dolžnost napram človeški družbi.
Misli, da te poljubljam na čelo
Pino.»

Koliko teh zadnjih kapljic črnila je steblo po belem, rahlo zmečkanem papirju? Koliko konic svinčnikov se je zlomilo na belem, zmečkanem papirju? — V trepetajočih, nemirnih, mirnih rokah, ki v dlaneh niso mogle skriti znoja.
Kako po polzevo so se vleklo tiste minute pred napovedjo: »Vi boste ob petih popoldne ustreljeni!«
Misli? — Kje ste zdaj?
— Ne, mi zdaj gremo! Ohranite nas v lepem spominu!
Iztok Ausec



Nekateri so svoja poslovilna pa tudi ilegalna pisma pisali kar na robce, če ni bilo papirja pri roki

Tebi in mojim veljajo poslednje besede...
»Draga mama!
Sprejmi hladnokrvno zadnje pozdrave od tvojega sina, zakaj v nekaj urah bom končal svoje življenje...»
Kako je mrzla celica! Stene so kot bi jih vzeli iz hladilnika. Tu in tam je videti kapljico, ki počasi, a vztrajno drsi proti tlom... Skozi rešetke se ponuja sonce...
»...Usoda je zahtevala drugače, mama, tudi brez mene boš morala živeti... Pazi na mlajša dva, brata in sestro, da jih ne doleti ista usoda. Sprejmite srčne pozdrave in poljube od nikdar pozabljenega sina in brata.»
Tako Zdaj je konec. Zdaj je konec vsega.
Zunaj se menda oblaci... Morda bo deževalo... Kako lepo je poslušati lahni pomladanski dež in kako se narava kar čez noč vsa prelevi v eno samo zelenje. Kako se oči odpočijejo...
Odpočijejo?
Morda...
Pisma. Kopica pisem. Trdo, kleno, razburjeno in mirno napisanih. Z okorno in pisave vajeno roko.

Zelo mi je žal Poslavljam se od vas, pozdravite mi vse domače. Torej zbogom. Poljubite mi Adolfa, Juleta, Nado, Marico, Vero in ateka in jaz vas poljubljam. Pozdravite mi vse domače in pozname... Žal mi je, da ne morem z vami govoriti, da vas nisem videl. Vas vse skupaj poljublja in pozdravlja vaš Milan...»
Bil je doktor. Ime — Metod Spindler. Ustreljen istega dne v Mariboru.
»Draga Pepca in dečica!
Končno je prišlo, česar nisem pričakoval. Že sem zidal nove osnove, kako si bomo lepo uredili življenje, ko pridem zopet med vas, žal se je isteklo drugače... Bodi močna in dobro vzgoji moje male črvičke. Če prideš še kdaj skupaj z našimi in tvoji, jim razloži, kako je vse skupaj bilo...
Draga Boženka, Metka in Majda, ohranite svojega ateka v dobrem spominu. Ubogajte mamiko, bodite pridne! — Vas vse srčno poljublja vaš Metod, atek...»
Neznani je. Tudi danes vemo samo, da mu je ime Francelj... In še ta podatek: ustreljen je bil 29. marca 1942 v Mostah pri Zirovnici. Na tistem ovinku slikovite gorenjske ceste, ki pelje čez Završnico...

svet, ki v njem živimo

Te dni sem v knjižici Borovih vojnih poezij prebral tudi verz: Sel sem na pot, da bi postal junak; a postal sem človek.

Mislím, da je v tem veličina naše revolucije. Človek in junak sta si močno blizu in drug drugemu nepogrešljiva. Sele človek, ki si upa svoje izpovedovati in zato tudi vse tvegati, je človek. In tisti, ki tega brez človečanskega razloga, je samo drzen.

Toda junaštvo je trenutna kvaliteta. V nekem trenutku ali razdobju je človek zbral vse svoje človečanstvo zato, da bi dosegel svoj človečanski cilj ali da bi neke človečanske vrednote zavaroval. Toda če ostaja junaštvo trajno, postaja navada in poza, včasih zlagana, včasih celo dvomljiva, domišljava in sama v sebi nasilna.

Pogum in strah sta iz ene človekove korenine. Pogosto šele človekov strah ustvari pogum. A tisti, ki trdi, da strahu nikoli ni poznal, je malo človeka. Nihče, ki je bil nasilno ubit, ni šel v smrt z vedrim čelom. Bilo bi protinavarno, kajti življenje je bistvo človekovega bivanja in kdor bi se temu odrekal z veseljem, bi se hkrati odpovedal tudi delu svoje človečnosti.

Toda če je kljub temu toliko ljudi šlo raje v smrt, kot pa da bi se uklonili protičloveškemu nasilju, pomeni prav zaradi tega ta njihova smrt še toliko večjo žrtev in takrat, ko so morda sicer v srcu od strahu in bolečine trepetaje padli, so bili resnični junaki in njihovo čelo visoko vzdignjeno.

Hodil sem te dni po begunjskih tleh, v dolni Drage, med premnogimi kamni med vojno ubitih. Nekje pred neko kmečko hišo so kot nekaj povsem običajnega ubili petelina. Žival je drgetala, se borila z vsem svojim tkivom do zadnje-

ga za življenje. Ko je sekira padla v živo kri, banalno, nasilno, kruto, me je — čeprav je šlo za povsem usakdanje in opravičljivo opravilo — za hip oblihl srh. Srh zaradi samega ubijanja. A če celo uboj petelina za hip vzbudi grozljiv občutek krvi, kaj šele je bilo množično ubijanje tisočernih in tisočernih ljudi v tej vojni!

Nasilje se ne da ugnati drugače kot z nasiljem. Proti puški je morala počiti puška. Kri za kri. Kri je planila v upor. Toda v obrambo krvi, ne zaradi krvi.

POSTAL SEM ČLOVEK

Dvignil se je upor. Brez njega nas sploh ne bi bilo več.
Toda ta upor je bil vselej samo boj; nikoli nasilje.
Vseh teh dvajset let; v vojni in v miru.

Da, tudi v miru, ko smo začeli hoditi v službo in k strojem ter so morali tudi tisti, ki so mislili, da so morda predvsem junaki, oddati kontrolne kartončke pri vararju. Kajti kot smo betonirali jezove in zidali tovarne, učili nospisane in zdravili bolne zato, da bi nam to olajšalo življenje, tako smo se tudi v tem miru, ki ni brez boja, uporno spopadli z nasiljem. Namesto hierarhijske junakov smo ustoličili demokracijo vseh, ki delajo.

Ne more namreč biti resničen junak tisti, ki ni za enakost oziroma vsaj za enakopravnost; kajti spet je res, da je popolna enakost zgolj fraza in da je samo v enakih možnostih vseh in zavesti skupnosti korak naprej v iskanju novih in boljših odnosov med ljudmi. Odnosov, oblik in poti, ki jih je treba še najti, za katere se je treba boriti in včasih delati celo — napake. Lepi so stroji, vzvišeni so načrti, težke so tone, a človek je več vreden od vsega tega. In če se imamo v borbi zanj pravico celo zmotiti, smo se imeli pravico, prepričani o svoji pravilnosti, tudi pogumno upreti celo prototipu revolucije, ki je bila nekoč naš prvi vzor. Mar ni v tem ponovnem uporu veliko manjšega proti veliko večjemu s po-

gumom prav zaradi zavesti svoje človečnosti, tudi nov dokaz ne samo za to njegovo veliko človečnost, ampak tudi za njegovo resnično revolucionarnost?

Trd je bil boj vseh teh dvajset let; kot da bi ga z golimi rokami praskali iz kamna; brez-kompromis kot je val revolucije, in širok, saj je sepel do zadnjega med nami, boj, ki je v svojih odločitih trenutkih porajal junčke, kakršnih morda še ni bilo, ki pa nikoli ni prenehal biti človeški in ki je zato tudi vslejš ohranil svoj pravi smisel upora.
In ta smisel bo ohranjal tudi vnaprej. Saj pot, po kateri hodimo kot ljudje, je vse bolj polna ljudi. Ljudi z vseh kontinentov.
BOGDAN POGAČNIK



NEMA GOVORICA

TITO MU JE PODARIL NOŽ

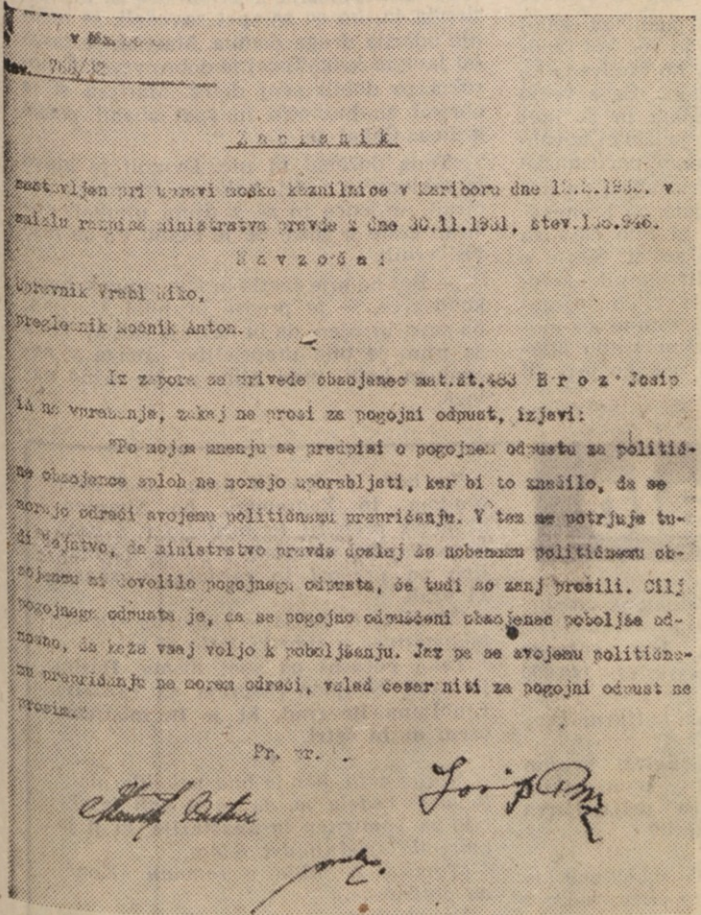
Fredsednik republike, maršal Tito, je pred vojno marsikatero leto preživel kot politični zapornik. Kakšno je bilo življenje, zlasti političnih priporočnikov, si lahko mislimo. Vendar so se mnogi našli, ki so tem priporočnikom kakorkoli že pomagali in jim bili na uslugo. Tak je bil tudi pred letom umrlj Ceh, ki je bil leta 1931-32 (ko je bil Tito zaprt v mariborski kaznilnici) bolničar. Tito ga tudi po odpustu iz kaznilnice ni pozabil in mu je v zahvalo za vse usluge podaril lepo izrezljan nož, ki ga je potem podaril mariborskemu muzeju NOB... Ta nož pa ima še svojo posebno zgodovino: ko so namreč Maribor takoj po napadu na Jugoslavijo Nemci bombardirali, je bilo uničeno tudi Cehovo stanovanje. Iz ruševin pa je po tегnil na plan tudi nož, dragoceno darilo.



SE ENKRAT: »NE!«

Predvojni revolucionarji so v »šolah« za rešetkami vedno izkazovali svojo revolucionarno predanost. Tudi bikovke in mučenja, trpinčenja in žalitve jih niso spravili tira. Nikoli in nikdar niso zatajili svojega revolucionarnega prepričanja proti razrednemu sovražniku. Tudi ko so tovariša Tita, ki je bil zaprt v mariborski kaznilnici, vprašali na zasljanju (ko so mu ponudili pogodni odpust), kaj meni in kakšnega prepričanja je, je odgovoril tako, kot prekaljen revolucionar:

»Po mojem mnenju se predpisi o pogodnem odpustu za politične obsojence sploh ne morejo uporabljati, ker bi to pomenilo, da se morajo odreči svojemu političnemu prepričanju. To potrjuje tudi dejstvo, da



lu, v mariborskih zaporih in vseh tistih starih in priložnostnih ječah, je tekla kri tistih, ki so imeli vedno na ustnicah pripravljeno besedo: SVOBODA! Vse je prav prišlo. Palice, gumijevke, da, in celo smučarske vezi! Mariborski muzej hrani med drugim tudi smučarsko vez in pa bikovko, s katero so, tako domnevajo, pretepali tudi znanega heroja Lacka.

KAMENČEK — TALISMAN

Majhen, od voda in drugih vremenskih nepravil izlizani kamenček, je bil sedanjemu zdravniku dr. Porekarju iz Maribora ves čas izgnanstva in pozneje v boju delček domačega kraja, domače zemlje. Dne 24. junija 1941 ga je pobral v današnji Ulici pregnanih in ga nosil s seboj vse do osvoboditve.

»ZAKOPANA« SLOVENSKA BESEDA

Nemški okupator je prišel na naše ozemlje z velikim namenom potujčiti slovensko ljudstvo in narediti iz Štajerske svojo »že stoletja nemško« pokrajino. Vendar je bila v naših ljudeh volja in želja po samoohranitvi in po ohranitvi slovenske besede dovolj močna, da je kljubovala potujčevalcem. Neki kmet iz Dravske doline je pred pobesnelimi Nemci kratko malo zakopal dve slovenski knjigi v zemljo. Po vojni so jih že vse preperle odkopali vsem tistim v opomin, da je na Slovenskem doma le slovenska beseda.

IZDAL GA JE...

Svojevrstno zgodovino ima obsek ustreljene partizanke Marice Kerencič, ki so jo ustrelili 6. aprila 1945 v Mariboru. Ko so jo ustrelili, je neki rabelj pobral tudi medaljonec, ki ga je imela okoli vratu. Na zunanji strani se je ta medaljonec odpiral in je imel vrezano ime v črni ornamentiki. Ko so ta obsek našli pozneje pri nekem gestapovcu, se je šele zvedelo, da je bila Marica ustreljena. To streljanje namreč je bilo zadnje streljanje brez poprejšnjega razglasa.

»POTRDILO...«

Ljudstvo je pomagalo svoji vojski. Dajalo je partizanom vse, kar je bilo v njegovi moči. Živež, obleko, obutev... In za ta darila so prejeli potrdila. Naslednje potrdilo, eno izmed mnogih, ki jih hranijo še marsikje, je prav zanimivo in ima svojo zgodovinsko vrednost:

»Potrdilo!

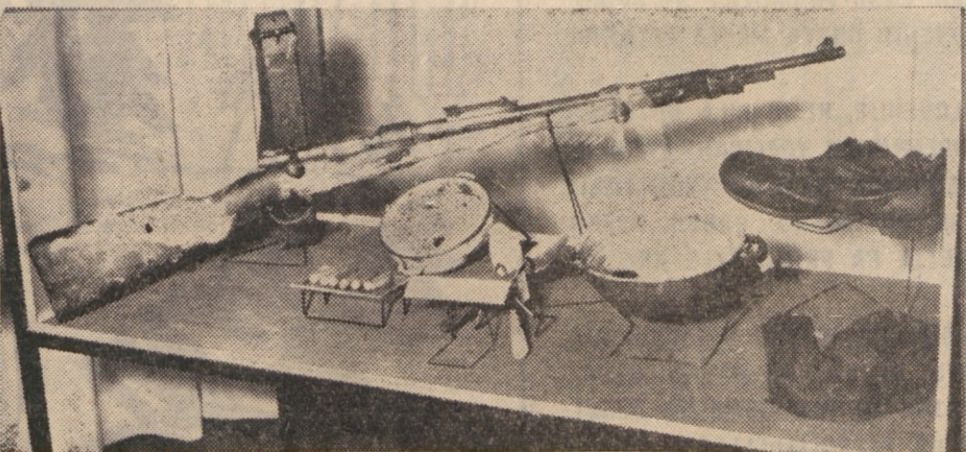
O prejemu živežnih artiklov kot Nar. (narodni) doprinos za Slov. nar. vojsko in to: moka, krompir, mast, v skupni vrednosti R. M. 100, z besedo sto RM.

Plača se po osvoboditvi s 5 odstotnimi obrestmi letno po vrednosti R.M. 7. novembra 1942.»

Sledita podpisana komandanta I. čete Pohorskega bataljona in politkomisarja Janeza oziroma Leona... Lastnik potrdila pa je bil kmet Urbanc iz Lehna pri Ribnici na Pohorju.

»ŠPANSKA« BUSOLA

V mariborskem muzeju NOB hranijo tudi dva zanimiva predmeta, ki sta bila med vojno last komandanta NOV in PO Slovenije. Takrat je bil sicer komandant I. štajerskega bataljona. To sta torbica in busola Franca Rozmana-Staneta. Busola pa je še toliko zanimivejša, ker jo je uporabljal že v Španiji kot aktivni udeleženec španske državljanske vojne.



EPOPEJA BREZ PRIMERE

To že ni več epeja. Postala je legenda. Saj tak neenakopraven boj drugega ne more biti kot legendaren. Gre za Pohorski bataljon, ki je junaško padel — do zadnjega moža — v začetku 1943. Mnogo je bilo ohranjenega iz tistih dni, junaštvo pa je prav gotovo najbolj značilno. V pohorskih hostah pa je ostalo tudi mnogo najrazličnejših predmetov: od pušk, prestreljenih skledic za hrano, žlic, čevljev, nabojev... Slika kaže tudi najdeni pas vojaškega plašča, ki ga je nosil padli Zdravko Cebular-Rado.

»... ZA KAR SEM UMRL...«

»...Povem ti, mama, za kar sem umrl, bi hotel še nekaj umreti...« Tako je zapisal pesnik — borec Karel Destovnik, znani Kajuh. Bil je res borec, pesnik, ki je čutil tragedijo svojega ljudstva in se boril za lepše dni, ki pa jih, žal, ni dočkal. Omahnil je kot borec XIV. divizije med njenim legendarnim pohodom na Štajersko. Ohranjena je njegova zadnja slika, z izmučenim obrazom, v dneh pohoda skozi snežne zamete...

KOS DRAGOCENEGA »LESA«

Umirali so za to našo svobodo. Povsod: v gozdovih, na položajih, v zaporih pa tudi za okupatorja neslavno — z zavzanimi očmi, z zvezanimi rokami, privezani na kol. Tak kol, kjer so 25. januarja 1944 ustrelili petindvajset talcev v Cezanjevcih kot odgovor na pet pedlih Nemcev, je tudi ena izmed muzealij. Brez dvoma — dragocenih. Kdo ve, kdo je shranil ta kol, ob katerem so streljali talce?

Ob tem primeru pa je še nekaj zanimivega: V Cezanjevcih je bila tudi pošta. Poštarka pa je bila izdajalka. Takrat, ko so Nemci streljali teh petindvajset talcev, je prispela brzozjavna pomilostitev. Poštarka pa je telegram zadržala, dokler ni bila izstreljena zadnja krogla...

PO POROKI V SMRT

Zivljenje v partizanskih brigadah je zlasti v časih, ko je bilo svobodo čedalje bolj čutiti, potekalo pač svojo normalno človeško pot. Bile so tudi prve partizanske poroke.

Enega takih zanimivih uradnih dokumentov ima tudi mariborski muzej. To je namreč poročni register Okrožnega odbora OF Maribor-levi breg. V tem dnevniku je bila zapisana in opisana prva poroka Stefana Bukška-Vlada z Ano Antolič-Zvonko. Bila sta namreč partizana Lackovega odreda. Poročila sta se 17. januarja 1945, žal pa njuna zveza ni dolgo trajala. Ko so hišo gospodarja Karla Dobaja v začetku maja obkolili (v neposredni bližini je bil namreč bunker okrožnega komiteja), sta bila v njej poleg gospodarja še Zvonka in Vlado. Nič ni pomagalo, bilo je preveč krvi željnih napadalcev in, ko so se hoteli prebiti do gozda, sta oba padla. To je bilo 3. maja 1945, na pragu svobode...

ROKAVICE ZA SPOMIN

Se spominjate letičih trdnjav, ki so letele čez naše ozemlje na poti proti Nemčiji, da bi tam odvrle rušilne bombe, ki naj bi pomagale dotolči podivjani nemški škorenj? Prav gotovo! Tudi tega se spominjate, da se je marsikatero letalo vračalo poškodovano in so ga tudi nad našim ozemljem sestrelili. Odprli so se beli »dežniki« in angleški oziroma ameriški padalci so se spustili v neznanost... Toda skoraj vedno so jih pričakali partizani, ki so za njihova življenja dostikrat žrtvovali svoja. Tako so novembra 1944 nad Tezmin pri Mariboru sestrelili neko zavezniško letalo. Letalce so partizani rešili in jih potem po kurirskih poteh prepeljali v Bežo krajino in naprej v Bari. Za spomin in

za prijateljstvo je takrat neznan ameriški letalec podaril kurirju Slavku Bizjaku svoje letalske rokavice. V zahvalo pač za varno prehojeno, naporno pot s Štajerske na Dolenjsko.

V POHIŠTVENEM OKOVJU

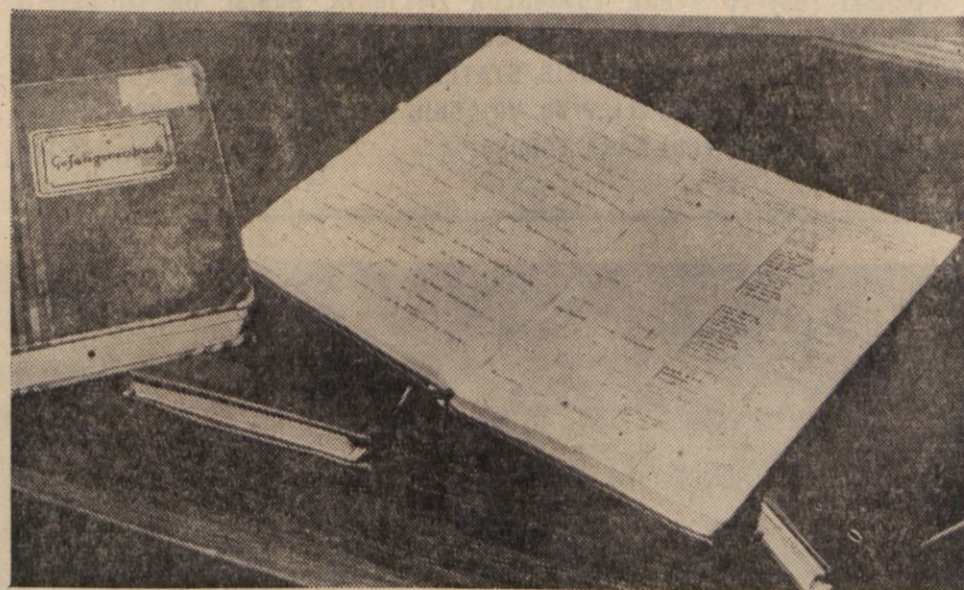
Ko je Tončka Sturm s Planine pri Kranju vstopila v pisarno okrajnega odbora Zveze borcev NOV z namenom, da bi dobila potrdilo, ki ji je bilo potrebno pri uveljavljanju službenih let, so bili nemalo presenečeni. Kot dokaz svojega sodelovanja z NOB je predložila ročico pohištvenega okovja! Le-ta se je dala razstaviti tako, da so v votlino lahko spravili poročila, napisana na majhnem papirčku... Tako je med okupacijo prenašala v torbici partizanska poročila, še tako prevejanemu policaju pa nekaj takih ročic v torbici ni moglo zbuditi suma...

Z RDEČIM: »HINGERICHTET!«

Nemci so na splošno znani kot izredno pedantni ljudje. Vse, kar opravijo, opravijo vedno in z matematično natančnostjo. Tako so vodili tudi vseh sedem knjig v Begunjah, kamor so zapisovali pripornike. 12.098 jih je bilo... Od teh so jih precej postrelili, zmetali v ogenj, odgnali v taborišča. V knjige so o vsakem priporniku zapisali naslednje podatke: zaporedno številko, ime in priimek, številko zapisnika o zasljanju, rojstno leto, rojstni kraj, kateri religiji je pripadal, zakonski stan, poklic in kraj stanovanja, kdo ga je pripeljal v Begunje, na čigavo povelje, vzrok aretacije, kdaj in kam je bil poslan, številko akta, številko celice oziroma sobe, v kateri je bil in še pripombe...

Ce je bil pripornik ustreljen, je na skrajnem levem robu pisalo z rdečim črnilom: »Hingerichtet!«

Kakšna vestnost in kakšen sadizem!!



DVAJSET LET POD ZEMLJO — To je bil pisalni stroj, ki ga je rudar in organizator KP Lojze Hohkraut, narodni heroj, štiriindevdesetega leta osebno prinesel čez Mrzlico partijski celici v Prebold. Le-ta je namreč nekaj časa samostojno razmnoževala propagandno gradivo na kmetiji Kunike Kotnik v Grajski vasi. Leto dni kasneje (1935) so nadzor tako zaostriili, da je celica morala opustiti tehniko. Zato je brat Kotnikove zakopal pisalni stroj v zemljo. Potem so na pisalni stroj čisto pozabili in šele pred šestimi leti so se spomnili nanj. Brat ga je spet odkopal in zdaj je našel mesto v celjskem muzeju.

NAJMLAJŠI KOMANDANT

Jurišal je tako kot so znani samo borbi do skrajnosti predani borci. Poleg tega pa je bil še najmlajši komandant brigade, kar jih je poznala partizanska zgodovina, saj ni imel niti dvajset pomladi...

In tri dni pred smrtjo, ko je junaško padel in izdihnil na rokah bolničarke, je Boris Vinter iz Zreč napisal tole pismo:

»Dragi domači,

Po dolgem času imam zopet priliko, da vam sporočim, kje se nahajam in kako mi je. Ofenzivo, katera je bila precej huda, sem preстал, kljub temu, da smo vsaki dan vodili težke borbe in se prebijali preko nemških obrobov... Nahajamo se na

Kranjskem... Ostali Zrečani so pa padli, med njimi tudi Oražov Viktor... Ako imate zveze z mamo, ji pošljite to pismo... Sicer pa mislim, da se bomo kmalu videli... Če pa pademo tudi mi, mi ni žal, kajti mi vemo zakaj se borimo in če ne bomo mi, bodo pa naši nasledniki uživali sadove naše borbe...«

Pismo je komandant VI. Šlandrove brigade napisal 18. februarja 1945, omahnil pa je tri dni pozneje s temi besedami, polnimi tragike in upanja: »Saj ni več daleč svoboda, čeprav je jaz ne bom dočakal...«

KOTEL CELJSKE ČETE — Natanko te dni (20. julija) je dvajset let, odkar je bila na Resevni nad Sentjurjem ustanovljena I. celjska četa. Njen prvi komandant je bil Franc Ranč-Buzdo, ki so ga 11. avgusta 1941 ujeli Nemci v Slivnici in 24. avgusta ustrelili skupaj s Slavkom Šlandrom. Med številne spomine o četi, ki jih hrani celjski muzej, sodi tudi poljska kuhinja. Pravzaprav je to le kotel bivše jugoslovanske vojske, ki se je znašel pri četi takoj ob ustanovitvi in je imenitno služil svojemu namenu v taborišču Javornik na Kozjanskem. V njem je kuhala Hermina Seničar — zdaj spomeničarka — od vsega začetka in še potem, ko je prvi komandir bil ujet in ga je zamenjal Peter Stante-Skala. Kuhala je do 16. avgusta 1941, ko so Nemci napadli taborišče in se je četa umaknila. Na bojišču je ostal kotel, ki se ga je usmiliil neki kmet in v njem menda kahal celo žganje. Pred petimi leti je kotel našel pot v celjski muzej.

S KRVJO NAPOJENE VRVI

Begunje in Draga sta znani. Ne toliko s turistične plati kot eni izmed najbolj zloglasnih mučilnic v Sloveniji med nemško okupacijo. Streljanja talcev so bila na dnevnem redu. Ko pa je Rado Pintar, takrat še mladinec, spravil del vrvi, s katero so bili talci privezani h kolom, se bržkone ni zavedal, kakšno vrednost bo imela kot opomin, da se kaj takega ne bi nikoli več pripetilo...

URA Z LUKNJO

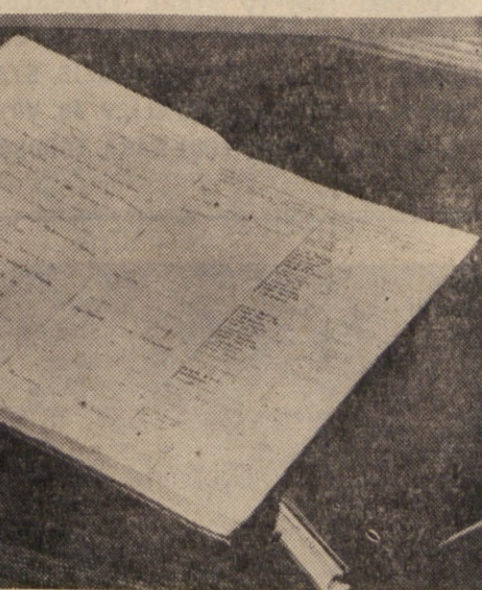
Kako čudno se včasih usoda poigra z življenjem. Mnogim partizanom je ohranil življenje bodisi nahrbtnik, puškino kopito ali karkoli. Padlemu kurirju Gašperju iz XI. brigade pa tudi ura ni pomagala. Ko je padel, so našli pri njem prestreljeno uro, od katere so ostali trije obročki, pokrov in črna številčna ploščica s kazalcem...

ODKOPANI RAZMNOŽEVALNI STROJ

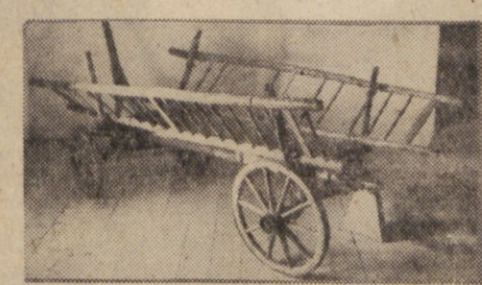
Slavo Klavora, narodnega heroja z zelene Štajerske, vsi poznamo. Ze od začetka narodnoosvobodilnega gibanja je aktivno sodelovala v njem. Tudi razmnoževalni stroj, ki ga je uporabila junija, julija in avgusta, je tesno povezan z njenim delovanjem med okupacijo. Na njem je v leseni baraki med Tržaško cesto in današnji ulici Pariške komunne v Mariboru razmnoževala razno literaturo, letake in podobno. Stroj je tik pred aretacijo zakopala, po vojni pa ga je odkopala njena sestra. Slava Klavora je bila namreč leta 1941 ustreljena kot talka.

Z VOZIČKOM OD JABLANE DO JABLANE

Vsakega popotnika, ki ga vodi pot po cesti Celje-Maribor, vselej stisne pri srcu, ko se pelje mimo Frankolovega. Jablane ob cesti so nema pričra, spomenika pa javni opomin na strahotno grozodejstvo, ko so Nemci v Strančici nanje obesili talce. Dne 3. februarja 1945 so partizani iz zasede v Tesnem napadli avto, v katerem se je peljal celjski kreisführer Toni Dorfmeister in ga ustrelili. Gauleiter za Štajersko dr. Siegfried Uberreither in šef policije SS v



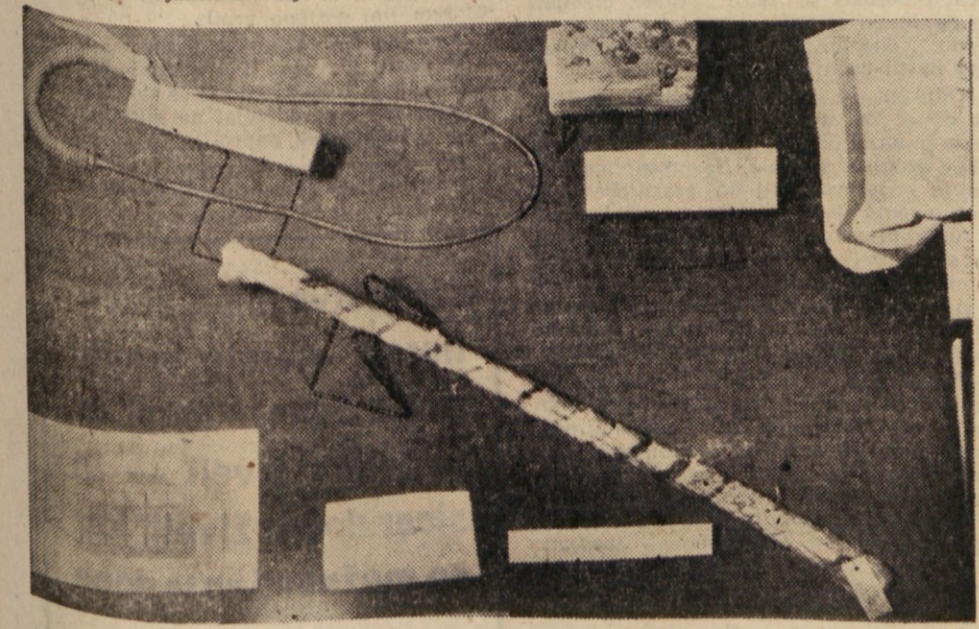
naših krajih general Ervin Rösener sta iz maščevanja za napad ukazala na kraju samem usmrtiti sto talcev. Za dan maščevanja je bil določen 12. februar. Nemci so zastražili okolico in bližnje kmetije ter zaprli cesto za ves promet. Esesovci so dve uri in pol na obcestne jablane najšuroveje obesili na vrvi angleških padal talce, ki so jih pripeljali iz celjskih, trboveljskih in mariborskih zaporov. Najprej na eni strani ceste, potem pa še na drugi. Medtem so celjski zaporniki kopali dva množična grobova. Vanje so sprva vlačili mrtve talce za noge, ker pa je šlo prepočasi, so vzliji Podpečnikovim ročni voziček in z njim



od jablane do jablane pobirali talce. Ta voziček je zdaj v celjskem muzeju pričra zverinstva pri Frankolovem.

IZTOK AUSEK EDI HRAUSKY

Foto: D. MODRINJAK — F. PERDAN



SAM PROTI PETNAJSTIM



RAST PARTIZANSKIH VOJAŠKIH SIL V REDNO ARMADO NOV JE ZAHTEVALA TESNEJŠO POVEZAVO. POKAZALA SE JE POTREBA PO ENOTNI, SMOTRNO ORGANIZIRANI SLUŽBI, KI BI POVEZOVALA VSE PARTIZANSKE ENOTE, VSE OKRAJNE IN OKROŽNE FORUME OF, GLAVNI ŠTAB NOB IN POS TER CK KPS. TAKO SO JESEN 1942 USTANOVILI PRVO KURIRSKO TV POSTAJO, KI SO SE JI V NAJKRAJŠEM ČASU PRIDRUŽILE ŠE DRUGE IN KMALU JE BILA RAZPREDENA PO SLOVENIJI GOSTA MREŽA RELEJNIH LINIJ.

OD KOMANDE RELEJNIH POSTAJ SLOVENIJE, KI JE BILA OD MAJA 1943 DO JESEN 1944 V OBČINAH PRI DOLENJSKIH TOPLICAH, KASNEJE PA NA ŽELEZNIŠKI POSTAJI V SEMIČU, JE VODILA ZVEZA NA TRI STRANI: PREKO NOTRANJSKE NA PRIMORSKO IN GORENJSKO, DRUGA PREKO LITJE NA ŠTAJERSKO IN KOROŠKO, TRETJA PA PREKO BELE KRAJINE NA HRVAŠKO.

KURIRSKA POSTAJE, KI SO BILE OBIČAJNO VISOKO V HRIBIH ALI SICER NA SKRITEM IN SAMOTNEM KRAJU, SO BILE PO NAVADI ODDALJENE TRI DO PET UR HODA. NA POSTAJAH JE BILO OSEM DO DESET KURIRJEV, KI STA JIH VODILA KOMANDIR IN POLITDELEGAT. ČE SO OKOLIŠČINE DOPUŠČALE, SO IMELI PO KURIRSKIH POSTAJAH VOJAŠKE IN POLITIČNE URE. KURIRJI SO DOBIVALI HRANO OD BLIŽNJIH PREBIVALCEV, S KATERIMI NISO VZDRŽEVALI STIKOV ZGOLJ ZARADI PREHRANE, TEMVEČ PREDVSEM ZATO, KER SO NA TERENU ŠIRILI IDEJE OBOROŽENEGA BOJA. TO JE BILO ZLASTI VAŽNO TAM, KJER SE DRUGE PARTIZANSKE ENOTE NISO POGOSTO ZADRŽEVALE ALI PA JIH SPLOH NI BILLO. V KRAJIH, KJER JE IMEL SVOJE POSTOJANKE OKUPATOR, JE BILA POLITIČNA LEDINA NEZORANA IN PRAV TU SO ODIGRALI KURIRJI POMEMBNO POLITIČNO VLOGO.

RAZEN POŠTE IN PROPAGANDNEGA GRADIVA SO KURIRJI PREENAŠALI TUDI PAPIR IN MATERIAL ZA TISKARNE TER NE NAZADNJE TUDI MATERIAL ZA PARTIZANSKE BOLNIŠNICE, KI JE PRIHAJAL PO ILEGALNI POTI IZ LJUBLJANE, TRSTA, GORICE, MARIBORA, CELOVCA IN DRUGOD. BREMENA, KI SO VČASIH TEHTALA TUDI PO TRIDESET ALI ŠTIRIDESET KILOGRAMOV, SO MORALI PREENAŠATI KURIRJI V NAHRBTNIH MIMO SOVRAŽNIH POSTOJANK IN BUNKERJEV, MIMO ZASED, ČEZ GLAVNE CESTE, ZASTRAŽENE MOSTOVE, PROGE IN REKE. NA OZEMLJU, KI GA NI NADZOROVAL SOVRAŽNIK, SO VZDRŽEVALI DNEVNO ZVEZE Z MULAMI IN VOZovi. DRUGOD PA, KJER JE SOVRAŽNIK PREŽAL NA GIBANJE KURIRJEV, SO OPRAVLJALI SVOJO NALOGO PONOČI, VEDNO V NEVARNOSTI ZA ŽIVLJENJE IN SVOJE POSLANSTVO.

POLEG SVOJE KURIRSKE SLUŽBE SO OPRAVLJALI TUDI OBVEŠČEVALNO DELO. NEPOSREDENO STIK S PREBIVALSTVOM JE OMOGOČAL, DA SO PRAVOČASNO POSREDOVALI TOČNE PODATKE O GIBANJU SOVRAŽNIKA, O NJEGOVI OBOROŽITVI, ŠTEVILNI MOČI IN NAČRTIH. TA OBVESTILA SO VEČKRAT KORISTILA NAŠIM VOJAŠKIM ŠTABOM ZA USPEŠNE OPERACIJE PROTI SOVRAŽNIKU.

ČEPRAV NISO SODILE VOJAŠKE AKCIJE MED NALOGE KURIRJEV, SO POZNALI TUDI TO STRAN VOJAŠKEGA ŽIVLJENJA. BODISI, DA SO SE IZHENADA SREČALI S PATRULJAMI, BODISI DA SO NAPADLI SOVRAŽNIKA ZATO, DA SO SI PRIBORILI OROŽJE. STATISTIKA KAŽE, DA SO SE KURIRJI NA SLOVENSLEM IZKAZALI V 68 VOJAŠKIH AKCIJAH. ENO IZMED TEH SREČANJ OPISUJE TUDI NAŠA ZGODBA.

Sredi julija 1944. Kurirska postaja TV 11. Takrat je bila v porušeni žagi za Travnikom v Loškem potoku. V tej vojaški enoti je bilo razen komandirja še trinajst kurirjev. Postaja je bila dobro opremljena. Kaj opremljena, motorizirana, saj je imela tri konje, vozček za prevoz propagandnega gradiva in celo kolesa. Vsak kurir je imel svojega.

Sredi popoldneva, ko so bili v poletni pripekli brenciji najbolj sitni, je ves ozno prisopihal kurir iz postaje TV 18. Prinesel je pošto, ki je bila zaradi izredne nujnosti označena s šifro RR. Ta oznaka je pomenila, da se pošta ne sme nikjer zadrževati in da jo je treba čimprej izročiti naslovniku.

Kadar je šlo za najtežje in najzupnejše naloge, ni komandir niti za hip pomisljal, komu jih bo zaupal. Tudi tokrat ne.

— Marijan, pripravi se, pošto RR je treba takoj odnesti!

— Na TV 12?

— Da. Pa kar dobro boš moral vzeti pot pod nogo, da bodo redni kurirji lahko odnesli pošto čimprej naprej.

Medtem ko je komandir po predpisih napisal datum na kurirsko kuverto pa uro prejema in oddajo pošte, je Marijan že pripravil kolo.

— Na, vzemi, in na Nemce ahtaj! — je komandir očetovsko izročil pošto Marijanu, ki se mu je kot predni sinko namesto pozdrava nasmehnil:

— Brez skrbi, vse bo v redu, če le dežja ne bo, ko je tako soparno.

Zajahal je železnega konja in že izginil med njivami. Zemlja, željna dežja, je žarela v vročini, klasje pa je širilo svoje rese proti soncu, kot da bi prosilo: nikar dežja. Marijan, vesel mladosti in življenja, je z lahkoto poganjal kolo in si le kdaj pa kdaj popravljal puško, ki mu je odpeta visela na psih. Bil je brez skrbi, saj je bilo tod že nekaj časa osvobojeno ozemlje.

Potihoma si je žvižgal, zadovoljen, da je pri komandirju tako dobro zapisan.

Sam ni vedel, kdaj je pustil za seboj vas Drago. Vedel je le, da je več kot polovica poti že za njim in da do Medvedjeka pravzaprav ni več tako daleč. Se z večjo vneto je pritiskal na pedala in še bolj zadovoljen je, čeprav mu je zmanjkovalo sape, požvižgaval tiste znane partizanske pesmi, ki jih je ničkolikokrat slišal na mitingih in ki so ga spominjale na prenekatere prijetno urico. Toda ni bilo časa za sanjarjenje. Pa tudi dalo se ni. Sanje o skorajšnji svobodi so motili blatniki kolesa, ki so ropotajoč dajala ritem njegovemu požvižgavanju. Tako zopno so motili idiliten mir, da je Marijan trdno sklenil, da bo na Medvedjeku nekako pritrtil blatnike.

odjeknila na vse strani in odmevala med bregovi. Eksplozija je črnorokce za hip zasleplila in, ko so se spet zavedeli, je mednje udarila druga bomba. Marijan je zaslišal javk in krik. Torej je dobro vrgel. Črnorokci so dobili svoj delež. Marijan si je obrisal znojno čelo in spet stisnil puško k licu. Čakal je.

Toda dočakal ni nič. Dvignil je glavo iz zaklona in videl, kako so črnorokci pobirali ranjence in se z njimi umikali onstran ceste v gozd. Se je čakal. Pa se niso več vrnil.

— Boj ne bije svetlo orožje, ampak junakovo srce, — je predse brundal Marijan, na smrt utrujen, da bi najraje zaspal. Toda za njim je bila prepričljiva zmaga v nenakem boju, pred njim pa še važna naloga.

ogledalo

Pri Shothebiju v Londonu je doseget portret Francisca Goye (1746-1828) »Vojvoda Wellington«, last vojvode von Leedsa, rekordno ceno 140.000 funtov.

(TT 11. julija v »Mali kulturni kroniki«.) Ni znano, kdaj so Angleži svojim lordom zamenjali »of« z nemškimi »von«. Morda v okviru prijateljstva v Severnoatlantskem paktu?

Nekaj desetih yorških meščanov je več dni čistilo znamenito okno, mozaik »Pet sester«, sestavljen iz 15 koscev raznobarnega stekla. Pri poročni pojedini je 2000 gostom pri 15000 metrov dolgem omizju streglo 150 natakarič.

(Tovariš 2. julija — »Da, ki mu je prisostvovalo 30 milijonov« na 82. strani.) Nečesa je res 15.000, toda ne metrov omizja, ampak raznobarnih stekle v mozaičnem oknu »Pet sester«. Kar je torej pri oknu premalo, je pri petnajstkilometerskem omizju, kjer bi se vsak gost košatil na sedmih in pol metrih. preveč. Naj bo miz za 1500 metrov. Z malo truda se dajo stvari izravnati.

Ko bodo preuredili progo med Beogradom in Zagrebom, bo Simplon-ekspres prevozil to razdaljo v 6 urah in petnajstih minutah, s parno lokomotivo pa prevozi to razdaljo v skoraj 14 urah.

(Mladina 6. julija — Odgovor »Diesel lokomotive« v rubriki Halo 08.) Tako počasni pa spet nismo. Doslej je rabil Simplon-ekspres za razdaljo Ljubljana—Beograd, ki je tu mišljena osem ur in četr.

Morda zato, ker je bila nekoliko omtična — vedela je, da so ji dali injekcijo za pomiritev in anastazijo, ki ji je omrtvila spodnji del telesa.

(Tovariš 2. julija v romanu »Končna diagnoza«.)

Dovoljujemo si pripomniti, da je med anestezijsko in Anastazijo rahla razlika.

Rezance kuhamo v slanem kropu. Kuhane ocedimo, polijemo s hladno vodo in ko se odtečejo, jih stresemo na sukno. Le-to prej drobno zrežemo in segrejemo na masti.

(Delo 28. junija — »Hitro pripravljeno kosilo«.)

Tó novo jed je gotovo forsirala tekstilna industrija. Pričakujemo še recepte za riž s praženim kangarnom rips na žaru in cefir v pikantni omaki.



Kurirji se vsako leto sestanejo in obujajo spomine na tiste dni, ko so opravljal najzupnejše naloge. Tudi letos so se sestali v Iškem Vintgarju

Tedaj pa, v trenutku, ko je pripeljal okrog ovinka ceste, ki je vodila proti Borovcu, so mu neznanci zastavili pot. Dva sta nanj naperila brzostrelki:

— Stoj! Kdo si in kam greš?

Marijan je v hipu spoznal, da ima opraviti s črnorokci, ki so se pripelzili na osvobojeno ozemlje. Zato ni niti trenutke razmišljal, kaj mu je storiti. Namesto njega je odgovorila njegova puška. En sam skok in zvalil se je v občestni jarek. Prvi hip so bili črnorokci zmedeni, potem pa so usuli nanj ogenj iz petnajstih pušk.

Začel se je neenak boj. Marijan je vedel, da tedaj ni bil čas za precizno merjenje. Treba je bilo streljati in sovražnika prikovati k zemlji. Puška mu je delala kot strojnica; črnorokci so iskali zaklone, Marijan pa se je po trebuhu odmikal proti robu gozda. Venomer je streljal, da črnorokci niso mogli za njim.

Odplazil se je kakih trideset metrov od ceste. Za starim štorom na obronku hote je našel odličen zaklon. Toda sovražnikov ogenj ni pojeval. Nasprotno, neenak boj je prišel vse bolj do izraza. Petnajst proti enemu. Kurirju Marijanu je s čela lil umazan znoj. Bil je utrujen, le vonj po smodniku mu je vlival novih moči. Iznemada je opazil, da mu bo kmalu zmanjkalo nabojev. Petnajst črnorokcev je uredilo vrste in začelo se je srdito pokanje. Kurirju Marijanu je trda predla.

Tedaj se je spomnil na bombe za pasom. Ampak kaj, ko so bile privezane in jih ni bilo moč hitro sneti. Ni mu preostalo drugega, kot da je prenehal streljati. Odložil je puško z nekaj naboji in razmotaval ročne bombe za pasom.

Črnorokci so menili, da je Marijan mrtev, zato so tudi oni prenehali streljati. Začeli so se približevati zaklonu. Pa niso daleč prišli. Ko so spoznali zmoto, je bilo že prepozno.

Zaustavila jih je ročna bomba, ki je

— He, ne poznate vi partizanskih kurirjev. Nič nismo slabši od bombašev, — si je stegal prst s hlače in sedel na štor. Oddahnil se je. Samo za hip. Mežikal je v sonce, da bi ugani, koliko je ura. Roka mu je segla po kurirski torbi in tedaj mu je zastalo srce. Bila je vsa preluknjana. Odpel jo je, izvlekel iz nje strgano pošto in med papirji našel devet sovražnih krogel.

Kurirska torba ga je obvarovala smrti. — Le kaj bo rekel komandir, ko bo videl to papirnatu solato? — mu je rojilo po glavi. Potem pa je vstal, si otrsel prah z rokavov in neumne skrbi iz glave:

— He, ne bom se sramoval. Ne pred komandirjem ne na skojevskem sestanku, saj sem jim pošteno vrnil.

Izmučen in vendar ponosen korak ga je odnesel od ceste. Prerešetano kolo je čakalo nanj. Toda za silo je še slo. Marijan je sedel nanj, se odpeljal na kurirsko postajo — in svobodi naproti.

(Po spominih komandanta II. relejne linije Cirila Debeljaka priredil Edi Hrausky)

Človeštvo mora živeti, narodi morajo urediti svoje odnose tako, da bi lahko živeli — in sicer dobro živeli, ker so možnosti za to dane



SCENA IZ NAJNOVEJŠEGA SLOVENSKEGA CELOVEČERNEGA IGRANEGA FILMA »BALADA O TROBENTI IN OBLAKU«



SCENARIST CIRIL KOSMAČ

KOSMAČ
IN ŠTIGLIC

BALADA O TROBENTI IN OBLAKU

Ze prihodnje dni, ob veliki proslavi 20-letnice revolucije, nam bo v Ljubljani Triglav film predstavil svoj najnovejši celovečerni igrani film »Balada o trobenti in oblaku« in s tem zabeležil svojevrstni rekord, saj je bila prva zvočna kopija dokončana šele preteklo soboto. V tem filmu, ki bo eden izmed štirih, oziroma, petih (koprodukcija »Ograda«) Triglavovih adutov na letošnjem festivalu v Pulji, se je spet zbral del ekipe, ki nam je pred trinajstimi leti dala prvi slovenski film »Na svoji zemlji«. Scenarist je Ciril Kosmač, režiser France Štiglic, scenograf pa ing. Tone Mlakar. Kot osnova za scenarij je Cirilu Kosmaču služila Temnikarjeva zgodba iz njegovega daljšega prozega teksta »Balada o trobenti in oblaku«.

Film nas vrača v vojna leta, na bojišč 1943. leta, ko se sedemdesetletni Temnikar odloči za svoj »prvi in poslednji boj«. Sam se postavi po robu petim belogardistom, ki hočejo napasti skrivališče nezauščenih ranjenih partizanov. Zmaga, vendar izgubi v boju življenje.

Glavne vloge v tem filmu, s katerim bo slovenska kinematografija počastila jubilejno leto naše revolucije, igrajo Lojze Potokar, Angelca Hlebec, Vladimir Skrbinek, Branko Miklavc, Rudi Kosmač, Polde Bibič, Lojze Rozman in debutantka Maroja Lojka.

Direktor fotografije Rudi Vavpotič, snemalec Ivan Belec, glasbo je skomponiral Alojz Srebotnjak.



LOJZE POTOKAR IGRA V NOVEM SLOVENSKEM FILMU OSREDNJO VLOGO, SEDEMDESETLETNEGA TEMNIKARJA (ZGORAJ). IGRALKA ANGELCA HLEBECE IN REŽISER FRANCE ŠTIGLIC MED SNEMANJEM FILMA »BALADA O TROBENTI IN OBLAKU«.



COKLA za najslabši film

V Pulji navsezadnje le ne bomo samo hvalili. Novi kritični val je prišel z juga. Ambiciozna nova publikacija Danas, najnovejša pridobitev jugoslovanske publicistike je v svoji prvi številki prinesla strupen napad na narcizem v naši kulturni kritiki. Posebno je

napadel Danas poročanje o naših nastopih v tujini.

»Trije možni vzroki so,« piše Danas, »da tuje kulturne prestolnice v naših časopisnih stolpcih gorijo od navdušenja:

1. Vsi naši posamezniki in ansambli, ki gredo čez mejo, so genialno nadarjeni.
2. Naši proučevalci namerano lažejo o reakciji tujega občinstva.
3. Izbirajo samo tista mnenja, ki so pohvalna, ostala zamolčijo.«

Kandidati za žirijo kritikov na pulskem festivalu

Sekcija za filmsko publicistiko Društva novinarjev Hrvaške je dala pobudo za sestavo žirije kritike na letošnjem festivalu, da izbira ne bi bila prepuščena slučajnosti, kakor se je to že dogajalo prejšnje čase. Med 31 kandidati iz vseh republik naj bi kandidati sami izbrali sedemčlansko žirijo, ki bo potem podelila svojo tradicionalno nagrado zlato pero najboljši filmski stvaritvi v Pulji. Na listi kandidatov zastopajo Slovenijo France Lrenk, Djurdžica Fleure, Stanka Godnič, Vitko Mulesek in Olga Ratej.

Film o Meštrovici

Med peštrim delovnim načrtom zagrebške filmske hiše »Zora-film« sta tudi dva dokumentarna filma (in delegacijam) udeležili kinematografije kar štiri države. Prvo nagrado »Zlatega medveda« je dobil italijanski film »Noč«. Režiral ga je Antonioni, avtor »Avanture«, odkritja lanskega festivala v Cannesu. Nemci so raje razočarani, ker je njihov predstavnik »Malahijev čudež« režiserja Bernharda Vickija dobil »samo« nagrado za najboljšo režijo. Francoz Jean Luc Godard je dobil za svoj film »Zena je žena« posebno nagrado žirije, njegov rojak Chris Marker, ki je tokrat odšel snemat v Izrael, pa je odnesel iz Berlina »Zlatega medveda«, ki ga je dobil za svoj dolgometrski dokumentarni film »Opis boja«. Nagradi za najboljši igralski ostvareti pa sta dobila Ana Karina za svojo vlogo v filmu »Zena je žena« in Peter Finch pa nastop v filmu »Ni ljubezni za Johnija«.

Berlinski festival

Oglejmo si zmagovalce letošnjega berlinskega festivala, katerega so se s svojimi filmi (in delegacijami) udeležile kinematografije kar štiri države. Prvo nagrado »Zlatega medveda« je dobil italijanski film »Noč«. Režiral ga je Antonioni, avtor »Avanture«, odkritja lanskega festivala v Cannesu. Nemci so raje razočarani, ker je njihov predstavnik »Malahijev čudež« režiserja Bernharda Vickija dobil »samo« nagrado za najboljšo režijo. Francoz Jean Luc Godard je dobil za svoj film »Zena je žena« posebno nagrado žirije, njegov rojak Chris Marker, ki je tokrat odšel snemat v Izrael, pa je odnesel iz Berlina »Zlatega medveda«, ki ga je dobil za svoj dolgometrski dokumentarni film »Opis boja«. Nagradi za najboljši igralski ostvareti pa sta dobila Ana Karina za svojo vlogo v filmu »Zena je žena« in Peter Finch pa nastop v filmu »Ni ljubezni za Johnija«.

Poročevalci s festivala se strinjajo, da žirija ni imela preveč težkega dela, saj so bili nagradjeni filmi odlični, ki so odločno izstopali iz nekoliko preveč povprečnega festivalskega programa.

samo festivala žirija, ampak tudi naši listi in kritična združenja in ki prinašajo podeljevalcem splošno pri-sene gorenjske cokle. je ljubljeno, bo predstavnik ljubljanskega kluba verjetno festivala.

»VZKIPELO MESTO«

V laboratorijih »Dubrave-filma« so te dni dokončali igrani film Veljka Bulajića »Vzkipelo mesto«, katerega delovni naslov je bil »Kako imenovati mesto«. Film obravnava industrijski prepoved naše države, pripoveduje o prizadevanjih in naporih našega človeka, prikazuje spremembe v psihologiji kmeta, ki je prišel v mesto in pričel z novim življenjem ter sprejel novo etiko in moralo. Gre pravzaprav za filmski mozaik, za več zgodb, ki se medsebojno prepletajo. Najbolj popolna je zgodba o Šibiju, vodji biroja za delo in organizatorju del. Poleg njega je Nuna, vodja del. Sibi in Nuna čakata na železniški postaji vlak, ki bo pripeljal graditelje visoke peči. Film nas potem seznanja s prišleci: z Rado, dekletom, ki je s svojim še nerojenim otrokom zbežala pred sodniki in sramoto; Ribo, prostitutko z Reke, ki tudi v novem okolju ne more najti miru; monterjem Luko, ki se gre zapeljivca in ljubimca, pozablja pa na svojo družino; Jefko Karanfil izgubi življenje ravno ko se odloči, da se bo poročil z dekletom dvomilijev preteklosti, dvoje mladih, ki se po naključju seznanita med gradnjo, pa verujeta vase in svojo skupno prihodnost.

Po ideji Veljka Bulajića je scenarij napisala skupina scenaristov: Dragoslav Ilić, Radenko Ostojčić, Bruno Baratti in Veljko Bulajić, sodelovala pa sta še Krsto Papić in Vlado Spindler. Direktor fotografije je bil Krešo Grčević.

V nekaterih scenah novega Avalinega filma je nastopilo hkrati tudi po deset in dvanajst tisoč stativov, seznanili pa se bomo s približno sto liki, saj je v filmu osemdeset stranskih in dvajset glavnih vlog. Naj omenimo samo najpomembnejše igralce: Ilijo Džuvalevskega, Olivero Marković, Dragomira Felbo, Bato Zivonovića, Janeza Vrhovca, Lio Rho-Barbieri, Mileno Dravić, Zorico Simunović, Miro Sardoč, Zlatko Ivanišević in Nikolo Privorja.

P. HOMOVAC



SCENA IZ ANTONIONIJEVEGA FILMA »NOČ«, KI JE DOBIL NA BERLINSKEM FESTIVALU »ZLATEGA MEDVEDA« ZA NAJBOLJŠI FILM

filmi, ki jih bomo gledali

TILL EULENSPIEGEL

Režija: Gérard Philippe. Scenarij: Gérard Philippe in René Wheeler. Scenograf Leon Barsacq. Kamera Christian Matras. Glasba: George Auric.

Svetovno znani roman Charlesa de Costera Till Eulenspiegel, ki pripoveduje o Tillu pavlihu, ki je postal simbol upora za neodvisnost Flandrije izpod spanskih zavojevalcev in okupatorjev, je že dolgo klican po filmski realizaciji. Čeprav je to literarno delo umišljeno, je napisano tako, da ima bralec vtis, da je brač zapiske iz tistih razburljivih in krvavih časov. Ko je odložil knjigo, si je lahko vreden zastavil vprašanje, zakaj iz te imenite knjige ne napravijo filma o Tillu in njegovih pustolovčinah, saj je kot narotena za veliki film.

No, leta 1955 so razglasili svetu, ki bere filmske novice, da je prišel željno pričakovani trenutek, ko bo zaživel na platnu narodni junak Flandrije Till Eulenspiegel. Francozi da mislijo napraviti ta polkres s pomočjo Vzhodnih Nemcev, ki so se ponudili, da bodo prevzeli tehnične težave in finančne stroške. Umetniško jamstvo pa bosta Joris Ivens in Gérard Philippe kot režiserja.

Joris Ivens je eden izmed največjih filmskih dokumentaristov na svetu in si, po njegovi izjavi, najbolj želi uspeh domačemu holandskemu filmu. Če tega ni bilo mogoče dojeti, bo s filmom o Tillu vsa tuja film govori o Holandski. Njegov pogled je bil stvaren in močan. Gérard pa je bil nečakan navdušenec z otroško dušo, ki se je razveselil filma kot igrače.

Francozi niso imeli ničesar proti temu, saj niso segli v žep. Vzhodni Nemci pa so hoteli sodelovati s svetom in je bil ta film njihova prva koprodukcija. Edino na Holandskem niso bili preveč navdušeni. Motila jih je zasedba glavne vloge, ki si jo je Gérard režiser namenil samemu sebi.

Začetek je bil obetajoč in vsi so šli veselo na delo, kot je vedno pri takih zadevah v začetku navada. Vzhodni Nemci so bili zelo radodarni s tehničnimi in finančnimi uslugami, ki niso bile mašne. Francoska stran pa je zbrala v filmsko ekipo najboljše tehnike in filmske sodelavce; sama znana imena. Zgradili pa so tudi prizorišča, ki so dala občutek, da gre zares.

Začeli so snemati. Vsi so čakali ugodnih obvestil, a že kmalu se je razvedelo za nesoglasja med obema režiserjema. Njuno sodelovanje je res prehitro skopnelo. Ivens je odstopil kot režiser, ostal se nekoliko kot umetniški svetovalec, kmalu pa se je tudi temu sodelovanju odpovedal in zapustil film. Gérard Philippe je ostal sam. Odgovornost je prevzel vso na svoja neizkušena ramena.

Finančno je bil film na trdnih nogah do konca snemanja, premiera je bila v bližje odeta. Film pa so kot neuspeš skoraj brez hrupa pokopali s tihim sožaljem. Od Tilla in njegovih pustolovčin ni ostalo mnogo omembe vrednega. Holanci so se odpovedali filmu in modro pripomnili; ne jemlji svojemu sosedu narodni dragotini.

Gérard Philippe ni poznal umetnosti filmske režije in nevarnosti in pasti, ki prežijo na neizkušenega. Ko pa je zapustil Ivens, ko si je zapravil njegovo očetovsko varstvo, je izgubil gotovost in se izgubil. Upal je, da bo stvar uravnovesil kot Gérard Till. Toda tudi tu ni imel srečne roke. Sproti se mu je Till izpreminjal v Gérarda. V okolju, ki je včasih »pominjalo v barvi«, kompoziciji in kostimu na silke flamskih slikarjev mojstrov, se je izgubljeno vrtil kot lahkoživ burkač, nikoli pa kot pavliha Till-simbol.

Grožljivo osamljen je bil Gérard Philippe. Film Till Eulenspiegel je le barvna filmska slikanica za tiste srečnike, ki se ne jezijo, če v slikanici manjka mnogo, mnogo listov.

VOJKO DULETIĆ



JAYNE MANSFIELD je bila najbolj zaželen in najbolj nutaž razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi svojih zvezdnih navad, ki so lahko v nekaj minutah razbile mit o »delovnem nezahelen gost na festivalu v Berlinu. Zaželen, ker je s svojimi »zvezdniško« pojavo vsaj nekoliko napolnila praznino med zvenečimi, ki je nastala, ko sta Gina in Sophia odgovorili svoj obisk, nezahelena pa zaradi

AMBASADOR NAŠE KULTURE

GOSTJE PRI »TREH VDOVAH« V PIRANU LAHKO VSAK DAN PRI KOSILU IN VEČERJI VIDIJO STAREJŠEGA ŽIVAHNEGA GOSPODA, KI ODLIČNO GOVORI SLOVENSKO S SOPROGO, TA PA LAHKO V SLOVENŠČINI LE POZDRAVI, ALI PA POVE NEKAJ NAJPREPROSTEJSIH STVARI. TO STA PROFESOR JANKO IN NORA LAVRIN, KI ŽE PETO LETO PREŽIVLJATA POLETJE V PIRANU IN SI POSKUŠATA NABRATI SONCA ZA VLAŽNO ANGLEŠKO ZIMO.

Profesor Lavrin je znan kot neumoren delavec na polju kulturnih stikov med Anglijo in Jugoslavijo, soproga — slikarka — pa mu pri tem zvesto pomaga. Med drugim je napravila ilustracije za angleško izdajo »Hlapca Jerneja« in nedavno izšlo pesništvo Mateja Bora »Popotnik v atomski dobi« v prevodu Janka Lavrina.

Njuna hiša v Piranu je tipična za to mesto — visoka in ozka, stisnjena je med druge hiše v bližini Tartinijevega trga. Ker sta v Piranu le nekaj mesecev na leto, si tudi hišo počasi urejujeta. Sobe so zaradi majhnih oken precej temne, toda podživljajo jih originalne risbe Nore Lavrin v vratih in omarah. V vrhnjem nadstropju si urejuje tudi atelje.

Nora Lavrin pripravlja razstavo svojih del, ki bo v začetku avgusta odprta v Ljubljani v Jakopičevem paviljonu, kasneje pa bo prenesena v Maribor in nato morda še v Beograd. Razstavila bo graficne liste in olja, ki jih je napravila med počitnicami v prejšnjih letih.

Poleg slikanja je Nora Lavrin napisala tudi scenarije za nekaj baletov in izbrala glasbo zanje. Enega od teh — »Paragrafi in ljubezen« — so pred leti uprizorili tudi v ljubljanski Operi. Razen tega tudi pisateljice. Izdala je — z lastnimi ilustracijami — knjigo o obiralcih hmelja »The Hop Dog«, pravi pa, da ima idejo še za novo knjigo, o njej pa za zdaj še molči.



Nora Lavrin, Majna Sevnikova v Ohrski legendi

Ob skodelici pristnega angleškega čaja mi je prof. Lavrin povedal nekaj besed o svojem delu. Ni treba posebej omenjati, da je znan esejist, slavist — prevajalec — ki je izdal že vrsto knjig, večinoma v Angliji, eno v Združenih državah pa tudi pri nas je pred vojno izšla knjiga s tremi njegovimi esei »Dostojevski, Nietzsche, Tolstoj«. Pred dvema mesecema pa je pri znani nemški založbi Rowohlt v okviru serije monografij o posameznih pisateljih izšla njegova knjiga o Tolstoj.

Prof. Lavrina sem zmotil pri delu, vsaj sodeč po dolgih korekturnih polah, ki so se vedno bile na mizi. To so bile korekture za novo zbirko jugoslovanske poezije, ki bo jeseni izšla v Londonu s sodelovanjem Državne založbe Slovenije. Tiskajo jo v Ljubljani in prof. Lavrin je bil zelo zadovoljen s korekturami — dejal je, da je tiskarsko delo vestno opravljeno in da tudi v Angliji ne bi mogli dosti bolj napraviti.

Ta antologija je korak dalje od »Paranasa malega naroda«, ki je izšel pred leti. Nova zbirka vsebuje pregled jugoslovanske poezije prvih petdeset let našega stoletja in je v njej zastopanih približno po trideset pesnikov iz Slovenije, Hrvaške in Srbije in deset iz Makedonije.

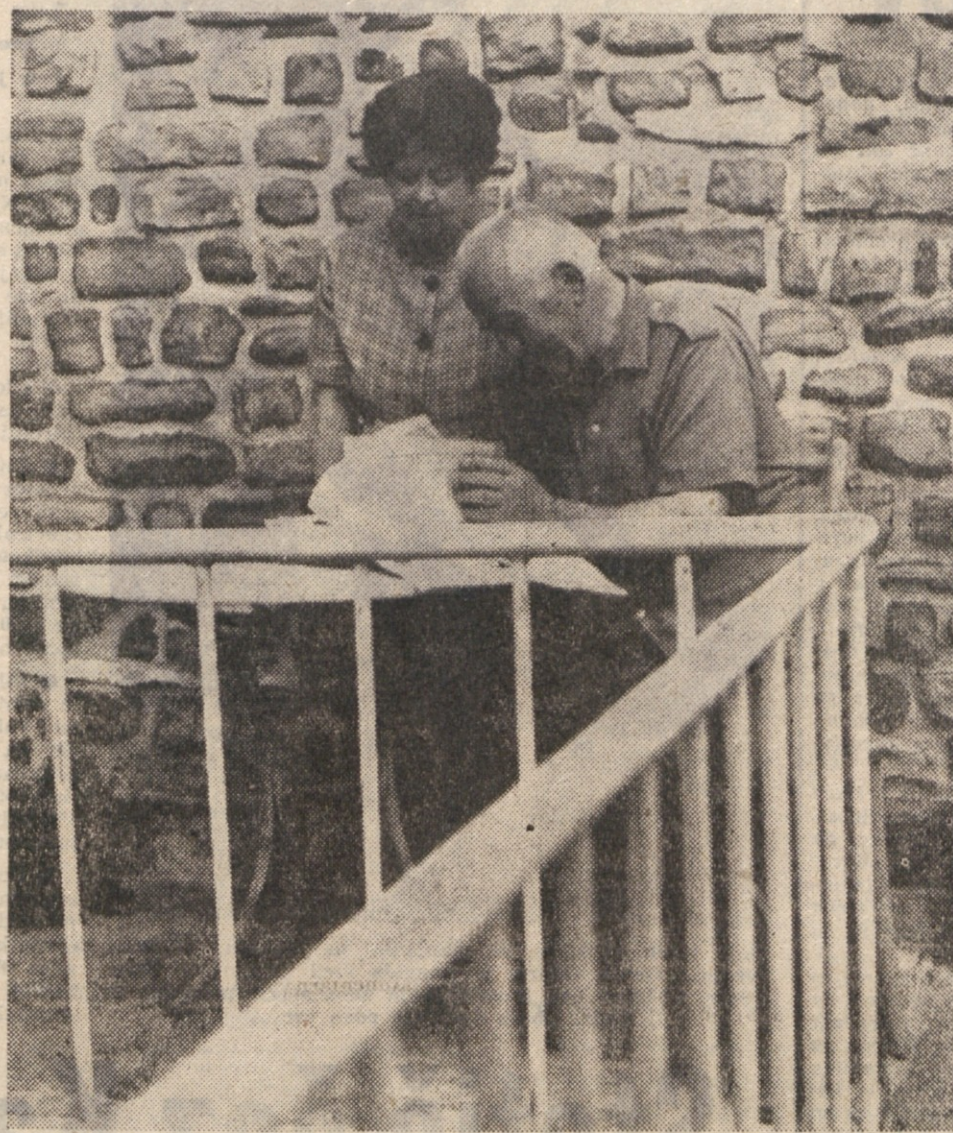
»Namen zbirke je dati nekaj prevez skozi celotno jugoslovansko zavest zadnjih šestdeset let,« je rekel prof. Lavrin. »V zbirki so zastopani pesniki treh obdobij. Prvo je obdobje po prvi svetovni vojni, v drugem delu je partizanska poezija med drugo svetovno vojno, na koncu pa vse, kar je tipično med jugoslovanskimi sodobnimi pesniki.«

Prof. Lavrin ima v načrtu vsaj vsakih pet let izdati v Angliji zbirko sodobne jugoslovanske poezije, ki bi pokrivala to obdobje petih let, poleg tega pa sistematično vključevala tiste pesnike, ki v sedanjih antologijah zaradi pomanjkanja prostora niso mogli biti vključeni.

Prof. Lavrin je tudi sodeloval pri znani izdaji Prešerna v angleščini, čeprav je bil za to izdajo odgovoren pokojni profesor Matthews. Kot je znano, so Prešernove poezije na podlagi te izdaje izšle tudi v bengalski in kitajščini.

Sedaj pa prof. Lavrin pripravlja novo izdajo Prešerna, ki bo, kakor upa, izšla čez leto dni. To naj bi bila definitivna izdaja Prešerna v angleščini, ker bi prejšnji zbirki dodali še kakih petnajst do dvajset novih prevodov in bi tako obsegala vse razen Krsta pri Savici.

»Za Krst pa ne morem dobiti primerne prevajalca,« pravi prof. Lavrin. To bi namreč bilo zelo težko delo. Uvod na primer je čudovit, toda v angleščino praktično ne prevedljiv, ker terca rima ni v duhu angleškega jezika. A vsaka pesnitev mora



Janko in Nora Lavrin pred svojo hišo na počitnicah v Piranu

biti prevedena tako, kot da bi jo pesnik sam pisal v angleščini.

Za popularizacijo slovenske in jugoslovanske kulture in literature v inozemstvu skrbi prof. Lavrin, odkar je kot mlad fant zapustil rodno Slovenijo. Že leta 1909 je prevedel v ruščino Cankarjevo »Hišo Marije Pomočnice« pa tudi druge prevode Cankarjevih črtic je objavil. To je nekoga založnika tako zainteresiralo, da mu je naročil pripraviti zbirko Cankarjevih črtic, ki jih je tudi pripravil in oddal, toda na žalost se je rokopis med oktobrsko revolucijo zgubil.

Po prihodu v Anglijo in kasneje kot docent na oddelku za slavistiko notinghamške univerze je vneto gojil in negoval stike med angleško in našo kulturo. Tejnalogi pa se je še bolj posvetil po upokojitvi pred petimi leti.

Dom Nore in Janka Lavrina v neposredni bližini Londona je tudi stalno zbirališče jugoslovanskih študentov, ki študirajo v Angliji. Vsako prvo soboto v me-

secu se po navadi zberejo pri njih v poznih popoldanskih urah in v prijetnem razgovoru ostanejo tako dolgo, da morajo pohiteti, če nečje zamuditi zadnjega avtobusa v London. Med svojim študijem pri prof. Rostalu je na nekem takšnem večeru igral tudi Igor Ozim in to je bil eden njegovih prvih koncertov — če lahko tako rečemo — v Angliji.

V prijetnem kramljanju, pri katerem smo neprestano mešali angleščino in slovenščino, je hitro minil čas. Lavrinova sta povedala, da jima vsakoletne počitnice v Piranu zelo ugajajo. Imajo tudi mnogo gostov — Jugoslovance in Angležev. Slednji so brez izjeme prav tako navdušeni nad starijem mestecem. Malo pred mojim prihodom pa sta Lavrinova odpeljala neke goste v novo Velenje, ki ga tudi sama še nista poznala. Mesto je v svojo modernostjo in urejenostjo napravilo na vse velik vtis in pravita, da je to nekaj, kar bi bilo treba pokazati prav vsakemu tujcu.

Martin Znidaršič

SEDEM BORCEV

PISATELJ: Slovstvene zgodovine in leksikoni se za zdaj imena VOJO TERIĆ še ogibajo — napaka, ki jo bodo v prihodnjih petih letih nedvomno popravili. Zakaj Terić je že pri pisanju drugega daljšega proznega teksta, romana iz sodobnega življenja, mimo katerega ne bralci ne kritiki ne bodo mogli, za to je temeljito poskrbelo »Sedem borcev«. Naj povemo tisto, kar nam je znanega iz njegovega življenja: Vojo Terić je po rodu Crnogorec, rojen nekje okoli leta 1920; mladost je preživel v Bosni in Srbiji, kot nekvalificiran delavec, prodajalec, potepuh, priložnostni novinar. V NOB je našel svoj pravi poklic — vojaščino. Bil je komandir voda in čete, komisar bataljona in nazadnje komisar divizije, šestkrat odlikovan. Po vojni je diplomiral na Višji vojni akademiji.

VSEBINA: Velika bitka v Sutjeski je končana. Med tisoči mrtvih, padlih v boju, zajetih in pobitih od Nemcev, se zbudi vodnik Grabovec iz nezavesti in spozna, da je živ edini iz svojega voda in verjetno eden redkih preživelih zadnje, uničene divizije. Živ sredi tesno sklenjenega nemškega obroča, na delu, da očisti teren še zadnjih preživelih nasprotnikov. Prvi del romana je zgodba njegovega mesec dni trajajočega mučnega prebijanja skozi ta obroč, tjaka, koder sluti svojo vojsko. Medpotoma se mu počasi pridruži šest sobojnikov: židoviti Miner z volčje razvitem nagonom in širokim, toplim srcem; dolgokraki, zamišljeni Bravnik; starec; kozava, ranjena bolničarka; Jovan, drzni, nedisciplinirani sin bogatega kmeta; lepa gimnazijka Adela, deklica, ki sredi spopadov in trpljenja zanese nemir v Grabovo srce. Bedna četa tava dalje kakor v smu, sredi Nemcev, bojev s četniki in še groznejšega boja z lakoto in izčrpanostjo. Čluj je daleč in vsi ga ne bodo dosegli: starda in Pravnika podre krogla, Kozavka umre od izčrpanosti, Jovan dezertira. Adela, Miner in Grabovec so edini, ki prestopijo Tarc. Drugi del: Tudi njihove poti se ločijo. Miner gre v domačo vas na ilegalno delo; Grabovec ve, da te odločitve ne bo dolgo preživel. Sam z Adelo nadaljuje pot, njuna ljubezen se razcvete kot nežni cvet planinskega slaka. Živa ostane tudi še, ko Adela v spopadu s četniki pade. Grabovec ostane sam, poslednji sedmih borcev.

MISLENJE: Knjiga nosi oznako roman, je pa svojevrstna, lirčna in meditativna reportaža o tavanju sedmih



Vojo Terić

borcev in veliki ljubezni, ki podobno močno še ni bila prikazana v naši novejši književnosti. Težka avtobiografičnost daje delu čar in poglavito kvaliteto — prepričljivost goste, sanjske atmosfere gladi in izčrpanosti, skozi katero gledamo dogajanje in doživljanje kakor skozi pajčolan — in poglavito pomanjkljivost — neplastičnost značajev, linearnost internega dogajanja. Opisi, razmišljanja, tenka psihološka opažanja, spletajo v knjigi neka nepozabnih strani.

PREVAJALEC: Jože Zupančič. ZALOŽBA: Zavod »Borec« v Ljubljani.

Odlomek za pokušino

... Potem je napolnil peti dan, kar nismo imeli grizljaja v usni; razen bukovca listja. Zavela se je križa. Vse nas je zajelo bledenje od lakote. Bil je že deseti dan, odkar nismo videli kuhane hrane ne kruha, in sedemnajsti dan, odkar smo se prebijali. Visoki gorski grebeni na zahodu so se čedalje bolj odmakli od nas in sil smo proti vzhodu. Iz tega sem slutal, da smo v ovinkih prehodili dve sto šestdeset kilometrov, v ravni črti pa smo bili oddaljeni od Sutjeske samo sto petdeset kilometrov. Ker nismo imeli kaj jesti, je kmalu napočil čas, da smo spali po šestnajst ur, na uro pa smo prehodili po en kilometru.

Z velikim naporom sem se postavil na noge in krenil naprej, za menoj pa skupina razcapancev. Nekaterim so prsti pogledovali iz čevljev. Zagoreli smo od vetra in sonca, da smo kar črni, ko da smo na počitnicah.

»Po planinah ne moremo več hoditi,« sem dejal Minerju.

»O tem smo že govorili,« je dejal Miner. »Vsak dan si drug drugega mnenja. Zdej pravim, naj gremo v vas, zdej spet si proti temu.«

Kakor se star in betežen volk ogiba vasi, tako smo se tudi mi ogibali naselij, kajti na odpor nismo bili pripravljani. Hrano lahko dobimo samo v vaseh, če niso požgane in izropane. Vemo, da nas bodo začeli spet zasledovati, brž ko stopimo v dolino, in da nas bodo dobili in pobili.

Nekdo je Kozavica obelžala nezavestna. Adela je mislila, da je mrtva. Morali smo se ustaviti in počakati, da je njena omedlevica minila. Potem smo nekako krenili naprej. Vtem ko mi je veter hladil vroče čelo, se je Miner obrnil in opazil, kakso se drugi se je Miner obrnil in opazil, kakso se drugi opotekamo za njim. Daleč pred nami odkraj gorskih grebenov, smo videli meglico, kako pada proti severozahodu; vedel sem, da je v veliki kotlini odkraj nje morje. Na vzhodu smo videli dolgo vrsto visokih, močičnih in naračnjih hribov. Poskusi mi moramo, sem in pomislil. Zdej venomer mislim samo na tih krub in njegova podoba mi kar naprej stopa pred oči. Star, trd kruh! Nekoliko plenski! Toda prvi! Včasih se mi zdí, da me sploh več ni. Neopolna omedlevica je nadaljevala pot namesto mene. Vendar pa je naša izčrpana skupina vtrajno pomika naprej, ker jo žene nevidni nagon.

Nekako varljivo upanje nam, nam!

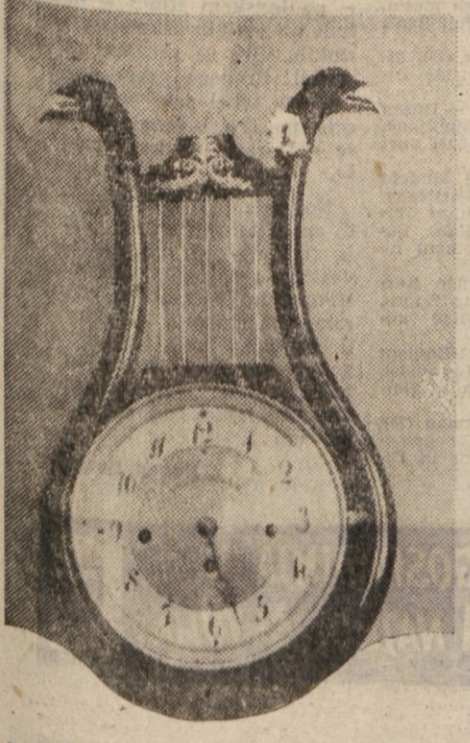
-bg-

TIK - TAK NA RAZSTAVI

»URA, KI JE SLUŽILA ČLOVEKU V PRADAVNINI, JE BILA VELIČASTNA: NEBO JE BILO OGROMNA ŠTEVILČNICA, KAZALCI SO BILI SONCE, LUNA, ZVEZDE...«

Te besede nas popeljejo v razstavno dvorano Narodnega muzeja, v kateri se je zbrala pestra in živa družina živih mehanizmov, ki vztrajno in prizadevno še merijo čas, čeprav so si z ozivom na že odmaknjene letnice svojega nastanka doobra zaslужili mir in počitek. Spretna roka ljubitelja — mehanika je spravila njihove že obrabljene mehanizme celo do tega, da poleg obveznega bitja ur odbrenkajo še svojo mnogo desetletij staro melodijo.

V resnici se dvorana stroge stavbe Narodnega muzeja, kjer bodo preko poletnih mesecev imele ure svoje zavetišče, bistveno



no loči od ostalih muzejskih prostorov, v katerih vladata mir in dostojanstvenost starin, medtem ko je pravo veselje estopiti med počitki in razigrano družinico preciznih mehanizmov, ki imajo za človeško življenje tako velik pomen. Že takoj pri vstopu nas molče pozdravi etnografska zanimivost — kmečka ura iz Kranjske gore, lepo poslikana z našo narodno motiviko. — Znamenita je žepna ura, tkzv. »milnberško jajce«, ki datira iz 1554. leta, potem pa se vrstijo še razno razne klasicistične, empirske in druge ure, različnih oblik, velikosti in glasu. Ljubka je renesančna stolpičasta ura iz 17. stoletja, ki je imela na

vrhu stolpa svojega stražarja. Od njega so ostale samo še noge. — Seveda so tu tudi zastopane peščene ure, ure na olje, sveče, ki so merile čas itd. Posebno znamenitost razstave pa predstavlja velika sončna ura, last samostana v Pleterjih, ki z izredno natančnostjo meri čas, poleg tega pa kaže tudi geografsko širino, sistem ozvezdja... Seveda je ta ura ena izmed tistih, ki molčijo. Zato pa je tem glasnejši »Big Ben«, ura, ki po velikosti sicer ne dosega svojega »lovitega londonskega »vzornika«, pač pa ga skuša imitirati po glasu, ki je vsakakor najbolj impozanten v celji tej prikupni razstavi razgibanih živih stvaric. —dk-

FRANCI ČARMAN - BALETNIK IZ ARGENTINE

Med ljubljanskim festivalom se je v Ljubljani med mnogimi tujimi gosti mudil tudi baletnik iz mesta La Plata v Argentini, karakterni solopesalec in koreograf. Njegovo ime je Franci Čarman. Seveda Slovenec...

— Kako ste prišli v Argentino? — Velika pustolovščina. Balet sem študiral in postal solopesalec v Ljubljani pred vojno. Takrat pa so bile v ljubljanski operi klavne razmere. Bili smo samo štirje baletni pisalci. Zeleni sem videti svet in leta 1941 sem bil sprejet na avdiciji v Milanski Scali, kjer sem ostal vse do leta 1947. Tedaj pa sem se priključil neki baletni skupini, ki je odšla gostovat v Buenos Aires. Samo gostovat in nič več... Imeli pa smo veliko smolo: takoj po prihodu nas je namreč naš impresario (vsaka skupina si mora namreč tam dobiti svojega impresaria) ogoljufal, se pravi, pobeignil je z vsemi milijoni, ki so bili namenjeni nam, za naše prereditve in za naš povratek v Evropo. Popolnoma zapuščen in brez sredstev smo se znašli v nekem hotelu in nismo vedeli, kaj bo z nami. Položaj je postal od dne do dne bolj brezupen, ko se je za nas nepričakovano zavel krajevni guvernador in nas povabil na gostovanje v La Plata, Teatro Argentino. Nastopili smo s kratkimi klasičnimi in karakternimi komadi, imeli smo velik uspeh in guvernador nam je ponudil stalen angažma, ki smo ga s velikim veseljem sprejeli. Seveda — saj nam drugača tako in tako ni ostalo... To je bilo pred štirinajstimi leti.

— Kakšno gledališče je to? — Gledališče v La Plati je stalno in je namenjeno operam, dramam in baletu. Na zunaj je nekoliko podobno beograjski operi, notranost pa je v starem kolonialnem španskem stilu. Poleg njega pa ima La Plata tudi krasno odprto gledališče na polotoku nekega jezera, kjer je prostora za 2500 oseb. Predstave so tu v poletnih mesecih (takrat ko je pri nas zima) zelo obiskane, saj ima mesto skoraj pol milijona prebivalcev in zelo

kulturno publiko. In še to moram povedati: naš prvi dirigent po nastavitvi je bil Marjan Sijanec.

— Kakšen repertoar ima to gledališče?

— Repertoar argentinskih gledališč so skoraj popolnoma isti kot v Evropi. Se pravi, repertoar je povsem evropski, lastne domače ustvarjalnosti Argentina žal še ni razvila. Gledališče pa prav rado nastavlja tudi posamezne reproduktivne umetnike, dirigente, koreografe in tudi cele skupine iz Evrope. Ves repertoar je uvožen, z izvajalci vred. Argentinskih avtorjev je zelo malo, vrh tega je tamkajšnja miselnost takšna, da jih nikakor ne cenijo. Evropa je nad vse.

—Kako gledate — po tolikih letih odsotnosti — na Ljubljano in našo kulturo sploh?

— Velikanski napredek. Ljubljano sem obiskal prvič že leta 1956, ko sem se tu mudil kar pet mesecev. No, že v teh petih letih vidim silno razliko: Ljubljana se je vsa spremenila in zelo povečala. Tudi opera in glasila umetnost. O razliki z razmerami pred vojno raje ne govorim: Ljubljana je zdaj pomembno evropsko umenostno središče.

— In Ljubljanski festival?

— Navdušen sem zlasti nad Ekvinokcijem Marjana Kozine. Mislim, da je to izredno delo — in na vsak način bom to opero skušal prenesti v Argentino. Isti namen imam tudi z »Erom z onega sveta«. O vplivu Ljubljane na Argentino pa naj povem še tole: pred leti so v Buenos Airesu izvajali opero Prokofjeva »Zaljubljen v tri oranže«. Režiser je bil Tito Capobianco, ki je zdaj naš umetniški direktor. Ker sem to predstavo med svojim prejšnjim obiskom videl tudi v Ljubljani, mi je bila uprizoritev takoj smisljiva — in Capobianco mi je med nekim razgovorom res priznal, da je prav isto uprizoritev videl tudi on. Nedvomno je vplivala na njegov režijski koncept in doživetje pravi trijumf.

Športni SOS Kranjčanov

V športnem društvu »Triglav« iz Kranja je registriranih 1800 članov in 800 pionirjev.

Za vse te člane športnega društva skrbi 295 funkcionarjev, ki žrtvujejo svoj prosti čas za delo med mladino, ki se udejstvuje na športnem področju.

Vseh enajst klubov (atletika, judo, kegljanje, košarka, namizni tenis, nogomet, odbojka, plavanje, sankanje, smučanje, tenis) deluje bolj ali manj uspešno.

Za decembra lani so sestavili predračun izdatkov za letošnje leto v višini petnajst milijonov dinarjev. Aprila pa so bili ti proračuni popravljeni, ker so se stroški prevozov povečali. Potrebovali bi namreč osemnajst milijonov dinarjev.

Lani je društvo porabilo za svojo dejavnost dvanajst milijonov dinarjev, od občinskega ljudskega odbora pa je prejelo 6.800.000 dinarjev dotacije. Ves ostali denar je upravni odbor društva in klubov nabral z oglasi od delovnih kolektivov.

Klub deluje na čistih amaterskih osnovah in igralci dolej še nikoli niso prejeli niti dinarja nagrade. To pravzaprav tudi ni mogoče, saj odpade na enega tekmovalca v »Triglavu« letno komaj 3.700 dinarjev stroškov. In še tu so šteti le prevozi in skromna hrana!

Mimo tega: Klub ima v svojih vrstah 23 državnih in 49 republikanskih prvakov, v državno reprezentanco pa daje v različnih športih 28 tekmovalcev in 8 tekmovalk... V lanskem letu so se udeležili 765 tekmovalj, od katerih jih je bilo 265 v Kranju, v republikanskem merilu so se udeležili 381 tekmovalj, v državnem 85, v inozemstvu pa so gostovali 25-krat!

To so suhoparna dejstva in številke!

Da pa je športna dejavnost v Kranju dejansko prišla v zagato, nam lahko povedo tudi naslednji podatki:

Pred vojno so bile v Kranju štiri telovadnice, danes obstajajo le tri, četrta pa je v gradnji in osnovni šoli na Planini. Pred vojno sta obstajali dve igrišči, zdaj pa le eno. In vse ob dejstvu, da je Kranj pred vojno štel 8.000 prebivalcev, danes pa jih ima 24.000!

Kljub temu, da ima šport v Kranju močno tradicijo, je prav pomanjkanje finančnih sredstev ovira za nadaljnji razvoj kakovosti pa tudi množičnosti. (Samo en primer: košarkaški »Triglav«, ki zdaj tekmuje v hrvatsko-slovenski košarkarski ligi, so nedolgo tega potovali na tekmo v Split, na čelu s predsednikom kluba, pod imenom in z objavo vajeniške šole!) Danes pomenu družila. Potrebovali bi namreč skoraj vseh panogah, kot morajo noben športni kolektiv v republiki. Ob ustanovitvi društva ni imelo nobenega državnega reprezentanta, danes pa kranjski športniki v mnogih športih branijo barve Jugoslavije.

Kakšnega pomena pa je šport še za dvig delovne storilnosti našega delovnega človeka, da lahko in dejansko tudi odvrta mladino od stranpoti in pijančenja, menda ni treba posebej poudarjati, ker so ta dejstva dovolj znana.

Danes kakovosti v športu ni moč več večati in obdržati na enaki ravni brez finančnih sredstev. V primeru Kranja pa gre še tudi za dograditev športnega stadiona, ki - kot vse kaže - še nekaj let ne bo dograjen in pa za dokončanje zimskega bazena.

Ves ta položaj je dobesedno prisilil vodstvo kluba - po izjavah njegovih predstavnikov - da bo, če se ne bi našla kakršnakoli rešilna bilka, sklicalo izredni občni zbor in predlagalo razpustitev kluba.

Zdaj nastaja zgolj eno vprašanje: Ali si lahko - in tudi smemo! - privoščiti razpustitev takega športnega kolektiva in kdo si upa prevzeti nase odgovornost za to?

Iztok Ausec



Tudi takih prizorov ni manjkalo na Kanalu: 23-letna Švedinja Gerda Olsson je omagala med plavanjem. Njen trener, 62-letni Ned Barnie jo je zato moral potegniti iz vode. Obraz Švedinje pove vse...

Stotič čez Kanal

Pred dnevi je bil Rokavski preliv stotič preplavan. To se je posrečilo Angležinji Dorothy Perkins, ki je tako zapisala svoje ime na mejnik ene najbolj nenavadnih športnih preizkušenj, na svetu.

Rokavski preliv je že dolgo mikal najbolj drzne in vzdržljive med plavalce. 35 km od Cap Gris Nez na francoski strani pa do Dovera na angleški, je sicer doberšen kos poti, a ga je vendar mogoče premagati. To je prvi dokazal angleški kapetan Matthew Webb, ki je 25. avgusta 1875 tvegati poizkus in - uspel. Za pot je potreboval nič manj kot 21 ur in 45 minut. Več kot tri desetletja je ostal nato Rokavski preliv »nedotaknjen«, pa tudi Webb sam ni imel več priložnosti pohoviti svoj uspeh. Pri poskusu, da bi preplaval Niagarske slapove, se je Anglež namreč smrtno ponesrečil. Kanalski plavalec št. 2 je tako postal Anglež Tom W. Burgess, ki je preplaval preliv 5. septembra 1911.

Od tedaj pa se je marsikaj spremenilo. Angleški listi so začeli razpisovati nagrade za vsakogar, ki se mu posreči tak uspeh, z lovom na funte pa so se izpopolnile tudi oprema, priprave in seveda tudi nagibi tekmovalcev. Bolj kot prej je postal odločilen tudi čas... Američanka nemškega rodu

Gertruda Ederle je leta 1926 postavila odlično znamko 14 ur in 39 minut in s tem prekosila vse moške, ki so pred njo preplavali preliv. Potem pa so njen rekord seveda še popravljali in se sedaj že hitro približuje meji 10 ur... Rokavski preliv pa je med 100 uspehmi in neštetimi neuspehi tudi celotno življenje mnogih tekmovalcev. Za eno mogoče posebej je omenjena Gertruda, ki je med to hudobno preizkušnjo izgubila sluh.

KLICAJ TEDNA

Na letošnjem francoskem kolesarskem »Touru« se je zgodilo nekaj presenetljivega: novoupepeljana sestriska dirka amaterjev in neodvisnih »Tour de l'Avenir« je zasenčila tradicionalno preizkušnjo profesionalcev »Tour de France«. In zakaj? Ker med prvimi nikdar ni zmanjkalo borbenosti in tudi ni bilo dirkača, ki bi po mnenju organizatorjev dirke moral zmagati, kar se je pri profesionalnih zgodilo z Anquetilom. Tako se ni čuditi, če so tudi v Franciji med razpietom dogodkov začeli posvečati pozornost dirki celotno profesionalni. In pri tem smo lahko ponosni tudi Jugoslavo, saj so k temu precej prispevali tudi naši dirkači, med njimi še zlasti Ivan Levčič, ki se ni izkazal le s svojim petim mestom, marveč predvsem z neverjetno borbenostjo. S tem si je povsod prislužil izredno laskave ocene, ugled našega športa nasploh in kolesarstva še posebej pa je zelo narasel. Prav zato pa gre vsemu rdečelastemu kolesarju iz Virja še posebna pohvala.

BORBENOST

19-letni Antonio, sin slavnega italijanskega avtomobilskega dirkača Alberta Ascarija, ki se je pred 6 leti ubil v Monzi, se je zaposlil kot mehanik in avtomobilski tovarnik Cooper v Angliji. Čeprav ali prav zato ker sta že njegovi oči in ded. da la življenja na najhitrejših avtomobilih, mati mlademu Toneru brani, da bi šel po njihovi stopinjah. Tako bo moral čakati do polnoletnosti (21. leta), da bo lahko začel dirkati, vse dotlej pa sme to razburljivo stvar samo spremljati kot pomočnik in gledalec...

Na veslaški regati v Henleyu, za katero pa klub nastopi nekaterih močnih ruskih čolnov ni bilo nobenega pravega zanimanja (5000 ljudi na veslaški prireditvi pomeni pri Angležih pravzaprav prazno bišo), so bili gledalci priča zabavnega vložka. Ko je posadica sovjetske mornarice v osmercu slavila še drugo (prvo v četvercu brez krmarja) zmago, za sovjetsko zvezo, so veslači hoteli počastiti svojega krmarja po ameriškem vzorcu in so ga zato v visokem loku iz čolna zavahili v valove Temze. Brez natančno pa so se zavedli, da fant sploh ni znal plavati, kakor je vseh osem mož poskafkalo za njim v vodo in ga spet postavilo na subo.

Ingoličev problem

O Ingoličih kroži tale anekdota: Anton Ingolič - znani slovenski pisatelj, pravi, da ga sin Borut - atletski državni reprezentant, počasi spodriva z družinskega vrha. »In kako to opazim?« naj bi bil dejal pred nedavnim. »Preprosto tako, da me ljudje čedalje česče sprašujejo, ali sem mar jaz oče tistega imenitnega tekača...«

Bodisi kakorkoli že, Borut je zdaj zares eno izmed najtehtnejših jugoslovanskih atletskih imen. Njegovih uspehov v najprivlačnejših disciplinah - tekih na srednje proge - je bilo v zadnjem času toliko, da bi jih kje na vzhodu gotovo že nagradili z naslovom mojstra športa. Vsi letošnji Ingoličevi nastopi pa so bili prepleteni tudi s toliko zanimivimi dogodivljaji, da si jih je zares vredno ogledati nekoliko pobliže.

● Ingolič se je - za primer - letos meril s tremi svetovnimi rekorderji, a zmeraj na »neutravnih« distancah. Z **Boletnikom**, olimpijskim zmagovalcem in svetovnim rekorderjem na 10.000 m, je tekmoval na 1500 m in bil za malenkost poražen (v Ljubljani).

● **Elliott** (svetovni rekorder in »zlata« iz Rima na 1500 m) ter **Valentin** (svetovni rekorder na 1000 m) sta bila njegova nasprotnika na 800 m (v Zagrebu). Izkupil je znan: Valentin je bil preč, superšampion Elliott pa pa Borutom.

● Četrtega izmed vladajočih svetovnih rekorderjev v tekih na srednje proge in ustreznega olimpijskega zmagovalca Belgijca **Moensa** in Ljubljčan **Snella** pa je vrli Ljubljčan spoznal med nedavno deset-

ga me ni zabeležil pomembnejšega rezultata: Na 800 m so mu lani namerili 1:50,0, letos pa je njegova najboljša znamka 1:50,2 (v Kuvolu). Na 1500 m je položaj podoben: lani 3:49,9, letos 3:49,0. To pa so seveda povsem povprečni časi, ki daleč zaostajajo za dosežki tistih, ki jih je Ingolič že premagal.

Ingoliču torej manjkajo rezultati. Rezultati, na temelju katerih bi ga organizatorji velikih prireditelj lahko uvrščali v elitno konkurenco v Helsinkih je Borut moral nastopiti v slabši skupini tekačev na 800 m, ker so bila mesta v najboljši skupini rezervirana za Moensa, Snella in še nekatere druge, ki so se lahko izkazali z imenitnejšimi časovnimi dosežki. In tako je Borut prišel tudi od zadovoljstva, da bi se lahko pomeril s temi »asi«.

Naposled pa gre tudi za to: nenormalno je, da tekači takih sposobnosti tudi z rezultati ne potrdi svoje dobre forme: cilja sta vendar na dlani: **Vipotnikov** državni rekord v teku na 800 metrov - 1:49,2 bo pravkar star štiri leta, **Mugoševa** znamka na 1500 m - 3:43,0 pa ima to obletnico celo že za seboj!

Kaj torej čakaš, Borut?
V pogovoru z Ingoličem smo med tekmovalcem II. kola zvezne atletske lige načeli to vprašanje. In dobili tak odgovor:

najboljšemu - plaketo branka ziherla

KOLE SARJI, ATLETI IN ...

V pestrem sporedu minulega tedna so si priborili točke IT za najboljši slovenski športnik zastopnik najrazličnejših panog. Kljub temu pa so bili v ospredju kolesarji - udeleženci dirke »Tour de l'Avenir« in na atletski. Na spisku je nič manj kot 14 imen.

Podroben vrstni red: 1. BAJC (Odred) - kolesarstvo 18 točk, 2. 3. INGOLIČ (Olympia-Svoboda) - atletika in SEBENIK (Rog) - kolesarstvo po 15, 4. LESEK (Kladivar) - atletika 11, 5. ZIROVNIK (Rog) - kolesarstvo 7, 6.-7. LORGER (Kladivar) - atletika in MIHELICEVA (Olympia) - tenis, 8.-10. DANEU (Olympia) - košarka, KANDUS, (Olympia) - košarka in SLAMNIKOVA (Kladivar) - atletika po 3, 11.-12. BOLTEŽAR (Odred) - kolesarstvo, SKRJIČAN (Ljubljana) - košarka in VRHOVEK (Neptun) - plavanje po 2, 14. STAMEJČEVA (Olympia-Svoboda) - atletika 1 točka.



Stisk roke, ki pomeni iskreno priznanje. Slovenski rekorder v teku na 400 m Stanovnik (levo) čestita Ingoliču k odlični znamki na tej progi - 49,5.

In spet Dolenjski list

Nedeljsko kolo »športne napovedi« in našega nagradnega tekmovalstva je bilo znova najuspešnejše za »Dolenjski list«. Ne le, da smo jim v prejšnji »rundi« sprejeli točko (kar zdaj popravljamo) in je njihova zastopnica Slavka Doki zmagala v tem kolu, tudi sicer je bila sreča v Dolenju. Njihovi najhujši tekmeči iz kranjskega »Glasu« namreč nikoli niso bili razpoloženi in so zabeležili samo 5 zadelkov, s čimer je naskok »Dolenjskega lista« spet narasel na celih pet točk.

Vrstni red tega kola: Celjski tekničar, Dolenjski list in TT po 8 (po naši metodi najboljši »Dolenjski list«), Delo in Slovenski Jadrani po 6, Glas, Polet in Večer po 5, Ljubljanski dnevnik 4, RTV Ljubljana 3 zadetke.

Generalna razvrstitev: Dolenjski list 152, Glas 147, Celjski tekničar 146, Večer 140, Delo in Polet 137, Ljubljanski dnevnik in RTV Ljubljana 135, TT 130 in Slovenski Jadrani 116 zadetkov.

Napovedi za prihodnje kolo pa so prispevali:

1. Celjski tekničar - Ivica Jeršič (19), novinarka iz Celja, za nogo-
2. Delo - Jože Dragar (36), zelezostrojar iz Ljubljane, pristaš Partizana in Triglava.
3. Dolenjski list - Janez Korošec (20), študent iz Novega mesta, košarkar, med nogometnimi ligami navija za Dinamo.
4. Glas - Marko Hafner (19), dijak iz Kranja, atlet, pristaš Dinama.
5. Ljubljanski dnevnik - Dušan Pirč (21), dijak TSS iz Ljubljane, rokometni vratar, med ligasi vnet za Dinamo.
6. Polet - Milan Reje (21), študent iz Ljubljane, navijač Partizana.
7. RTV Ljubljana - Tomaž Terček (25), novinar iz Ljubljane, ljubitelj kotalkanja, v nogometu niti na izbranca.
8. Slovenski dnevnik - Drago Kerševan (47), nameščene iz Kopa, jadranski funkcionar, navijač koprskega Tomosa.
9. TT - Marija Knez-Bergant (30), zgodovinarica iz Ljubljane, bivša atletinja, se ogreva za Hajduka.
10. Večer - Branko Jerman (33), sofer iz Maribora, bivši nogometaš, držal pesti za Maribor in Dinamo.

največja tragedija pa se je pripetila leta 1954. Tedaj se je v Kanalu poskušil Anglež Ted May. Oče devetih otrok Rokavski preliv se je namenil preplaviti brez spremstva, sam samcat. Medtem ko so druge tekmovalce dotle zmeraj oskrbovali in bedeli nad njimi iz čolnov, je Ted hotel opraviti s Kanalom brez pomoči drugih. Po petnajstih urah plavanja so ga še videli pri Goodwinških čerh z ladje »San Vito«, nato pa je za njim zginila vsaka sled. Dva dni in dve noči so ga potem

»Zares mi je težko, saj si naposled tudi sam zelo želim boljših rezultatov. A kaj, ko doma nimam prave konkurence, z nikomer pa se tudi ne morem dogovoriti, da bi kdaj povedel kak tek v tempu, ki bi zagotavljal boljše čase. Čim pa »zaspimo« na začetku - v prvem krogu - je konec. Na tujem pa je tako: še zmeraj sem precej neizkušen. To sem - po lanskem Rimu - opazil tudi na velikih tekmah v Helsinkih, kjer se nikakor nisem znašel. Prepozno sem začel s finišem, tekel sem na ovinkih celo po četrtri progi, dal sem se »zapirati« in kaj vem vse še.«

No, priznati je treba, da so to zares tehtni razlogi. Res pa je tudi, da jih bo mogoče z vestnim treningom, čestim nastopanjem (rutinam) in »templirano« nestrpnostjo vse odpraviti. In nadaj bodo Ingolič, njegov trener prof. Sturm in vsi jugoslovanski ljubitelji atletike zares lahko zadovoljni in - ponosni...

Evgen Bergant

DVOJNI UŽITEK

NEVA-ZAGREB

1. Hajduk : Dorčol	1 1 1 2 1 1 1 1 1 1 1
2. Naša krila : TUSK	0 2 1 1 1 0 2 0 2 2
3. Cukarički : Voždovačić	2 1 2 2 1 2 0 0 1 0
4. Beograd : BASK	1 0 1 1 2 1 1 0 2 1
5. Borac : Kustošija	2 0 2 1 0 0 2 2 1 1
6. Tekstilac : Trnje	1 1 1 1 0 1 1 1 1 2
7. Zvezda : Jedinstvo	2 1 2 2 1 0 2 2 2 1
8. OJT : Metalc	1 1 1 1 2 1 2 1 2 2
9. Hajduk : Slovan	1 2 1 1 2 1 2 1 1 1
10. Slavija : Radnički	1 1 1 1 1 1 1 1 2 0
11. BAK : Banat	1 0 1 1 0 1 2 1 2 1
12. Rusanda : Dinamo	2 1 0 2 1 0 1 0 2 0
13. Bosna : Radnik	1 1 1 1 0 1 0 1 1
14. Igman : Vratnik	2 0 1 1 1 1 1 1 1 1
15. Poljički : Famos	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

10 ZAKAJ IN KAKO O OMEDEVICI

Med borbo v ringu dober boksač preži na usodno pomanjkljivost v nasprotnikovi obrambi. Ko se le-ta pojavi, useka jeklena roka s panterско hitrostjo v skrbno varovano bračo. Če je udarec učinkovit, nasprotnik omedli, se sesede kot prazna vreča in se čez nekaj minut spet zave ter v vlogi premaganca zapusti ring.

Onesveženje je pojav, ki ni značilen samo za šport, ampak je tako običajen in vsakdanji kot hrana. Vzrok, kot padec z lestve, po stopnicah, z drevesa, so različni, toda posledica v obliki nezavesti je neprijatelj, vendar vsiljiv gost. Res je, da izguba zavesti ni nevarna, temveč njene posledice. Zato ni čudno, da skušamo o njej čimveč zvedeti. Naslednja vprašanja in odgovori vas bodo seznanili z znanimi ugotovitvami o tem, tako razširjenem pojavu.

Zavest. Proučevanja so tudi pokazala, da 75 odstotkov vseh avtomobilskih nesreč spremljajo take neljube nevesčnosti. Avto se sicer ustavi, toda možgani vztrajajo v smeri gibanja in se obnašajo kot puding, nastane močna kontuzija. Med športniki so takim poškodbam razen boksačev najbolj izpostavljeni igralci rugbyja. Pa tudi pri našem nogometu pride do takih poškodb, posebno tedaj, ko se srečata igralcova glava in žoga, ki jo nekdo ravno kar udara.

1. Zakaj udarec povzroči nezavest?
Boksači skušajo čimprej zadeti nasprotnika v brado s strani ali kar je še učinkoviteje, od spodaj. Moč udarca se prenese proti vrhu in dnu lobanje. Sunek občutijo tudi žilci tik za čeljustjo, ki uravnavajo krvni pritisk. Le-ta zaradi udarca naglo pade. Kadar ni pritiska, kri ne more premagovati težnosti sile in oskrbovane možgane s kisikom. Možgani pa so s svojimi milijardami občutljivih živčnih celic glavni odjemalec kisika in si ne morejo privoščiti še tako bežnega primanjkljaja te dragocene surovine in reagirajo po svoje - žrtev se onesvesti.

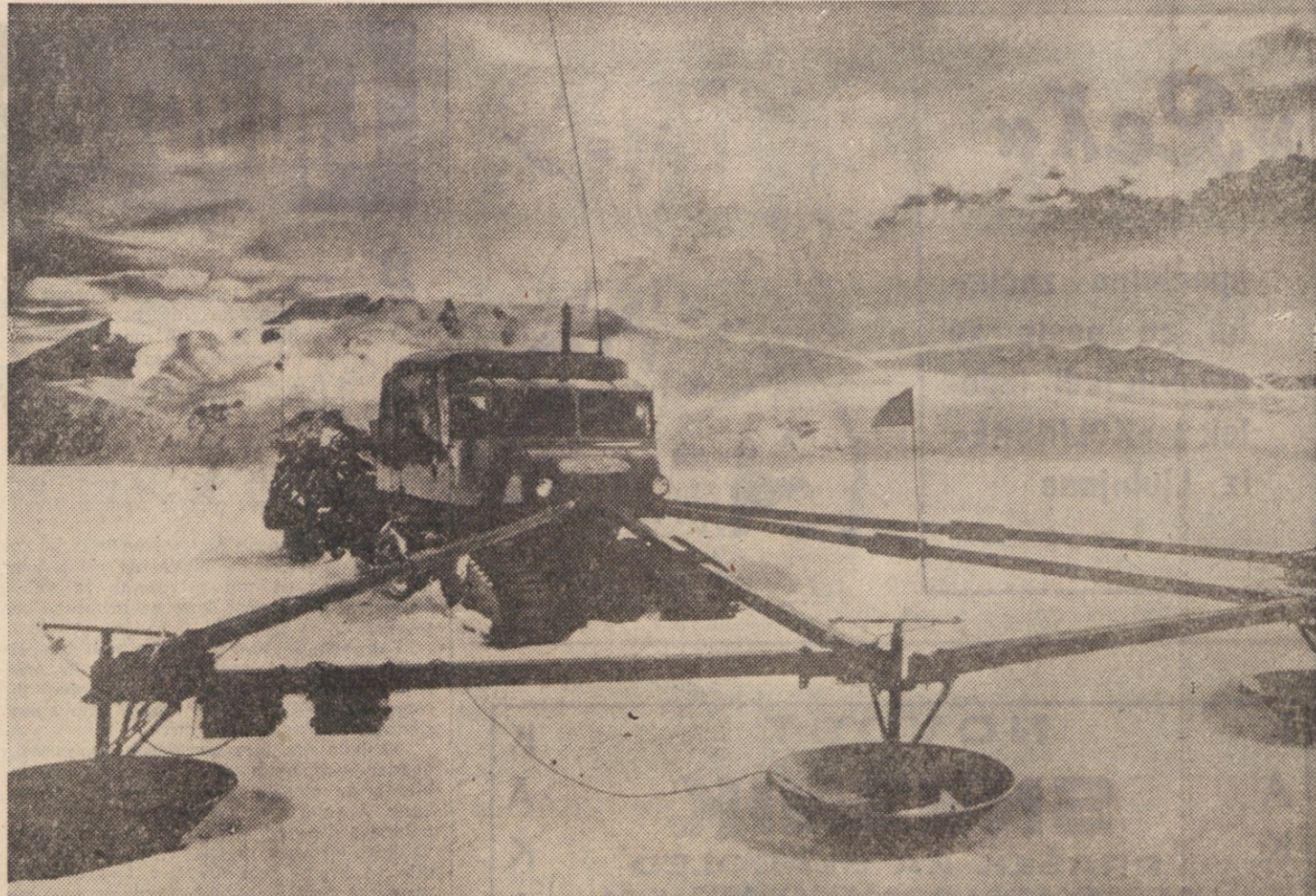
4. Ali pri onesveženju izgubimo spomin?
Pogosto. Po knock-outu se nekateri boksači ne morejo spomniti, kaj se je zgodilo pred usodnim udarcem. V prvem dvoboju med Johanssonom in Petersonom se slednji ni zavedal, da je bil K. O., in je menil, da je zmagal. Taka izguba spomina je neprimerno krajša od tistih, ki nastanejo zaradi hujših možganskih poškodb. Nekaj avtomobilskih onesrečenec je bil 18 ur v nezavesti in se po obuditvi skoraj tri tedne ni spominjal, kdo je in kaj je. Šele pozneje se mu je spomin postopoma vrnil, vendar se dogodkov tik pred nesrečo in bivanja v bolnišnici ni nikoli spomnil.

2. Kaj se zgodi pri kontuziji?
Žrtev, ki jo podre tak udarec, utrpí tudi hud možganski pretres, ki mu zdravnik pravijo kontuzija. Pravo predstavo o pretresu in posledicah boste najlažje dobili s skodelico želatinskega pudinga. Skodelica naj nadomesti lobanjo, puding pa naše možgane. Če skodelica drsi proti tlom po deski, ki ste jo prislonili k mizi, je želatinska gmota v stalnem stiku s stenami skodelice. Če pa skodelica na poti udara v nastrojeno oviro, se gmota v smeri gibanja stisne in hkrati odstopi od zadnje stene. Naš puding pretrpi pretres. Isto se zgodi s človekovimi možgani.

5. Ali je res, da so nekateri ljudje podvrženi omedlevici?
Med normalnimi zdravimi osebami je nekaj preobčutljivih. Pri teh ni nujno, da pride do pretresa, marveč zadostuje, da zasučemo glavo z določeno kot in že omedlijo. Zdravniki tudi ne presenecajo posamezniki, ki se ne smejo drgniti z brisačo po vratu, ker pride do enakih posledic.

3. Ali pride pogosto do onesveženj?
Zelo. Določeno področje v možganih ima nalogo človeka zbuditi in vzdrževati pri zavesti, v pripravljenosti. Pri kontuziji, ki jo lahko povzroči močnejši udarec, padec z lestve ali trd doskok pri hoji ali teku, se pravilno delovanje tega področja poruši in že je tu posledica - nevesnost.

6. Ali je možno, da se človek onesvesti zaradi poškodb, ki niso v bližini glave?
V teh primerih pride do pretresa, ki ga ne smemo zamenjavati z emocionalnim ali električnim pretresom. Če vas je kdaj obšla slabost, ko ste se udarili po prstu s kladivom, ste utrpeli majhen pretres. Ni nujno, da se po takem pretresu onesvestimo, vendar pri močnejših pretresih tudi smrt ni redka.



Pretes ali šok, kot ga razumejo v medicini, je izguba krvi zaradi notranje ali zunanje krvavitve in s tem nezadostno napajanje možganov s prepotrebim kisikom; izguba vode pri prekomernem znojenju, daljšem bruhanju ali driski. Pri vseh teh pojavih človek izgubi mnogo vode in zmanjša se količina krvi. Ta se lahko zmanjša tudi, če se ožije preveč razširi in pride v glavo malo krvi ali skoraj nič. Proti pretresom se borimo z transfuzijami, dajanjem velikih količin pljučne, v enostavnejših primerih pa bolnika položimo v vodoravno lego in s tem omejimo prekrvitev možganov.

8. Ali obstajajo še drugi vzroki onesveženj?
Da; našli bi jih lahko na duceate, vendar se bomo omejili na najpomembnejše:
■ Nezavest spremlja bolezen, kot so kap, božast in sladkorna bolezen, ki je ne zdravimo. Včasih je povzročitelj tudi prekomerno uživanje uspavalnih praškov;
■ slučajni dotik z visokonapetostnimi ali gospodniškimi električnimi napravami;
■ močno in dolgotrajno kašljanje;
■ pregloboko vdihavanje - v krvi je premalo ogljikovega dioksida;
■ slabo izdihavanje - v krvi se nabere preveč dioksida. Na to nevarnost naj bodo pozorni tisti, ki radi plavajo pod vodo;

9. Kako ugotoviti vzroke, zaradi katerih se je nekdo onesvestil?
To ni preprosto niti lahko. Postopati moramo kot dober detektiv. Hiter pregled stanovanja nam bo povedal, če je onesvečenec žrtev električnega toka, alkohola ali strupa. Morda je bil vzrok udarec in je vidna sled na glavi. Če zenici nista enako veliki, je to lahko kap ali možganski pretres. Silna s primesmi krvi ali pena na ustnicah lahko pomeni, da gre za epileptičen napad. Marsikaj pove tudi barva obraza:
bledica - oseba se je onesvestila, možna je tudi krvavitev in šok;
rdeč obraz - kap in poškodbe lobanje;
moder obraz - zadušitev ali pomanjkanje zraka.
Seveda so to le groba navodila in se moramo sicer obrniti na zdravnika.

10. Kako pomagamo onesveženemu?
Položite ga na tla in mu odprite ovrtnik. Če je oseba modra v obraz, jo skušajte obuditi s takojšnjim umetnim dihanjem, a če je rdeča, ji glavo nekoliko vzdignite. Dokler je v nezavesti, ji ne vlivajte nobenih tekočin. V obeh primerih pošljite takoj po zdravnika. Žrtev z rdečim obrazom toplo pokrijte, na glavo ji položite mrzle obkladke. Če je žrtev bleda, naj bo glava niže od telesa. Pod nos ji primaknite stekleničko z amoniakom. Seveda le pod pogojem, če ste se prepričali, da na glavi ni nikjer nobenih poškodb. Če čutite, da vas obhaja slabost, da vam zvoní v ušesih, da se vam megli pred očmi in se vam na čelu nabirajo znojne kaplje, se ulovite ali vsaj sklonite glavo proti parni, proti kolenom. Gib bo oskrbel možgane s krvjo, vi ne boste omedleli.

ZE ODKAR SO SE NA ANTARKTIKI STALNO NASELILE ZNANSTVENE ODPRAVE STEVILNIH DRZAV, UPORABLJAJO ZA VOZNE PO TEZAVNEM TERENU VOZILA Z GOSNENAMI SLABA STRAN TEH VOZIL PA JE BILA TA. DA SO SE POGOSTO VDRILA V S NEGOM POKRITE RAZPOKE V LEDENI PLASTI ZDAJ SO IZDELALI VOZILA. KI SE MU TEGA NI TREBA BATI. PRED SEBOJ POTISKA PO SNEGU POSEBNO NAPRAVO, KI SESTAVI IZ 3 DETEKTOREJ, KI UGOTAVLJAJO, KJE ZEMELJSKA ELEKTRIČNA PREDVODNOST SUNKOVITO PADE, ZNAK, DA SE SKRIVA TAM POD SNEZNO ODEJO RAZPOKA.

iz znanosti in tehnike nam poročajo

V ZDA pripravljajo najcenejši in hkrati najpreprostejši satelit za posredovanje radijskih poročil z zelo kratkimi valovi čez oceane. Ta satelit je dobil delovno ime "igla", kar mu zares še najbolj ustreza, ker bo sestavljen dejansko le iz 35 kilogramov dva centimetra dolgih in dve tisočinskih centimetra debelih bakrenih igel, ki bi se v dveh mesecih razlegle v osem kilometrov dolg in štirideset kilometrov širok oblak v višini nekaj tisoč kilometrov nad Zemljo. Tako bi dobili milijone miniaturnih anten, ki bi usmerjale radijske valove na tisoče kilometrov daleč. Astronomi nad tem niso posebno navdušeni, vendar upajo, da ta oblak ne bo motil njihovih opazovanj.

Znana je že za laike najpreprostejša in hkrati tudi najučinkovitejša metoda umetnega dihanja. Na onesrečenčeva usta pritresne svoja in mu v ritmu dihanja vdihavaš zrak v pljuča. Nekaj ameriški zdravnik je zdaj izdelal model, na katerem se brez težav naučimo te umetnosti, razen tega pa še točno vidimo, kako zrak prihaja v modelna pljuča, kako moramo ponesti čenču glavo dovolj nagniti nazaj, da ne zapremo dihala in potit. Neka angleška tovarna je že pričela izdelovati takšne lutke za pouk umetnega dihanja, ki jih priporočajo še posebno za tečaje o prvi pomoči.

Slušni pripomoček, ki olajšuje sprejemanje človeške govornice, četudi jo motijo vremenske in podobne motnje na radijskih sprejemnikih. Je izumil neki ameriški fiziolog. Naprava spreminja zvočne tresljaje izgovorjenih glasov v vibracije plošče iz pleksi stekla. Če položiš takšno ploščo na kožo na prsih, kjer je živčevje najbolj občutljivo, se lahko na vibracije tako navadiš, da ti olajšujejo poslušanje slabo slinšnega teksta. S to napravo pa naj bi poučevali tudi gluhe otroke. ki naj bi se s prsti navadili odčitavati vibrirajočo ploščo. Pravijo, da se je mogoče navaditi poslušanja s čutnimi živci v zelo kratkem času.

O revmatizmu vemo še zelo malo. Vemo na primer samo, da je huda sklepna revma infekcijskega izvora, vendar še ne vemo, v kolikšni meri in kako vpliva prehrana na to mucno bolezen. Gotovo pa je naslednje: slaba prehrana pospešuje revmatizem. Prav to je raziskoval neki ameriški zdravnik, ki je ugotovil, da tisti otroci, ki ne jedo jajc, mnogo hitreje zbole, zelo odporni proti revmatizmu pa so tisti otroci, ki uživajo mnogo jajc. Zakaj? Vzrok je v tem, da so fosforoaminolipidi, ki jih vsebuje rumenjaki, antiregetiki. Ali smo torej na pragu bistvenega napredka v zdravljenju revmatizma?

Da so današnji avtomobilski motorji še daleč od popolnosti, je mogoče lep dokaz avtomobil Renault Gordoni, ki se na avtomobil ne loči od običajnega Dauphina. Tudi motor je v bistvu isti, toda na poseben način izboljšani ventil, odmična gred, karburator, vstopne cevi za zrak in izpuh so za 25 odstotkov povečali moč motorja.

KOVINE - NAŠA USARDANJOST

7. KOSITER
Napoleon Bonaparte je kot dober vojskovođa vedel, da so vojaške zmage tesno povezane z železodnim ugodjem. Leta 1795 je razpisal nagrado 12 tisoč frankov in obrazložil, da jo bo dobil tisti, ki bo iznašel postopek, kako je moč svežo hrano ohraniti dalj časa užitno. Nagrado je dobil Parižan Nicholas Appert, ki je ugotovil, da se hrana ne pokvari več mesecev, če jo skuhaš v steklenih posadah in takoj nato neprodušno zapreš. Ta uspeh je spodbudil k delu tudi iznajditelje iz sosednih držav. Anglež Peter Durand je dal patentirati svojo iznajdbo zaprte železne posode, obložene s tenko plastjo kositra. Tako je postal kositer neobhodna surovina prehranske industrije - industrije konzerv.
Uporaba kositra v konzervah je samo smiselna posledica postopnega človeškega razvoja. Kdaj in kako so kositer prvič uporabili, ni znano, vendar ga vsebujejo 9000 let stari bronzi. Nedvomno je bron, to je zlitina bakra in kositra, odkrilo naključje - nenamerno skupno taljenje rud, ki so vsebovale obe prvini. S časom so se izkušnje kopičile in iz let 900 do 700 pred našo ero imamo brone (na ozemlju današnje Anglije), v katerih nastopata kovini v določenih odstotkih in gotovo niso posledica naključja.
V 13. stoletju n. e. pa so izdelovalci oklepov na Češkem "oblačili" svoje izdelke še v kositer. Razen pri oklepih so ga uporabljali tudi za okraske. Ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja se je kositer plašno uveljavljal v prehranski industriji, vendar so bili tisti izdelki namenjeni predvsem mornarici in različnim odpravam. Zanimivo je tudi, da na navodilih, natisnjenih na teh prvih konzervah, svetujejo, da zgornji del konzerve odstraniš s kladivom in dletom; pred nekaj leti so nekaj konzerv iz L. 1825 z govedino, graham in slivovim kompotom našli v nekem depotu na severnem tečaju. Bolj kot to pa preseneča dejstvo, da je precej železnih "pustolovcev" železo stare konzerve poskusiti, kar so tudi naredili z dobrim tekotom in na srečo brez posledic.
Skoraj polovico svetovne proizvodnje kositra porabijo za proizvodnjo pokositrene pločevine. Sam kositer je premehak in predrag, a jeklo rado rjavi in je zato kombinacija obeh najboljša rešitev.
Pri izdelavi pokositrene pločevine je osnova jeklo z enim odstotkom ogljika. Razčarjene jeklene ingote zvaljamo v pločevino, razrežemo v ožje trakove, jih zvarimo in očistimo v vroči razredčeni žvepleni kislini. Nato jekleni zvitek še mrzlo valjamo in kalimo in spet valjamo, dokler ne dobimo zahtevane trdote in gladke površine.
Jekleni trak je potem nared in ga speljemo v kad z raztopljenimi kemikalijami (ki skrbijo, da se bo kositer bolje oprijel) in naprej v kositrno kopel. Jeklo se obloži s tanko kositrno



povrhnjico - speljemo ga med dvema jeklenima valjema, da je obloga enakomerno debela. Sledi še nekaj lepotnih postopkov in že je pred nami bahava pokositrena pločevina.
Proizvodnja pokositrene pločevine se je modernizirala; zelo tenke povrhnjice nanašajo z električnimi postopki.
Izrednega pomena pa je kositer za proizvodnjo ležajnih ali, kot jim tudi pravijo, babbit kovin. Vse ležajne kovine so zlitine kositra, antimona, svineca in bakra v različnih razmerjih in uporabljajo jih, kot nam pove že samo ime, v ležajih.
Kositer pa je tudi izredno pomembna surovina za številne cine v elektronski, letalski in avtomobilski industriji ter v industriji konzerv, kjer z njimi ustvarjajo stranske šive.
Nahajališča kositra je razmeroma malo in so v Indoneziji, Boliviji in Malaji. Zaradi vsestranske uporabnosti je kositer zelo iskan in drag.

25. JUNIJA 1936 JE AMERIŠKA LETALSKA DRUŽBA AMERICAN AIRLINES NA SVOJI PROGI MED CHICAGOM IN NEW YORKOM PRVIČ UPORABILA NOVO LETALO, KI SE JE KOT NOČ OD DNEVA RAZLIKOVALO OD VSEH PREJŠNJIH POTNIŠKIH LETAL. SLOVITI DOUGLAS DC-3 SI JE TEDAJ PRIBORIL SVOJO POT NA NEBO.

Bleščeci spodnjekrilnik, ki se je tistega dne dvignil prvič s potniki v zrak, je bil grajen po formuli, ki se je ohranila celo do danes - bil je popolnoma kovinski, dvomotorni orjak (orjak za tiste čase), ki je med potom skrtil kolesa v ležišče motorja v krilu. Za tiste čase je bil »popolno letalo« in do danes je zgrabil le malo tiste popolnosti, saj je za nekatero namene zračnega prometa - namreč za vzlete in pristanke na kratkih slabih vzletiščih - še vedno skoraj nezamenljiv.



PTICA, KI NOČE UMRETI

LETALA DOUGLAS DC-3 SO ŽE 25 LET NA SVETOVNEM NEBU

Sicer pa moramo letalo vsaj približno predstaviti - Douglas DC-3 je letalo, ki prevaja potnike na primer na progi Beograd-Zagreb-Ljubljana in je zato našemu občinstvu že precej znano.
Od tistega dne, ko je letalo DC-3 nastopilo službo, do danes so jih zgradili 12.000 in danes jih leti še najmanj 6000, čeprav tako radi govorimo in pišemo o dobi reakcijskega letalskega prometa. Nič manj kot 150 letalskih družb v 70 državah jih še s pridom uporablja in jih bo najbrž še precej časa.
Računamo, da so v teh 25 letih vsa letala DC-3 prepeljala okoli 400 milijonov potnikov in v tem številu niso vključeni vojaški prevozi. (Letalo je kot C-47 ali "Dacota" pomenilo hrbtenico zavezniskega transportnega letalstva v zadnji vojni.) Tudi tisti prvi DC-3, ki je popeljal potni-

ke iz Chicaga v New York, je še pri življenju. Do danes je bil v zraku več kot 75.000 ur in je preletel skoraj 20 milijonov kilometrov!
DC-3 pa ni bil samonikla konstrukcija, ampak le člen verige bolj ali manj preizkusnih letal: enega samega DC-1 in redkih DC-2, ki so v glavnem pokazala le, kaj je mogoče popraviti in kako je moč zvišati število potnikov brez bistvenih sprememb v letalu. Za primer: DC-2 je nosil le 14 potnikov, DC-3 pa že 21!
Pravijo, da pozna danes v Braziliji več ljudi letalo kot vlna in da je to letalo ravno DC-3. Nič čudnega, saj pristaja sredi pragozdov, do katerih prodira cavillizacija le postopoma. V Indiji ga uporabljajo za oskrbovanje najbolj nedostopnih krajev na pobočjih Himalaje, kadar jih sneg odreže od civilizacije. V Sovjetski zvezi so ga gradili po licenci in še danes ga lahko srečaš tam na vseh letališčih. Skratka, DC-3 je postal pojem za letalski promet in zato zares ni odveč, če se ga spomnimo ob njegovem življenjskem jubileju kot dobrega starega prijatelja.

do danes - bil je popolnoma kovinski, dvomotorni orjak (orjak za tiste čase), ki je med potom skrtil kolesa v ležišče motorja v krilu. Za tiste čase je bil »popolno letalo« in do danes je zgrabil le malo tiste popolnosti, saj je za nekatero namene zračnega prometa - namreč za vzlete in pristanke na kratkih slabih vzletiščih - še vedno skoraj nezamenljiv.
Sicer pa moramo letalo vsaj približno predstaviti - Douglas DC-3 je letalo, ki prevaja potnike na primer na progi Beograd-Zagreb-Ljubljana in je zato našemu občinstvu že precej znano.
Od tistega dne, ko je letalo DC-3 nastopilo službo, do danes so jih zgradili 12.000 in danes jih leti še najmanj 6000, čeprav tako radi govorimo in pišemo o dobi reakcijskega letalskega prometa. Nič manj kot 150 letalskih družb v 70 državah jih še s pridom uporablja in jih bo najbrž še precej časa.
Računamo, da so v teh 25 letih vsa letala DC-3 prepeljala okoli 400 milijonov potnikov in v tem številu niso vključeni vojaški prevozi. (Letalo je kot C-47 ali "Dacota" pomenilo hrbtenico zavezniskega transportnega letalstva v zadnji vojni.) Tudi tisti prvi DC-3, ki je popeljal potni-

»Rex«

specialna začim-
ba za posip že
gotovih jedi, izde-
lek »KOLINSKE«
iz Ljubljane

LE JEZI SE I
ZAKAJ PA ME
NISI UBOGAL?



ČUPIL BI SI PISALNI TRAK ZNAMKE
PA BI TI BILO PISANJE
UZITEK.

Ljudožerec iz Rudraprayaga

Bil sem pred najtežo nalogo v svojem življenju. O izkušnjah pri lovu na ljudžerske leoparda ni govora — te živali so preredke, da bi jih lahko lovil po pravilih, ki se jih moraš bolj ali manj držati pri raznih vrstah živali.

»Ljudožerec se še vedno seli čez oba mosta.« mi je zatrjeval šikari (lovec) iz Rudraprayaga in to mi je dalo že odgovor na vprašanje, kako naj omejim delovanje morileca na čim manjši prostor. S tem, da sem za prvi ukrep zaprl oba mosta, sem zmanjšal življenjski prostor nevarne živali na polovico.

Leoparda lovimo na dva načina: lahko ga pričakamo skriti v bližini na pol požrte žrtve, lahko pa mu privežemo za vabo živo žival — posebno koze so primerne za to zver.

Zato sem še istega dne, ko sem prispel v Rudraprayag, kupil dve kozi in eno izmed njiju privezal zvečer za drevo ob romarski cesti, kjer sem našel zelo stare sledove velikega leoparda.

Naslednjega jutra sem našel kozo mrtvo, vendar sem po sledovih ugotovil, da je bila žrtev manjše živali, verjetno kakšne kune. Vseeno sem od treh do šestih popoldne sedel nad kozjim truplom v vejah velikega drevesa in čakal. Niž se ni zgodilo in krenil sem nazaj v lovsko kočjo, vendar s tesnobnim občutkom, da me neko sledi, občutkom, ki se izostri v letih lova na nevarne zveri. Previdno sem se oziral čez ramo in naslednjega jutra nisem bil niti posebno presenečen, ko sem odkril med svojimi sledovi: sveže odtise leopardovih šap. Zdaj sem ga sledil jaz do bližnje globoke soteske v bližini umorjene koze, vendar se koze same ropar ni dotaknil.

Tako sem se prepričal, da je leopard na tej strani reke in ves dan sem opozarjal ljudi na opreznost, ker je lisasti morilec v bližini.

Naslednjega dne sem navsezgodaj križaril po džungli okoli Golobraja, potem pa sem zasilal razburjenega možakarja, ki je priteklo v lovsko kočjo in mi v presekanih stavkih povedal, da je prejšnji večer leopard umoril neko žensko v vasi na griču. V nekaj minutah sem z njim in še z dvema spremljevalcema hitel v pet kilometrov oddaljeni kraj tragedije. V vročem soncu sem se krepko oznojil pri vzponu skoraj 1.200 metrov — torej kar precejšen grič.

Zgodba moža nesrečne ženske je bila vsakdanja v teh krajih. Po večerji je ženska odnesla posodo k odprtim vratom, da bi jo pomila. V tistem trenutku pa je posoda zaropotala po tleh in, ker je bila svetloba že preslaba in ni ničesar videl, na njegov klic pa tudi ni bilo nobenega odgovora, je planil k vratom in jih zapahnil. Opravičeval se je: »Le kakšen pomen bi imelo reševanje mrtvega trupla in izpostavljanje samega sebe smrtni nevarnosti?« Zdi se mi, da je bolj kot ženo objokoval se nerojenega otroka.

Pogledal sem po sledovih. Vodili so najprej po vaški stezi, nato pa navzdol po griču do soteske, kjer se je ustavil in pričel žreti. Pred menoj so ležali le usmiljenja vredni ostanki. Sledovi šap so se natanko ujemali s sledovi, ki sem jih prejšnji dan zasledoval proti mrtvi kozi. Nad žrtvijo je bil oreh in v njegovih vejah v višini poldruga metra senena kopica. Odločil sem se skriti na drevesu; sedež na senu je bil udoben in hrbet mi je varovalo deblo. Nisem se še povsem posušil od dirjanja in moral sem obleči topel suknjič, saj ponoči piha toželo hladni veter. Može, ki so mi pomagali, sem poslal v vas in jim zabičal, naj ponoči ne zapuščajo poglavarjeve kočje.

Sonce je bilo že nizko nad obzorjem in kmalu so le še zasneženi vrhovi Himalaje žareli v njegovem svitu. Obetala se je temna noč in upal sem, da mi jo bo vsaj malo razsvetlila visoko gori od snega odbita svetloba. Pa sem se zmotil.

Komaj se je stemnilo, že je blisk pretrgal temo. Ko so padale prve kaplje, sem zasilal kamen, ki se je valil v sotesko, in kmalu je zašumela slama pred drevesom. Leopard je prihajal, toda med tem se je ulila strahotna ploha z ledenim vetrom. Prezbehal sem: do kosti premočen na drevesu, moj strašni sovražnik pa je mirno vedril tik pod menoj, na suhem. In tedaj sem zagledal v daljavi luč, ki se je pomikala proti vasi. Le kdo je bil tako hraber, da je hodil ponoči naokoli, ko se ljudje niso upali pogledati niti skozi okno? Pozneje sem zvedel, da je bil tekač, ki so ga poslali iz vasi Pauri z električno svetilko za svojo puško, s svetilko, ki so bile tedaj še redkost in mi jo je vlada obljubila za pomoč pri ugonabljanju ljudžercev. Ko bi le prispela tri ure prej! Mogoče bi rešil življenje štirinajstim ljudem.

Nevihta je minila, kot te prišla. Oblaki so se razgnali in nenadoma se je kamen za trenutek zatemnil — premalo, da bi lahko pomeril in sprožil — nato sem slišal, da leopard žre. Zgodilo se je malce drugače, kot sem predvideval: leopard se je očitno izogibal luči, ki jih je zapustila nevihta, in prispel z druge strani, tako da je propadla orientacija s kamnom. Čez deset minut se je spet zabliskal kamen, trenutek za tem sem pod seboj zašlišal šum in leopard je kot velika rumenkasta senca izginil pod seneno kopico. Moj prvi pogled na nevarnega nasprotnika, vendar do strela nisem prišel, ker je bil zdaj točno pod menoj in puške nisem mogel obrniti navpično navzdol. Ali je bil tako svetle barve, ker je bil zelo star? Njegova koža se je drgnila v mraku s šumom svilenega oblčila.

Prva srečanja - prva razočaranja

Spet sem počasi in previdno nameril puško proti belemu kamnu in potrpežljivo čakal, kdaj se bo zatemnil. Vendar težke puške ne moreš v neskončnost držati nepremično namerjene v eno samo točko. Ko me je bolečina v mišicah prisilila, da sem spustil puško, se je kamen spet zatemnil — igra se je ponovila še trikrat v dveh urah in, ko je leopard četrtič zašumel pod senom, sem se sklonil navzdol in na slepo ustrelil...

Naslednjega jutra sem našel le nekaj dlak z leopardovega tilnika in, ko sem po sončnem vzhodu zapuščal vas, se je v daljavi, v brezvetrju dvigal v nebo tanek pramen dima — mož je po hindujski navadi sežgal ostanke ženinega trupla.

Bil sem prepričan, da je strel tako preplašil morileca, da se bo v kratkem poskusil preseliti na drugi breg Alaknande. Zato sem naslednjo noč preždel na visokem majavem stolpu ob mostu, pa je bil osamljen šakal edina žival, ki se je potikala tam naokrog.

Potem je iz neke vasice prispel glas, da je leopard ponoči umoril kravo. Spet dirka v soparnem dnevu in ogledovanje globokih sledov leopardovih krepeljov po številnih vaških vratih, koder si je ljudžerec prizadeval vdreti v notranjost.

Dva dni pozneje je bila nova žrtev krava v vasi, ki je bila komaj nekaj sto metrov nad lovsko kočjo, kjer sem se utaboril. Ropar je kravo umoril v hlevu in jo nato poskusil izveči na plan, pa se je ustavil pri vratih in tam nažrl. Tisto noč sem ga čakal na visoki seneni kopici nasproti vrat, toda ko se je slednjič prikazal, je zahreščala deska pod mojim spremljevalcem Ibbotsonom in kot senca je leopard izginil v noč. Ni se vrnil — tudi naslednje noči ga ni bilo.

In čez dva dni si je spet privoščil kravo v neposredni bližini Rudraprayaga. Njen lastnik je živel v samotni koči, ki jo je lesena pregrada delila v dva prostora. Sredi noči je zasilil čuden glas v kuhinji in trenutek nato je zagledal skozi špranje v steni leoparda, ki ga je zavohal in poskušal iztrgati desko iz stene, da bi se dokopal do lahkega plena. Lahko si predstavljamo, kaj je nesrečnež preživljal v tistih trenutkih, vendar leopard ni mogel vdreti v sobo in je zato napadel kravo pred hišo. Odvlekel jo je malo vstran in niti dvajset metrov od ubite krave se je dvigalo krepko drevo s seneno kopico v rogovili — lepšega skrivališča si res ne bi mogel najti.

Ko sem odhajal iz Naini Tala, mi je vlada dala s seboj tudi ogromno past. Njena osnova je bila dolga poldrugi meter, tehtala pa je vsaj štirideset kilogramov. Razklenila se je na sedemdeset centimetrov, njeni zobje so bili dolgi po sedem centimetrov, vzmeti pa tako močne, da sta ju morala napenjati dva krepka moža hkrati. Leopard je zapustil vasico po ozki stezi in prav na to stezo, tam kjer se je izgubljala v goščavo, smo postavili našo past in jo z verigo priklenili na kol, ki smo ga zabilili v zemljo. Da bi leoparda prisilili v past, smo tam še stezo zožili s trnjevim grmi, ki smo jih napulili v bližini, potem pa sva z Ibbotsonom zlezla na drevo v prepričanju, da nama tokrat morilec ne bo ušel. Na puško sem si s težavo privezal težko svetilko, ker je bila luna še pozna.

Ze uro po sončnem zatonu se je s steze oglasilo divje renčanje — leopard je bil v pasti. Luč mi ga je pokazala, kako se je s prednjo tenco v pasti otapal tekla, moj strel pa ga je zgrešil in prebil verigo, da je leopard z ogromnimi skoki, s pastjo na rogi šinil čez njive. Se ena moja krogla za njim in še dve Ibbotsonovi, pa je že ugasnila luč.

Od trušča je oživel ves bazar. Prižigali so oljenke in bakle, ljudje so pričeli klicati in se zbirati na cesti. Zaman sem jih miril, saj je bilo najino zasledovanje pri tem sodnem dnevu čisto nemogoče. Splezala sva z drevesa in Ibbotson je prižgal petrolejko, potem pa sva ne glede na trušč krenila v smeri, kjer je izginil leopard. Ibbotson je držal svetilko visoko v zrak, da bi osvetljevala čim večjo površino in potem je nenadoma v njeni svetlobi izza roba majhne kotanje oživel leopard. Z divjim renčanjem se je obrnil proti nama. Še nekaj korakov in dvignil sem puško.

Nekaj minut potem, ko sta se dve krogli zapikili v možgane od bolečin blazne živali, je že stala v krogu okoli njenega trupla množica razburjenih vaščanov. Zmagoslavno so ga obesili na kol in sproved je krenil proti vasi. Leopard, ki je še

dan prej poskušal vdreti do človeškega plena, žival, ki jim je v zadnjih dneh morila živino, je bila mrtva. Morilec iz Rudraprayaga ne bo več pobiral strahotnega davka! Tako so mislili vsi — le jaz ne. V tistem trenutku, ko sem dvignil puško, sem namreč spoznal, da leopard v pasti nekaj metrov pred menoj ni tista žival, ki sem jo videl nekaj noči prej, ko sem bedel v zasedi nad truplom tiste ženske. Prišel sem svariiti ljudi, pa so mislili, da hočem biti skromen, in niti Ibbotsona nisem mogel prepričati. Sele ko sem postal že skoraj siten, mi je obljubil, da bo tudi on opozoril vasi, naj veljajo še vnaprej varnostne mere in da ne bo poslal brzojavke vladi, da je Garhwal rešen poštasti. Ibbotson je bil namreč kot visok državni uradnik sam zadolžen, da vsekakor reši ljudi pred nesrečo.

Čez dva dni naj bi krenila v Pauri. Odri sem kožo lepe živali in ugotovil, da se je že skoraj rešila pasti v trenutku, ko sva jo z Ibbotsonom došla. Vsekakor bi se lahko to srečanje za naju tragično končalo.

Ko pa sva se tistega jutra odpravljala na pot, so prišli k lovski koči štirje možje in mi povedali, da jih pošilja njihov vaški poglavar s sporočilom o novi žrtvi ljudžerca iz Rudraprayaga.

Moj dvomi so bili upravičeni. Tokrat je bila žrtev mlada ženska, ki je zaradi potrebe morala po večerji iz hiše. Sledovi so spet pričali o nenavadni moči živali. Precej časa je čepel za nizko kamnito ograjo in najbrž prisluškoval glasovom v hiši, potem pa so se odprla vrata in že je planil na žensko. S plenom v gobcu je skakal po terasastih njivah in tam, kjer je skočil čez škarpo štiri metre globoko, ni bilo videti nikjer niti najmanjšega odtisa trupla, ki je moralo viseti povprek v gobcu. Spet sva se z Ibbotsonom utaborila na drevesu, toda zdaj kakšnih šestdeset metrov od ostanke, ker sva vedela, da je žival zelo previdna. Ibbotson



naj bi ga poskusil zadeti s svojo puško z daljnogledom. Če pa ga do mraka ne bi bilo, bi splezala z drevesa in se vrnila v vas — svedea za svetilko v roki, ker se leopard svetlobe vendarle še boji.

Komaj nekaj minut po sončnem zahodu se je v goščavi oglasil je'en in njegov glas je opozarjal na leoparda. Prihajal je, toda mrak se je naglo spuščal in žival naju je presenetila, ker si je izbrala pot, ki bi jo pripeljala do trupla točno pod najinim drevesom in, ker je gledala naprej, naju je gotovo opazila. Ni nama preostalo drugega, ko da sva prižgala najino svetilko in krenila proti vasi. Previdno sva se pomikala naprej — Ibbotson z lučjo, jaz s puško, pripravljeno na strel. Že slabih petdeset metrov od drevesa pa je Ibbotsonu spodrsnilo, cilindar na petrolejki se je razletel na drobne koščke in ostal je le droben modrikast plamenček, ki je komaj da kazal, kam stopava. Ibbotson je bil prepričan, da bo gorel kvečjemu še tri minute in da bova nato ostala v temi — pred nama pa je bilo še kilometer proti strmemu hribu, za nama pa prav gotovo krvoločna zver, ki sva jo zmotila v njenih nakanah.

Sam ne vem, kako sva se naposed znašla v koči, kjer je za zapahnjene vrati bedelo ducat ljudi. Vem le, da nama v strahu niso hoteli odpreti in da sem jim zapretil, da jim bom zažgal střebo nad glavo, če nemudoma ne odprejo. Ko sva si naslednjega dne ogledala najine sledove v vlažni zemlji, so se čeznje kot pečati vlekli odtisi mogočnih šap ljudžerca iz Rudraprayaga.

Konec prihodnjic.

NOVOST
SNEŽNIK
PRAŠEK ZA SLADOLED

PROIZVOD
DELAMARIS IZOLA

Samo za gospodinjstva, ki imajo hladilnike

NAŠ ALBUS DOMAČI DETERGENT izdelujemo sedaj na najmodernejših strojih, ki smo jih pred kratkim prejeli. To nam je omogočilo temu že do sedaj odličnemu pralnemu sredstvu kvaliteto še izboljšati! Cena novega zavitka, čeprav je kar za tretjino večji od prejšnjega — je ostala ista.

ZE PRVO PRANJE Z NOVIM ALBUS DOMAČIM DETERGENTOM VAS BO PRIJETNO PRESENTE- TILO!

Obenem, ko dajemo v prodajo na izboljšan način izdelan ALBUS DOMAČI DETERGENT, uvajamo tudi novo reklamo, ki bo

»OTROŠKO VESELJE«.

Na vsakih nekaj zavitkov boste v enem našli naslikano igrarčo. To sliko pošljite v direkcijo »ALBUS« in prejeli boste igrarčo, ki ste jo našli v zavitku ALBUS DOMAČEGA DETERGENTA naslikano.

IMENA DOBITNIKOV BOMO VSAK TEDEN OBJAVLJALI V TT

LETO DNI V TABORIŠČU SMRTI

Le malo nas je Slovenk, ki smo preživele taborišče Auschwitz

Ta misel me je spremljala ob branju knjige »Preživela sem taborišče smrti«, ki jo je napisala Jozica Hodnik-Vecle, izdala pa ob koncu lanskega leta založba »Borec«. Z enako ali podobno mislijo so verjetno odložile knjige vse tiste Slovenke, ki so preživele omenjeno taborišče.

Avtorica knjige »Preživela sem taborišče smrti« je, kakor sama piše, prišla v Auschwitz leta 1943 in zato je mogla v knjigi opisati življenje in trpljenje ječnic od tega leta dalje. Interniranke, ki nas je usoda že leta 1942 vrgla v taborišče in smo ostale žive, pa menimo, da je zaradi neurejenih razmer, in zato tudi hujskih, prav v tem letu umrla večina naših interniranih žena in deklet.

V prvem transportu, ki je prispel v začetku avgusta 1942 v taborišče, je bilo 333 Slovenk, od katerih se jih je vrnilo okoli 50. V drugem transportu, ki je prispel 10 dni za prvimi, nas je bilo 64 Slovenk, od katerih se nas je komaj 14 vrnilo v domovino. V tretjem in zadnjem transportu, ki je prispel ob koncu avgusta tega leta, je tudi bilo precej Slovenk.

Zato ne bo odveč, da v naslednjih vrsticah seznanimo ne samo bralce knjige »Preživela sem taborišče smrti«, temveč tudi vse, ki jih to zanima, z razmerami v taborišču ter življenjem in trpljenjem ječnic v Auschwitzu leta 1942.

Trpljenje, ki je bilo bolj duševno kot telesno, se je za vsako začelo, ko so nas odvedli iz rojstnih hiš. Nadaljevalo se je potem v okoliški šoli v Celju, kjer je leta 1942 bilo zbirno središče za politične pripornike iz južne Štajerske. V tem zbirališču so nas pustili le toliko časa, da je bilo zbrano dovolj ljudi za prvi transport. Neke noči je priporniki kričanje in preklinjanje zdramilo iz spanja: začelo se je odbiranje za transport. Ločili so otroke od mater in žene od mož. Ne da se opisati to slovo, kako prestreljivo je bilo. Ko so ljudi natovorili na kamione, so ti lahko še samo z roko pomahali v slovo in že jih ni bilo več. Otroci, ki so ostali, so tavali sami po hodnikih, se obelani na okna, jokali in vpili vsi vprek »mama, mama, mama«. Matere, ki so ostale, so od žalosti omedlele, jokale, nekateri preklinjali, druge spet molile in pele. Bilo je kot bi se podiral svet. Pri drugem transportu, s katerim sem tudi jaz odšla, so se Nemci poslužili drugačne taktike. Natovorili so na kamione vse ljudi, to je moške, ženske in otroke. Na postaji pa so otroke premestili v zadnje vagon, kjer so bili tam lepše. Nekje pri Gracu pa so te vagon skrivaj odklopili. Nekaj mlada mati je ves čas skrivaj opazovala početje svojih rabiljev in, ko je opazila, da so odklopili zadnje vagon, je hotela skočiti iz dveh vrst. Nastala ni manjša panika med materami kakor prvih, le nihovih krikov, segajočih v srce, ni slišal nihče, saj je vlak dirjal po prostranih in neznanih ravninah in se bolj neznanu približeval.

Po nekaj dneh potovanja v prepolnih živinskih vagonih je vlak obstal na nam neznanem postaji. Pri prizorih, ki smo jih že takoj ob prihodu doživeli, smo čutili, da ne bomo nikdar pozabili tega kraja. Ob vlaku smo namreč zapazili tri vrste od nog do glave oboroženih esesovcev, ki so imeli puške uperjene proti vratom vagonov.

Sledilo je povelje »-rauss-«, v nagled je vsak pograbil svojo borno prilago in se za vagoni bil prazni. Med posvajanjem, preklinjanjem in prepačenjem so nas ženske ločili od moških in vsake posebej vrstili v četverdesete, nakar so nas ločene pognali proti taborišču. Pot do tja se nam je zdelo strašno dolga.

Nenadoma smo pred seboj zagledale barake, obdane z bodečo žico. Ob pogledu na to smo omele, čeprav še nismo vedele, da po njej stalno kroži električni tok visoke napetosti. Z vsakim korakom proti žici se je večala naša živčna napetost, ki ob vkorakanju v taborišče in naprej po njem nikakor ni popustila. Strašni prizori, ki smo jih na tej poti videli, so nam dali slutiti, v kako strašno taborišče smo prispjele.

Ze ob vhodu vanj smo namreč zagledale na sramotilnem odru pri vhodu mladega človeka, ali bolje rečeno otroka, za katerega nismo vedele, ali je fant ali deklet. Bil je oblečen v raztrgane hlače, strašno sluh in ves oblit s krvjo je stal na odru. Bilo je po dežju, tla so bila ilovnata in zelo spolzka. Umazana voda je stala v kotanjah, videla je samo ljudi, ki so ležali na trebuhih in pili to umazano vodo. Ob barakah so tavalje raztrgane in zamazane postave, nekateri pa sline ob stenah barak. Vse so pa bile tiho in nas žalostno ogledovale.

Ko smo tako že skoraj popolnoma obupane korakale po taboriščni cesti, smo zaslišale presunljiv krik: »Nesrečne ženske, ali ste tudi ve prišle gor umirati?« Ko smo se ozrle proti mestu, od koder se je slišal krik, smo videli ob poti jokajočo postavo, ki je obupno vila roke, ker je nekateri od nas spoznala. Komaj smo v tej shujšani in nezamerni postavi prepoznale rojakinjo Angelo Melavc iz Mozirja, ki je že nekaj časa bila v taborišču. Njo je nekaj tednov po našem prihodu zares zatekla grozna smrt pod škornji podivjanega esesovca.

Kmalu po tem prizoru so nas ustavili ob nekem poslopju in nas nagnali vanj. Zmračeno telesno od poti in duševno od grozljiv prizorov smo popadale po taborišču, kar pa ni bilo pogodu našim straharjem. Zadoleno je povelje »Auf!« in trudoma smo se dvignile, da smo v naslednjem trenutku zopet zdrknile na tla. Toda strahniki so bili neustrudni s svojimi povelji »Auf!«. Vstajanje in padanje se nam je zdelo neskončno in se je končalo šele, ko se je začel pregled. Pred pregledom so nas slekli do golega. Posebno natatno so pregledali zobe, kjer so stikali za zobem in tu so nas do golega obrali. Namesto zlatih oblik smo dobili zebrastr taboriščne uniforme, ki so bile polne ne samo gnid, temveč tudi živih usi. Po končanem pregledu in preoblačenju so nas odgnali v neko drugo barako, za katero smo šele kasneje zvedele, da so bile pred nami v njej židovje. Ob pogledu na nered in na nesnago, ki je vladala povsod okoli barak, zlasti pa še drugi, temveč skoraj druga na drugi. Vode razen v kotanjah po dežju nismo imele nobene. Ni je bilo za pitje, še manj pa za umivanje ali za pranje. Trpele pa smo največ zaradi žeje. Nekdo sem zalotila svojo rojakinjo Potocnikovo, ki je bila okuženo vodo na stranišču. Spomnila sem jo njenih otrok in dejala, naj vsaj zaradi njih ne pije te kužne vode. Pa mi je odgovorila: »Čeprav vem, da pijem sirup, se ne morem premagati.« Imela je od vročice ožgane ustnice; bila je namreč že bolna za tifusom.

Uši so se v tej nesnagi hitro množile in bilo jih je več vrst. Kadar smo je mogle, smo jih obrabile in pobijale, rok pa si po tem umazane opraviu nismo mogle drugače osušiti, kakor da smo jih popljavile in obrisale ob obleki.

Ob takih razmerah pa smo bile poleg tega še stalno zaposlene. Zvezde so se migljale na nebu, ko so nas zategli žvižgi vrgli iz ležišč, in zvezde so se migljale, ko smo utrujene od napornega dela popadale po ležiščih. Če so nas esesovci ponovi pustili pri miru, so pa podkane začele svoj ples po naših izmučenih telesih. Iz teme so se razlegali obupni kriki žensk, ki so jih ogabne živali napadale, kriki žen, ki so znoarele, kriki žensk, ki so rodile. Tistih redkih, ki so bile toliko srečne, da jih je zatekla bolj ali manj prirodna smrt, je bil konec tako tih in miren, kot bi jim veter ugasil luč življenja: umrle so namreč od izčrpanosti.

Zaposlitev je bila različna. Glavni namen dela pa je bil, da bi nas čimprej uničili. Ko smo šle na delo, nam je pri izhodu igrala godba, ki se je mešala z laježem najženejnih psov, ki so se zaganjali v nas. Vsaka skupina, ki je štela od 100 do 700 ljudi, je imela poleg straharjev še nekaj psov. Stražniki so si pogosto krajšali čas s tem, da so sčuvali pse na nesrečne žrtve, ki so jih pogosto raztrgali do smrti.

Prvo delo, ki smo ga opravljale v taborišču, je bilo kidanje gnoja. Ker smo bile bose, smo bile vse umazane, vendar nam niso dali vode, da bi se umile. Blato se je kar na nas posušilo. Za tem je prišla na vrsto mlačev žita. Tri tedne smo opravljale to delo dan in noč. Dnevi so bili v tem ravninskem predelu vroči in premnoge je sončarica in žega zmučila do smrti, noči pa so bile hladne. Ko smo se po skupinah vračale v taborišče, smo vlačile s seboj mrličke, ki so jih na delu ubili. Zvezanih rok in nog, obesene na koleh kakor divjad, ustreljeno na lovu, smo jih nosile nazaj. Tako se je kolona, utrujena od trpljenja, lakote, žeje in boleznih, vlekla nazaj v taborišče. Tiste, ki so nosile mrličke, so navadno še same omagale pod težo in pred preganjanjem. Ko so se te pobili, se je nabralo toliko žrtev, da so morali zobehtiti voz in konja. Mrličke in na pol žive so zmetali na voz, kakor to delajo drvarji z lesom.

Dругič smo morale čistiti močvirje. Do pasa smo stale v vodi, v kateri se zaradi nesnage ni videlo dna. Po končanem delu se nismo mogle osušiti, zato smo se zvečer ulegle z mokro obleko, ki se do jutra ni posušila. Ko se je pa na naših telesih vendar osušila, je bila vsa trda od blata.

Okoliške vasi so izpraznjevale in hiše so začele razpadati. Zato se nas nekada dne nagnali podirati te hiše. Za to opravilo so nam dali vile. Morale smo prenašati težke trame, prišlo je do nesreč in mnogim so trami polomili ude. Po zapuščenih vrtovih je raslo vse polno hrena in njegovo listje smo nabirale, da smo si za polkladale na svoja vročična telesa.

Septembra so namreč že začele razsajati razne vročične bolezni, griza, tifus in tudi pegavica. Zato smo na delu po vseh zvečile kamilice, rman in sploh vsako zel, za katero smo kdaj slišale, da je zdravilna. Prepričane smo bile tudi, da bomo z njimi prišle do vitaminov, ker v taboriščni hrani ni bilo ne povrtnine ne zelenjave. Kolikor toliko smo z njimi tudi potolažile prazne želodce, ki jih majhni taboriščni obroki niso nikoli napolnili. Nekeč pa se je uživanje korenin, ki so jih

nabrale in posušile ukrajinske ječnice, končalo z množičnim in smrtnim zastrupljenjem.

Na jesen se je začelo delo na nepreglednih njivah sladkorne pese. Puliti smo jo morale brez vsakega orodja. V vrstah po več sto smo jo pulile, za nami pa so hodili priganjači z bikovkami. Če se je le katera pri delu zravnila, jo je že bič oplazil po hrbtu. Tiste, ki so bile vajene tega dela in ki so bile še pri moči, so lahko bolj hitele in zato uhajale bikovki. Slabotne pa smo zaostajale in zato bile deležne udarcev satanskih biričev.

Prišel je oktober. Od doma nismo dobile nikake pošte. Tudi me nismo smele pisati. Kaj se dogaja zunaj v svetu, smo zvedele od novih transportov. Dajale smo si pogum s tem, da bomo v taborišču samo do zime, ali pa smo si izmišljale termine, čeprav smo vedele, da je vse to samo iluzija. Slovenke smo pa vedno bile složne in si med seboj pomagale, kolikor je le bilo mogoče. Vse to nas je delalo pogumne; seveda so bile tudi izjeme — kje jih pa ni — na srečo jih je bilo le malo.

Na zimo smo dobile čevlje — cikle. Ker smo bile že zelo izčrpane, smo že bose noge komaj vlačile za seboj. V velikih otklah smo zato komaj drsale, ker nismo mogle vzdigniti nog niti za ped, na ležišču smo se povzpele z veliko muko. Močno smo se spremenile, zlasti v obrazih. Napihnjena lica in zatekle veke so popolnoma izmaličile naša obličja. Zaradi telesne izčrpanosti nam je neprestano migljalo pred očmi. Če smo ponoči šle na stranišče, smo se ob poteh spotikale ob umirajoče, ki so ležale vsepovsod. Zavite v koce smo kakor mesečnice tavale do stranišča. Marsikatera pa se je zavlekla do ograje z visoko električno napetostjo. Mnoge so tako samovoljno končale življenje, če jih že ni poprej ustrelil stražar iz stražnega stolpa. Na straniščih so gospodovale nemške kriminalke in prostitutke, ki nas, političnih ječnic, niso mogle trpeti. Kadar koli smo prišle na stranišče, je taka nemška kriminalka, ki je bila upravnica stranišča, naperila na nas cev z vodo in nas s curkom od mokrega občila.

V barakah je bilo zlasti hudo za porodnice. Za noseče žene ni bilo navadno nobene pomoči. Če niso podlegle med noseč-

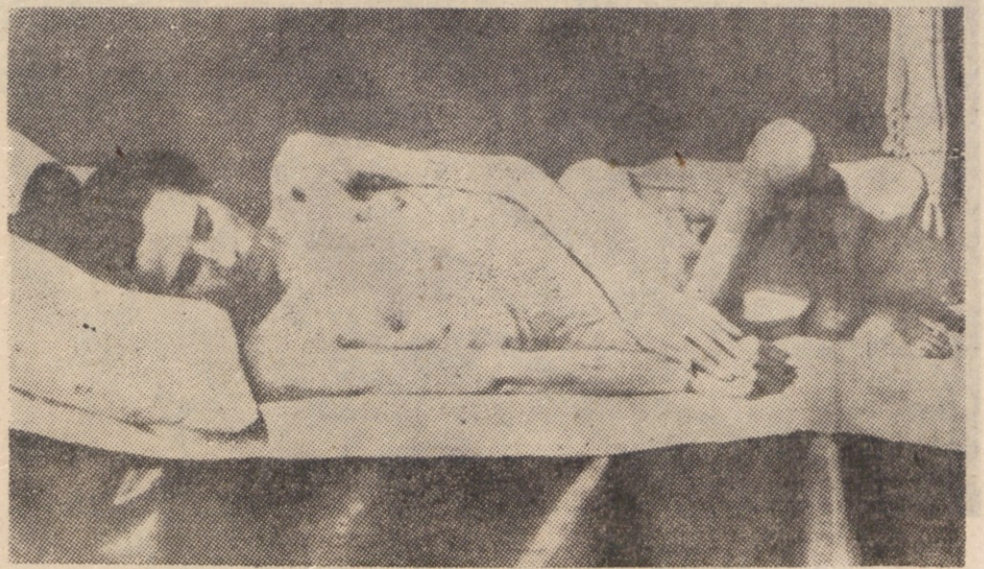
bralci - bralcem

nostjo, so ob porodu prav gotovo. Tistim pa, ki so ostale žive, so pobrali otroke in jih pometali v vedra za vodo. Spominjam se neke mlade žene iz spodnje Savinjske doline, ki je bila na koncu nosečnica. Po njej je »kako« Lidia tako dolgo skakala, da je na mestu izkravavela. Kot rečeno, so v naši baraki bile tudi Ukrajinke. Nekdo je ena izmed njih ponovi rodila in tako močno vpila, da smo si mašile ušesa. Ko se nam je zdelo, da je ponehalo vpitje, smo slišale, da je nekaj padlo na tla; zjutraj smo našle ženo mrtvo, na tleh pa otroka, ki so ga našle podgane. Vsako jutro smo morale po preštevavanju pregledati ležišča in vlačiti mrličke za barako. Kjer so čakali na tako imenovano »Totkommando«. Pripadniki te skupine so znosili mrličke na velike kupe, od tod pa so jih spravili v krematorije.

Vselej, kadar so nabirali ljudi za krematorij, nismo šle na delo. Takrat je bil lov na žive ljudi. Vsaka se je poskušala rešiti krematorija, kakor je vedela in znala. Skrivale smo se po temnih kotih barak. Nesrečnice, ki so postale žrtve lova, so natraj v 25. barako. Nekdo smo našle, da so iz te barake naložili 11 kamionov živih in golih žensk, ki so morale stati, da jih je šlo čimveč na kamion. Vse so odpeljali v krematorij. Me, ki smo ostale in gledale ta prizor, smo si mislile: danes one, jutri me.

Ko je nekdo prišel nov transport Slovenk, nas je ena izmed njih ostela, da smo brez strahu, ker smo se tako zapustile in smo tako zamernarjene in da zaradi tega tako umirajo. Bile smo res pošastne: umazane, usive, suhe in kosmate po telesih, zabrekje v obraz, z nogami pa smo drsale kot starke. Nisem ji mogla drugega odgovoriti, tej novinki, kakor: »Gospa, čez mesec boste sami dobili odgovor in poljasnilo, zakaj smo take.« Ni bilo treba čakati niti mesec dni, ko je prav ona že po 10 dneh podlegla. Vsaka, ki je preživela prve tri mesece, je morla upati, da bo še kdaj na svobodi.

Prišel je 5. december 1942 — najtežji dan. Ta dan se je število žensk zmanjšalo od 10.000 na 4000. Ob dveh zjutraj so nas zategli žvižgi vrgli iz ležišč in smo morale ven na mraz. Tam



Ječnica številka 44884 je tehtala ob prihodu v Auschwitz 75 kilogramov, ob osvoboditvi leta 1945 je bila živ okostnjak — 25 kilogramov

smo morale čakati dneva. Potem so nas gnali na »entlauzanje«. Morale smo se popolnoma sleči in na mrazu čakati na striženje. Na najbolj poniževalen način so to opravičali moški, med žvižganjem. Ko smo bile tukaj gotove, so nas natrpali na grede. Tu smo sedele do poznega popoldneva v gosti pari. Zrak nam je že primanjkoval in žene, ki smo bile ves čas brez hrane, smo začele omedleavati. Nato so odprli vrata in so nas premestili v drug prostor. Iz vročega prostora so nas nagnali pod prhe z ledeno mrzlo vodo. Zdaj smo imele prvič priložnost za umivanje, a tako si tega ni nobena želela. Esesovci so stali ob stenah in vsako, ki se je umikala vodi, so z bičem nagnali nazaj pod prho. Vse trde in modre od mraza so nas pustili gole na prepihu in snegu do večera, ko so nam začeli deliti obleko. Lakota in mraz sta nam krivila hrbe. S skrajnimi napori smo se držale pokonci, ker smo videle, da so začeli nalagati kamione z onemoglimi za krematorije, in teh je bilo mnogo. Kolikor nas je še ostalo, so nas strpali v eno samo barako, vrata pa zabili. V trdi temi nismo ničesar videli, samo prerinjav za prostor se je slišalo in vpitje v vseh jezikih. Popadale smo po tleh druga ob drugi. Na meni je bilo dvoje tujih nog in suho telo. Bile so res same kosti, toda meni se je zdelo težko breme. Premakniti se nisem mogla. Nekaj časa mi je kar prijalo, da sem se malo ogrela, potem pa so mi odmrle roke in noge. Noči ni bilo konca, smrad pa je

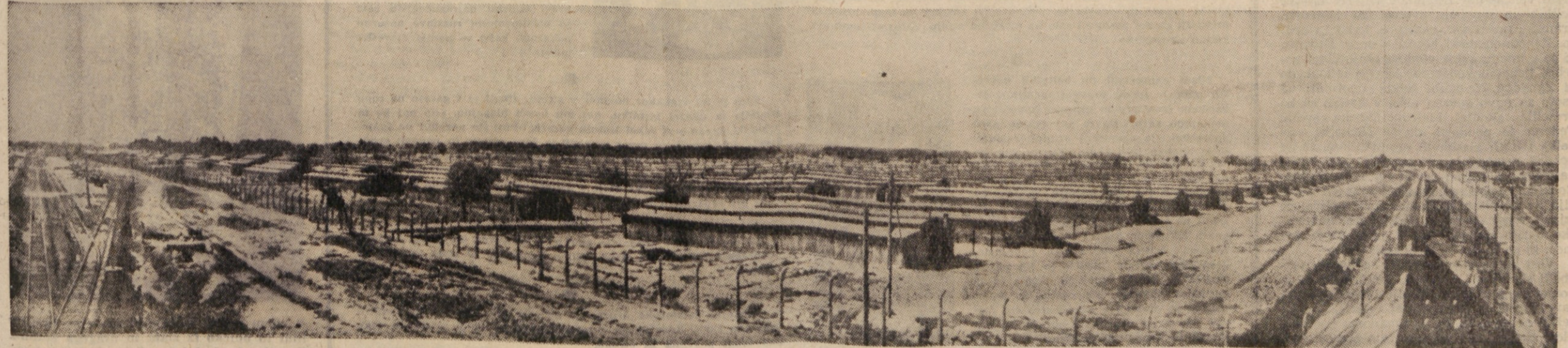
za paketom, ki je zginal v Nemkinih rokah. Vendar smo bile precej na boljšem in ti paketi, ki so nam jih pošiljali dobri ljudje iz domovine, so nam resili življenja.

Tudi zima je pomagala našim mučiteljem. Zjutraj, ko smo se zbudile, smo bile vse bele od ivja. Posebno tiste, ki so bile na vrhu, je zeblo. Vse trde smo oblekle zledenole oblike, ki so se šele na naših bornih telesih zmečhale. Vesele smo bile vsake cementne vreče, če smo jo našle, da smo si jo lahko podložile in nam je bilo kar topleje. Nekateri so bile tudi zelo pripravne, da so nam kaj »mobilizirale«. Posebno Franciška Menčak iz Bočne nam je tako pomagala. Hodila je namreč ponoči delat z drugimi v barake, kjer so ravnali civilno obleko. Ponoči, ko se ni videlo, je zmetala ven izza strehe vse, za kar je vedela, da bi nam prišlo prav: jopice, hlače, rokavice, nogavice, papir, kakšno svečo in vžigalce. Zunaj pa so hvaležni odjemalci pobrali vse, kar je komu prišlo prav. Marsikomu je tako rešila življenje. Seveda smo morale vse te zkladke dobro skriti. Če so na komu našli več obleke, kakor je bilo predpisano, jih je dobil 25 ali pa ga je doletelo še kaj hujskega. Nekdo so nam pobrali taboriščno uniformo in nam dali civilno obleko, s katero so nas hoteli še bolj ponižati. Meni, ki sem velika 170 cm in sem tehtala 34 kg, so dali črno svileno večerno obleko z vlečko. Prejšnja lastnica je bila gotovo trikrat močnejša od mene, jaz sem se v tej toaleti kar zgubila. Vlečko, ki se je pošeno vlekla po tleh, so mi druge sojetnice v veliko zadovoljstvo odtrgale, ko so korakale v peterostopu za menoj. Pohodile so jo namreč. Bile smo mamenkenke, kakršnih še ni videl svet. Hodile pa smo s ponosno dvignjeno glavjo. Z nasmehom smo si govorile, da gremo na modno revijo. Tudi druge niso bile kaj bolj oblečene. Moram še povedati, da so bili na hrbitih naših toalet narisani veliki ređči križi in sama sebi sem se zdelo kakor velik pajek z dolgimi rokami in nogami.

Ko smo hodile po 20 km daleč na delo, smo se držale za roke. Tako so močnejše podpirale posebno slabe. Vendar smo se vselej spustile, ko smo se približale vhodu v taborišče. Zdravnice smo se, kolikor se je dalo, in smo šle ponosno skozi vrata. Nismo jim pokazale, da trpimo, ker s tem bi jim pripravile večji užitek. Za takšen nastop so nam zavidele ječnice drugih narodnosti.

Kakor je bil za nas začetek hud, tako je bil za naše mučitelje konec, katerega pa nisem čakala v taborišču. Jeseni leta 1943 so nas dali več ječnic v blok 25, kjer smo mislile, da gremo svojemu koncu nasproti, kakor jih je šla že nepregledna vrsta iz tega bloka. Po nekaj tednih so nas pa spravili v sosedno barako. Po šestih tednih smo se že malo popravile, največ s hrano iz paketov, dobivale pa smo tudi že boljše hrano, delale pa nismo nič. Preoblekli so nas v civilno obleko, morale smo pa podpisati neke listine, da ne bomo nič govorile, kaj smo videli in doživle. Nato so nas odpeljali na postajo in mislile smo, da gremo domov. A naš up je kmalu splaval po vodi, ko smo se znašle v Gleiwitzu, ki je samo nekaj postaj od Auschwitza. Dalj so nas v neki samostan, kjer smo ostale nekaj tednov, in so nas dobro hranili. Svet ni smel zvedeti, od kod prihajamo, zato so morali naše kosti zakriti. Toda ta hrana nas je bolj napihnila, kakor pa zredila. Dobile smo posebno velike trebuhje. Potem so nas premestili v manjša taborišča, od koder smo hodile po tovarnah na delo. Nekatero so tam čakale svobodo, toda gotovo je, da po vsem tem trpljenju ni danes nobena izmed njih zdrava.

Vida Prislan-Mrgole



Pogled na odsek B II taborišča smrti v Birkenau pri Auschwitzu. Na levi je videti dovozno cesto, progo in rampo, kjer so razkladali ječnice

Pedivjani festival

Festival v Newportu, ki velja za najpomembnejši sestanek glasbenikov jazza, se je letos sicer končal precej mirneje kot lani, ko je mestna policija morala poklicati na pomoč mornariško pehoto in nacionalno gardo, toda v uradnem sporočilu prreditvenega odbora lahko kljub temu bremo, da je končalo v zaporu 180 prenemirnih oboževalcev jazza in da je bilo poškodovanih 25 policajev. Razen tega pravi poročilo, da je v štirih festivalskih dneh obiskalo to malo pristanišče na Rhode Islandu 28.000 turistov, milijon in pol dolarjev pa je zamenjalo lastnike.

Cepprav je po lanskim neredih gledalcev in poslušalcev ter spornih med izvajalci kazalo, da je konec tega največjega festivala jazz na svetu, se je kljub temu letos spet zbrala vsa elita glasbenikov jazza. Prišli so Louis Armstrong, Duke Ellington, Count Basie, James Moody, Garry Mulligan, Sarah Vaughn, "Cannoball" Adderley, Art Blakey s svojimi "Jazz Messengers", Oscar Peterson, Stan Getz, Joe Jones itn. Prišli so seveda tudi njihovi oboževalci. Vsa večer, deloma pa tudi popoldne so do zadnjega mesta napolnili basebal igrišče s 14.000 sedeži, kjer so bili festivalski koncerti, podnevi in ponoči pa so popolnoma prepravili mestece in bližnje plaže. Policijsko so lanski neredi izučili in se je letos nekoliko bolj pripravila, da obdrži vsaj nekoliko reda in miru v tem nekdanjem središču lovecev in sedanjem morskem turističnem kraju. Se pred festivalom so prišle okrepitve z vseh strani, med festivalom pa je izvajala (za ameriške pojme) naravnost drakonske ukrepe. Ves dan so po mestu krožile patrulje in brez posebnih pomislekov aretirale vsakega, ki je še bolj norel kot drugi, med nočnimi koncerti pa je nekaj žarometov nenehno iskalo med občinstvom tiste, ki se niso mogli zadovoljiti samo z udeležbo pri splošnem življanju, tuljenju in ploskanju, ampak so hoteli še nekoliko originalneje izpričati svojo pripadnost jazzu. Če se je žaromet nekoliko predolgo zadržal na kakem junaku, je to že pomenilo, da bo tisto noč po vsej verjetnosti prespal v zaporu.

Mogoče se vse to precej čudno sliši, toda vedeti je treba, da je festival v Newportu (kot vseh večina ameriških festivalov) precej drugačen od naših evropskih. Evropejca bi prej spominjal na kako ljudsko ves-

lico, na boksarsko tekmovalje, na piknik in, seveda, predvsem na kolektivno histrijo. V Newportu je prišlo v starih skatlah nekaj tisoč študentov in dijakov z vseh strani ZDA in celo iz Kanade. Ponoči so spali po plažah in mestnih parkih, podnevi pa so se že navsezgodaj pričeli zbirati v mestu, plesati ob zvokih gramofonov in tranzistorjev, posedati po pločnikih in prazni papirnate čaše s pivom (prepovedali so namreč med festivalom prodajati pijače v steklenicah, ker se je lani izkazalo, da se le-te kaj lahko spremenijo v nevarne izstrelke). Poročevalci iz Newporta se strinjajo: ni jih besed, še manj pa prostora v časopisu, da bi opisali, kaj vse se dogaja v tem pristanišču med festivalom. Strinjajo pa se še v nečem: le malo je prizorov, ob katerih ni bil človek podvomil, alj nima morebiti opraviči z norci.

Eden izmed festivalskih koncertov se je pričel z dvajsetminutno zamudo. Stražniki in pazniki pri vhodnih vratih so se tako trdno držali ukaza, da se ne sme približati stadionu nihče, ki nima vstopnice, da se je Louis Armstrong moral odpeljati nazaj v mesto in telefonirati predsedniku prreditvenega odbora. Tisti večer naj bi namreč on pričel koncert, pa je pozabil vstopnico v New Yorku.

POŠASTNI DNEVI

Štirinajstletni Terry McClelland verjetno ne bo nikdar pozabil pošastnih treh dni. Z dedom in njegovim prijateljem se je odpravil na morje na ribolov. Kaže, da



ded ni bil ravno najboljši krmar pa tudi ladjica je bila premajhna, valovi pa preveliki. Velik val - in ladjica se je prevrnila. Trije ribiči so se v zadnjem hipu rešili na majhen splav. Tedaj se je pričela šele prava muka. Neurje nikakor ni ponehalo, na splavu pa niso imeli ne vode ne hrane. Ded in njegov prijatelj nista vzdržala, deček pa je moral preživeti ob njunih truplih še 36 ur, preden so ga odkrili ribiči iz San Diego v Kaliforniji.

Francesca zgedba

Poročeni pariški voznik taksija Edmond Cortey je bil 14 let "uradni" ljubimec Marie Cogn, žene drugega voznika taksija. Vse je bilo lepo do lanskega junija, ko se je gospa Cogn nenadoma naveličala svojega ljubimca in ga zapustila. Razburjen Cortey si ni mogel kaj, da se ne bi še pritožil k njenemu možu in svojemu najboljšemu prijatelju.

"Tvoja žena me hoče zapustiti," mu je rekel.

to se pripeti samo ...



... V NOTTINGHAMU: Dijaški svet lahko pokliče na odgovornost celo učitelje. Zadožen je namreč za čisto stočo šolskega poslopja in vrta, zato gorje profesorju, ki bi razmetaval po tleh cigaretno ogorke in podobno.



... V MASSACHUSETSU: Sportni letalec je s svojim letalom pristal v drevesni krošnjah in brž smuknil po deblu na tla. Huje pa je bilo s tamkajšnjimi gasilci, ki še do zdaj niso mogli letala spraviti z drevesa.

NAPAD NA VODOVOD

Vse kaže, da bo v Italiji prišlo do precej nenavadne razprave: na zatočni klopi se bo znašlo skoraj 60 žensk, ves nežni spol vasice stonzo nedaleč od Gardskega jezera. Lepo jutro noč so namreč pozabile, da bi pravzaprav morale biti "nežne", pa so pograbile ključavnice, krampe in bate ter se odpravile v napad na novi vodovod, ki so ga odprli šele pred dobrimi dvema tednoma. Čuvarja so zaprle v njegovo hišico in v dobri uri skoraj povsem uničile stroje in razne naprave, močno poškodovale zbirnik in na številnih mestih razbile in pretrgale vodovodne cevi. Skode je za več milijonov lir.

Zjutraj se v vas vedno prišla policija. Toda ženske so bile složne. Priznale so dejanje, nobe na ni hotela povedati, katera je pravzaprav "odila" napad, kar jih karabinjerji pač prijavili tožilstvu vse ženske prebrskale vasi. Ugotovili so namreč, da se akcije ni udeležil noben moški in da le-ti verjetno niso niti vedeli, kaj pripravljajo njihove boljše polovice. Jeza vaščan na novi vodovod je precej upravičena. Z njim so namreč zajezili studene, in katerem je žrpala vodo vsa vas, in ga sprejeli v novo, razkošno naselje vli "Evropa", ki je namenjeno tujim turistom. Občina se je sicer uprla novemu vodovodu, toda ko so graditelji s "svoini papirji in računih dokazovali, da bo voda dovolj za vse, zlasti še, ker bodo zajezili še nekaj studencev, so vsaki veljaki popustili. Vsa je voda že po nekaj dneh pričelo primanjkovati, graditelji pa niso kazali nobene volje, da bi iskali še kake studence in tako izpolnili svojo obljubo.

NEVARNA DEKLETA

Ameriški FBI je te dni seznanil novinarje s svojimi novimi močmi. Kdor je pričakoval miščaste orjake, je bil razočaran in prijeto presenečen hkrati, zakaj nove moči niso bili moški, pač pa skupina mladih in prikupnih deklet. FBI jim je namenil vsekakor zelo delikatne naloge: uspele naj bi tam, kjer moška moč in spretnost odpove. Toda kljub temu morajo dekleta skozi več posebnih tečajev pa tudi streljanja s pištolo se morajo navaditi. Na fotografijah vidimo tri nove moči FBI: Roso Ciccarelli, Margie Metz in Diano Donnally po strelski vaji.

To je sicer prvič, da je javnost zvedela za ženske oddelke FBI - doslej je take oddelke imela le redna policija - toda kaže, da jih ta svojevrstna ameriška policijsko-varnostno-raziskovalna služba uporablja že dlje časa. Jimmy Hoffa, vplivni vodja najbolj zlozlasnega ameriškega sindikata transportnih delavcev in avtomobilskih prevoznikov, ki je povsem pod gangsterskim vplivom, je izjavil novinarjem, da je naročil svojim odvornikom, naj tožijo pravosodno ministrstvo ZDA. Hoffa namreč trdi, da je tajna policija oziroma FBI skušala in tudi izvalila od čela njegovega sindikata zaupne informacije, in sicer s pomočjo svojih ženskih vohunov. Hoffa celo trdi (resda zelo previdno), da ti "ženske vohuni", kot jih on imenuje, niso ravno skoparili s svojimi čari, da bi izvalili iz vohovnik tisto, kar so hoteli. Ta svojevrstni "sindikalni voditelji", ki bi mu verjetno bolj sodil naziv gangsterja, je že večkrat imel precejšnje težave z FBI in raznimi senatnimi komisijami, ki so raziskovale njegovo ne najbolj pošteno dejavnost, sedaj pa je prepričan, da ga hoče uničiti novi pravosodni minister Robert Kennedy. Predsednikov brat je namreč že svoj čas predsedoval eni izmed senatnih komisij, ki ga je zasliševala.

Na pravosodno ministrstvu so sicer demantirali vsi zadevo: "Obtožba je smešna, saj nismo več v časih Mate Hari...". Toda vse kaže, da ima Hoffa v rokah precej trdne dokaze, sicer se verjetno ne bi upal biti tako predrzen.

KO SE VOJVODA KOPA

Ne krivi ne dolžni so prebivalci angleškega mesteca Corwell ostali 24 ur brez vode. Potem ko so uslužbenec mestnega vodovoda zaman skušali najti kako okvaro na omrežju, se je zkazalo, da je teh saharških življenjskih razmer sredi deževne Anglije pravzaprav posledno "riv vojvoda od Sutherlanda. Le-ta je prišel na počitnice v svoj dvorec Dudley in zatekel si je kopanja v svojem veličnem, toda praznem bazenu. Sluga je poskrbel, da bi bilo vojvodovi želji ustrezno. Potegnili pa je krivo ročico in v nekaj urah sicer napolnil bazen, toda hkrati tudi izpraznil mestni vodovodni zbirnik.

Razkrižnikani menepol

Zaradi angleškega posredovanja v Kuwaitu in splošne gospodarske recesije je že itak precej vznemirjeno londonsko borzo te dni pretresel nov škandal. Posebno uradno sporočilo protimonopolne vladne komisije je tokrat obravnavalo zadevo, ki vsaj posredno prizadeva skoraj 50 milijonov Angležev, zato seveda vse skupaj ni ostalo samo med borznimi zidovi, ampak je postalo najbolj priljubljena tema razgovorov (in razburjanja) sicer mirnih in

hladnokrvnih prebivalcev Otoka. Vladna komisija je namreč po štirih letih raziskav ugotovila, da je ena najpomembnejših družb za predelovanje tobaka, Imperial Tobacco Company, pravzaprav tudi edina v Angliji, saj ji je v zadnjih desetletjih uspelo odkupiti odločilne deleže akcijske večine angleških tobanih tovarov in 42 odstotkov akcijskega najresnejšega konkurenta, Gallaher Tobacco Company. Z drugimi besedami: Imperial Tobacco Company se ima zahvaliti za svojih približno 40 milijard dinarjev letnega dohodka predvsem monopolnemu položaju. Kaže, da so bili monopolistični apetiti te tobanih družbe precejšnji, saj se ni zadovoljila samo s tem, da bi imela akcije drugih tobanih tovarov, ampak je imela v svojih rokah tudi dober del delnic raznih tovarov, ki izdelujejo stroje za tobanih industrijo in tudi delnice družb za razpečevanje tobaka.

Vladna komisija je ukazala družbi, da mora takoj prodati vse delnice Gallaherja, toda zadeva ni tako preprosta, saj so same te delnice vredne kakih 20 milijard v našem denarju. Po drugi strani pa se Imperial Tobacco Company brani, češ da se lahko le s takim monopolističnimi akcijami upira nezadržnemu prodoru ameriških tobanih izdelkov na Otok. Delnice obeh velikih tobanih družb so seveda takoj občutno padle.

»Podzemeljski« turizem

Bogati ameriški turistom, ki so se običajnih londonskih zanimivosti že zdavnaj preobredili, se zdaj nudijo nova priložnost: ogled londonskega podzemlja, ki ga razkazuje posebne vrste strokovnjakov-vodilci. Kogar torej več ne zanima takšne znamenitosti, kot so Tower ali za izmena kraljeve straže, si lahko zdaj ogleda londonsko podzemlje za 10 funtov po osebi. Človek, ki se je začel baviti s tem postom, osebno vodi radovedne turiste po podzemlju in reči moramo, da mu potrebne lastnosti za opravljanje tega poklica res ne manjkajo. Ime mu je Eddie Schwarz (prej Henry Schultz), star je 49 let, strokovnjak za odpiranje blagajniških trezorov, in draguljev in nekoč zelo znana osebnost v igraričah. Tam se je predvsem izpopolnil v umetnosti izginjanja v tistem trenutku, ko je pograbil iz mize tuje dobrote in, preden se je kdo zavedal, že izginil. Toda zdaj je Eddie postal pošten človek, ki si pošteno služi svoj denar, pri tem pa uporablja izkušnje in znanje, ki si jih je pridobil v svoji gangsterski karieri.

Za Eddieja pravijo, da je zelo mikaven moški. Tej svoji "osebni mikavosti" se mora vsekakor zahvaliti, da mu je banka, ki jo je skupaj z nekimi svojimi tovarišmi odtajal kar za 4600 funtov, po prestani kazni dala posebno darilo. Med sodnim postopkom je namreč prišlo na dan, da sta s taksijem obiskala 46 podružnice te banke in povsod vnoviča ponarejene čeke za 100 funtov. Ko so Eddieja leta 1958 spustili iz zapora, mu je dala banka 200 funtov. Za preloženost je bil moral točno povedati, kako je izvedel svoje goljufije. »S tem denarjem bo Eddie lahko začel novo, pošteno življenje,« so menili bančni direktorji, in dejansko je Eddie s tem in še drugim kapitalom začel novo obrt.

Ugled Londona se je v zadnjih letih dejansko precej zmanjšal - London je postal na splošno "mesto strahu". Iz tega bi se dal ustvariti doleden kapital, si je mislil Eddie. Turiste dandanes najbrž ne zanima več, kje so umrli Anno Boleyn, drugo ženo Henrika VIII., je menil Eddie.

NEMCI GRADIJO AMERICANOM OPERO

Zahodnonemška vlada je obljubila, da bo newyorškemu "Lincolnovemu središču za reproduktivno umetnost" podarila dva in pol milijona dolarjev. Središče bo imelo vrsto veličastnih zgradb, v katerih bo več velikih in manjših dvoran za koncerte, dramske predstave, razstave, balet in opero. Zahodnonemški konzul Georg Federer, ki je v imenu svoje vlade to obljubil na posebni tiskovni konferenci, pa je izjavil, da bi Zahodna Nemčija želela uporabiti to vsoto za novo operno hišo, v katero se bo preselila slovitá Metropolitanaska opera. Federer je poudaril, da je Nemčija, "zibelka tolikih glasbenih nesmrtnikov, že od nekdaj priznavala Metropolitanaski operi najvišjo umetniško raven na svetu." John Rockefeller, predsednik direktorskega kolegija za graditev Lincolnovega središča, je izjavil novinarjem, da bodo zahodnonemško darilo sprejeli in da je to prva pomoč, ki so jo dobili iz tujine.

Vest o neprizakovanem darilo so pričeli skoraj vsi časopisi, številni pa so jo komentirali z rahlo ironijo. Združene države Amerike, ki so doslej veljale za "dariljeljivga strica", so se nenadoma znašle v vlogi tistega, ki sprejema tujo pomoč. »Ali se ne bi malo zamislili nad tem?« sprašujejo komentatorji.

Pokažimo jim raje ozke ulice v Sohu, londonski četrti, kjer so napadli gangsterja Jacka Sporta z britovijo, in prislulihli bodo, in tako je Eddie objavil v časopisu "London American", ki ga izdajajo v Londonu živeči Američani, takle: "Človek, ki vse natančno pozna, Vas bo pogledal v podzemlje londonskega West in East Enda. Videli boste stvari, o katerih poročajo senzacionalistični tisk. Pod vodstvom preizkušnega vodica Vam je zagotovljena osebna varnost!" Ni dvoma, da se bo vedno našlo dovolj senzacijskih ljudi, ki bodo radi odšli 10 funtov za krožno potovanje po vsej tej umazaniji in podlosti veleumetnega življenja. Eddie pa pri vsem tem seveda še bahavo zatrjuje in si dala reklamo: "Do zdaj sem pokazal turistom samo del tega podzemlja. Amerikanom pa lahko pokažem takšna mesta korupcije in ponever, da se njihov Chicago pred njimi skrile!"

med dvema tečajema



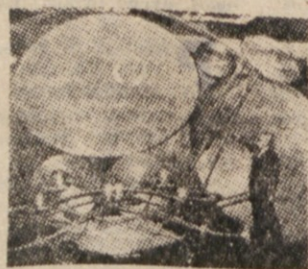
Funt globe je odmerilo sodišče petim študentom, ki so vrgli star klavir s 30 m visoke čeri pri Poolu (Anglija) v morje. Klavir so kupili zelo poceni, vendar niso mogli dobiti primernega prostora zanj. Pilma ga je potem naplavila na pešino, ki so jo obalni delavci očistili prejšnji dan in so morali posebej odpeljati "veliko smet".

Javno tribuno o prometnih problemih v zahodnonemškem mestu Braunschweigu - zbral so se inštruktorji, prometni pravnik in poklicni soferji - je prekinil prometni stražnik, ki je povedal, da je pustilo več udeležencev zborovanja svoja vozila na nedovoljenem kraju, tako da so ovrhala promet.

Londonski simfonični orkester je objavil oglas, da išče izvrstno strojejsko, vendar ne zaradi nujnih pisarniških del. Orkester pravi prvo izvedbo simfonije, ki jo je napisal francoski skladatelj Eric Satie. Partitura zahteva številčno močan orkester, sirene, pianarske rogove in samokrese, petindvajset sekund pa bodo britanski prijatelji glasbe poslušali solo na pisalnem stroju. Zato: "Iščemo perfektno strojejsko..."

Mlad neprevdli (in bahaški) norveški pilot je izzval pravo tragedijo v živalskem cesarstvu in nakopal ministruv nemajhno škro. Da bi se izkazal pred domačini, je namreč s svojim reakcijskim letalom zelo nizko preletel domačo vas nedaleč od letališča v Osju in celo tik nad vasjo prebil zvočni zid. Domači so mogoče res bili ponosni na svojega pogumnega sina, toda vsi so povsem pozabili na farmo pižmovk (blizam), kjer je kakih 250 samice čakale zarod. Zaradi izrednega hrušča so živalce pobesnele, predčasno povrgle mladiče in jih potem ogrežle do smrti. Škode je menda za 10 milijonov dinarjev. Ministrstvo za poljedelstvo in obrambno ministrstvo sta moral imenovati posebno komisijo, ki naj prouči ta nenavadni incident.

Neki ameriški časopisni poročevalec je izračunal "vrednost" raznih osebnosti. Iz preteklosti in sedanjosti po ceni, ki jo dosegajo njihovi avtogrami med zbiralci. Ugotovitve je prav tako presenetljiva, kakor nazorno kaže, da je slava kaj majava reč. Primer: v trenutku, ko se je Eisenhower izselil iz Bele hiše, se je njegov avtogram pocenil s 15 na 8 dolarjev. Za podpis kneginje Grace iz Monaca plačajo zbiralci še vedno 15 dolarjev, kakor so pred leti, ko je bila Grace Kelly še filmska igralka. Hitlerjev podpis komaj še najde kupca, ki je pripravljen odrinti dolar, avtogram zahodnonemškega kanclerja Adenauerja pa je vreden šest dolarjev. Po avtogramih Alberta Einsteina je majhno povpraševanje; njegov podpis se dobi na trgu avtogramov za tri dolarje.



Fant je bil vsekakor novinec v stroki: stopil je v garažo na robu Miamija in ukazal lastniku, naj mu izroči blagajno. "Če naj bo to roparski napad," je rekel lastnik garaže, "hm, ste pozabili na samokres!" Sele potem je ropar potegnili iz šepa pištolo in ponovil svojo grožnjo. Earl Ellifritz mu je izročil vsebino blagajne, oni pa se je zahvalil in izginil brez sledu. Zavarovalnica zdaj lastniku garaže noče dati odškodnine, češ da je s tistim svojim opozorilom sam sodeloval pri roparskem napadu.

Po deset centov prodajajo ameriške knjižarne biografijo bivšega podpredsednika Nixona. Med volilno kampanjo je stala knjižica 95 centov.

Angleška telefonska družba je odvzela zelo zaposlenim staršem vsaj eno skrb. Kdor zavrti določeno številko, lahko prisluhne vsak dan drugi pravljici za otroke.

objektiv je zabeležil



V enem izmed delhijskih muzejev hranijo tudi obliko iz zlata in drugega kama. Pravijo, da doslej še nihče ni skušal izračunati njeno izredno vrednost.

NAJ BO BANGOR, GRUBI I NAJ BO PETI

RADI bi vedeli, zakaj v zadnjem času ni bilo ugrabljenih še več pevka musicalov? Tega sem kriv jaz.

Vso družbo sem posvaril. To sem preprosto imel za svojo dolžnost in dolžan sem bil storiti to po grenkih izkušnjah...

Razen tega pa sem takrat imel za seboj že dolgo in s slavo ovenčano preteklost. Moj konto je imel spredaj trojko in zadaj pet ničel. No, preden sem se odločil za upokojevit, sem hotel zaključiti svojo kariero s prvovrstnim podvigom in tako dostojno kronati svoje delo. In ta podvig naj bi se imenoval Dorothy Lolly.

Dorothy Lolly, ameriška operetna zvezda številka ena, med ljudstvom znana tudi pod imenom »Zlati glas«. Milijoni gledalcev so v ekstazi obračali oči, če so le slišali njeno ime.

Tudi trenutek je bil dobro izbran. Boss Shelleyvega teatra je pravkar pripravil nov musical. Ogromni plakati so ta dogodek oznanjali z vseh plotov in zidov.

V TRESH TEDNIH – MISS DOROTHY LOLLY – SENZACIJA NA BULVARU

Najprej sem se za nekaj dni naselil v lokalu nasproti gledališča ter študiral položaj. Vadili so od jutra do večera. Točno ob desetih dopoldne vsak dan je miss Dorothy izginila za vrata gledališča, točno ob osemnajstih je prišla spet ven. Največkrat se je potem s taksijem peljala domov. Večkrat pa je dovolila tudi bosu, da jo je potegnil domov. Ali pa celo producentu tega musicala. Ta tip me je motil; toda bil je za nas samo majhna riba.

Dobro je bilo, da se Lolly in puncto točnosti ni vzgledovala po Marilyn Monroe. To je lajšalo nalogo, kajti mi, kidnapperji, moramo delovati na minuto točno.

POUČIL

em svoja najboljša pajdaša: Bucka McTisha in Jacka Conroya. Bila sta eno srce in ena duša, čeprav sta si sicer popolnoma nasprotna. Buck, okoren, z vsemi žavbamami namazan tip, ki ne izgublja besed, pa vedno ve, kje je bistvo stvari; Jack, nabrisan, ljubezljiv, vljuden. Njegova mladeniška prilagodljivost mi je večkrat vzbudila očetovska čustva. Da, po predhodnem dolgem preiskujanju sem ga celo določil za svojega naslednika. Tudi v naši stroki je težko z naraščanjem.

Vzeli si bomo Lolly pred teatro, sem pred Buckom in Jackom tolmāčil svoj načrt. »Jack bo čakal tam kot šofer taksija.« »Sijajno!« je vzkliknil Jack, »že takš otrok sem vedno želel postati šofer taksija.« Se vedno se je navduševal nad malenkostmi.

V noči pred podvigom je Buck opravil s producentom in njegovim avtom. Točnejše je: samo z njegovim avtom. Prikradel se je v garažo, narezal nekaj napeljav pri motorju in v bencinski tank posipal malo peska. Popravljen bo gotovo šele v nekaj dneh. Tudi umetno zobovje nočnega čuvaja, ki je bilo pri tem uničeno.

Buck je moral razen tega organizirati tudi taksij. Poznal je neko beznico, kjer so vozniški puščali za uro ali dve svoje vozove, da bi pred nočno službo zili še kaj ostrega. Enega od teh voz je obdelal Buck. Tablica s številko je bila hitro zamenjana. Četrta ure pred šesto zvečer je bil čakal Jack z »izposojenim« vozom pred vrati gledališča.

BUCK

in jaz pa sva zavzela položaje za dva vogala naprej, bila sva dva gospoda iz boljše družbe, kajti celo Buck si je umeril svetlo obleko in postavil na svojo kvadratno butico lep klobuk. Pet minut čez osemnaisto sva videla, kako se taksij približuje najinemu »položaju«. V notranjosti voza pa sva opazila svetilkanje: lasje Dorothy Lolly, ki so bili prav tako zlati, kakor njen glas.

Stopila sva na cesto. »Taksi!« sem pomahal.

»Taksi!« Tudi Buck se je spoznal na mašine zgorajnih desetisočev.

Jack je ustavil. »Taksi je zaseden!« je pojasnil.

Fočasi sva odprla vrata na levi in desni strani in zlezla v avtomobil.

»Toda gospoda...« je protestirala Lolly. Pa sva jo že imela v sredini. Voz se je premaknil in šinil naprej.

»Lepo tiho bodite, miss Lolly,« sem jo prijazno posvaril. »Kar vas ob bokih šeeče, seveda niso gosja peresa.«

»Kaj naj to pomeni?« je dejala s svojim zlatim glasom, skozi katerega je bilo že slišati žvenket pločevine.

»Drama iz resničnega življenja,« sem ji ljubeznivo pojasnil. »Iz tega se lahko veliko naučite in porabite na odru. In ko vas bodo kritiki nekoč pohvalili zaradi izredne naravne igre, boste lahko hvaležni samo nam.«

NJENE

svetle oči so potovale zdaj k meni, zdaj k Bucku.

»Mi ne boste takoj pojasnili...?«

»Seveda. Pravkar bom sklenili popolnoma realno pogodbo. Nekateri ljudje trgujejo s konservami, drugi spet z večilnim gumijem ali zlatino. Mi pa trgujemo z ljudmi. Poklite, kakor toliko drugih.« Jack je krmari avtomobil skozi gost večerni promet, ne prepočasi, da ne bi postali sumljiv.

Miss Lolly je siknila v mene: »Kako ste si le upali...?«

»Prosim, nobenega fortissima!« sem jo svaril. »Sicer vam bo moral moj prijatelj stisniti vaše zlato grlo ter postaviti vaš glas najmanj tri oktave navzdol.«

To je delovalo. Stisnila je ustnice.

»Tja, kamor vas peljemo, vam bo ugajalo,« sem jo tolažil.

»Povejte vsaj svojemu prijatelju, naj preveč ne sili vame,« je lepo krotko prosila.

»Buck!«

Kakor zasačeni tat se je odmaknil.

Na deželni cesti sem začel s prvimi razgovori. »Ali je res, da je producent vtaknil v pripravo musicala več kot pol milijona dolarjev, miss Lolly?«

»Kaj pa vas to briga?« je siknila.

»O, pa še kako nas briga. Rad bi namreč vedel, če bi gospod še enkrat vtaknil v posel sto tisoč dolarjev.«

Zdelo se mi je, da je imela precej dolgo »lajtungo«. »Zakaj ja to?« je vprašala.

»To je cena, ki jo bo moral plačati, če bo hotel imeti vaš zlati glas.«

»Saj ste popolnoma nori,« je suhoparno ugotovila.

Z veseljem sem ugotovil, da je obvladala naš žargon zelo dobro; naše sožitje bo tako še zanimivejše.

ZAIGRAL

sem na užaljeno struno. »Poslušajte vendar, moja draga. Producent vtakne pol milijona dolarjev v musical in s tem v vas. Potem pa spet lahko igrate mucko brez doma, ki se potepa naokoli, dokler je ne najde sočutja polna duša. Povejte pošteno: Kdo je nor – mi ali vi?«

»Se spoznali nas boste,« je zagrozila. Niti besede nisem več spravil iz nje.

Pred dobrim tednom smo najeli majhen bungalov. Krasen položaj: miljo daleč naokrog nobenega sosedu. Buck in Jack sta žrtvovala celo popoldne, da sta hišo spravila v sijaj, jaz pa sem napolnil hladilnik s šampanjcem in zrezki. Resnično, razkošna kletka za našega slavčka.

Jack je takoj odpeljal taksij nazaj v mesto, da bi se vrnil z našim lastnim vozom.

Medtem pa smo povabili miss Lolly v hišo. Ozrla se je v lepi predsobi naokrog, kakor da je prišla v temno in vlažno ječo; odklonila je ponujeni stol.

»Nikar si ne delajte nepotrebnih težav, miss Lolly,« sem jo prosil. »Poglejte, v naših rokah ste. Lahko vas razčvetrimo, spečemo ali zastropimo – toda kaj delamo mi? Ponujamo vam udoben stol. Mar vljudnost ne zahteva vljudnosti?«

Moj poziv na njeno družabno oliko je obrnil sad. Sedla je.

»Saj je mnogo manjša in drobnejša, kakor sem si predstavljal,« mi je tiho šepnil Buck. »In njeni plavi lasje so gotovo pristani.«

Pa tudi njegovi pogledi iz izbuljenih oči so bili pristani.

Tiho sem ga pokaral: »V tem primeru ne smeš imeti pogledov za ženske lepoto. In tvoja gostobesednost mi gre počasi na živce...«

Užaljen se je nato spravljal v pogrinjane mize. Ko se je vrnil Jack, smo večerjali.

MISS LOLLY

pa ni jedla niti pila. Nekaj je mislila in to me je motilo. Vedno postanem nemiren, če pričenajo ženske premišljevat. Toda, kaj neki bi se že moglo zgoditi? Soba miss Lolly je bila v prvem nadstropju in morala bi skozi predsobo, kjer smo se utaborili mi. In niti misliti ni bilo, da bi stavila na kokco svoje nežne kosti in skočila skozi okno, tri tedne pred premiero.

Za nami je bil težak dan, pred nami je bil še težji. Zato sem ob devetih zvečer zapovedal splošen mir. Miss Lolly pa je brez pozdrava odšla v svojo sobo.

Prijetno rečenč smo se mi trije spravili po dolgem. Ob četrta na deset je pričela miss Lolly prepevati. Najprej nežno in v ljubko, potem močneje, končno pa v divjih zvokih. Tanke stene so se tresle.

Nekaj pred deseto zvečer sem se odpravil v prvo nadstropje. Potrkal sem na njena vrata. Skozi priprta vrata je pokazala svojo plavalno glavo.

»Prosim, miss Lolly, moji prijatelji in jaz potrebujemo počitka.«

»Jaz pa imam obvezo, da naštudiram svoje pesmi za musical,« je zažrgolela.

»Obiljujbam vam, da ne bomo producentu izdali, da ste eno noč izostali.«

»Ne gre za producenta, gre za moj glas,« me je nežno počevala. »Ostati mora voljan. Mar mi želite sporočiti, da naj delam to kako drugače?«

»Saj ne gre za KAKO, temveč za KDAJ. Mar ne morete...?«

»Ali je glas vaš ali moj?«

Vrata pred mojim nosom so se s treskom zaprla. Potolčen sem se odplazil k tovarišema.

Proti polnoči je miss utihnila. Smeli smo zaspati.

Ob treh jutraj pa se je spet nadaljevalo. Napravil sem luč in pogledal svoje pajdaše. Sedela sta in poslušala.

»Morda poje v spanju,« je podvomil Jack.

In Buck je nenavadno nežno ugotovil: »Morali bi nežno govoriti z njo. Saj dela popolnoma zadovoljiv vtis.«

»Saj vendar ne morem kar tako ob treh jutraj vdreti v sobo neke dame,« sem odklonil akcijo.

Glas Dorothy Lolly je narasel. S stropa se je usipal omet...

»Le pustite mene!« Buck je ognil moj kopalni plašč okoli ramen in odštorkljal navzgor.

»Sedaj pa ji bo zavil vrat!« je prestrašeno dejal Jack.

Buck je resnično prišel v njeno sobo. Ostal je pol ure. Nič petja, nič grobih besed, nič rezkih krikov. Ko se je Buck vrnil, so njegova ušesa žarela.

»No?« sva ga vprašala.

KOLIKO

je pri njem ura, sva lahko razbrala iz njegovega krompirjastega nosu.

»Pravi, da je to njena najboljša ura za trening. Ko zunaj prepevajo škržati, jo to, an... anim... no ja, pač potrebuje škržata, da lahko z njim poje za stavo.«

Jack in jaz sva prepadeno strmela vanj. Mar je našega dobrega Bucka na tihem opijanjila?



V trenutku, ko je slavček tam zgoraj pričel znova prepevati v duetu s škržati, sem odkril madež na Buckovem licu. Bil je roza ali lila barve – vsekar pa je bil podoben madežu od šminke. In srčasta oblika je dovolj jasno govorila.

»Mislim, da resnično lepo poje,« je bilo slišati Jackov glas. Potegnil sem si odejo preko ušes. Proti peti uri zjutraj se je miss Lolly končno umirila.

Ko smo poldrugo uro kasneje vstali, se je hiša spet tresla. Tokrat je vadila divjo koračnico. Zlato grlo je tutilo kakor pozavana.

»Lahko bi bilo hušje,« naju je skušal miriti Buck, »predstavljaljate si, da bi bila bobnar.« Meni je zadostovala pozvana.

Sijoča in dobro razpoložena se je naša »nočna motnja« pojavila pri zajtrku.

»Miss Lolly, kaj nam resnično želite življenje v tej hiši spreminiti v pekel?« sem se utrujeno pozanimal za dejansko stanje.

Kritično je opazovala pogrnjeno mizo.

»Brez toasta Melba?« je zerno vprašala.

Nemudoma je Buck zdrvel z avtomobilom, da prinese zaželeni toast Melba. Nato se je Jack še dvakrat spustil v dirko, enkrat zaradi marmelade, drugič pa zaradi pinjenega mleka.

Sicer pa je Jack najbolje shajal z njo.

»Pesmi, ki ste jih pretkelo noč prepevali, miss Lolly, ali so to komadi iz vašega novega musicala?«

Ponosno je pokimala. »Komponirane so bile posebej zame.«

»Sijajni ste. Se ti zdi, Rob?«

»Morate že biti, če producent plača pol milijončka za tako stvar.«

OBRNIL

sem se k miss Lolly: »Mislite, da bo »spustil« 75.000 dolarjev za vas?«

»Včeraj ste jih pa hoteli 100.000,« se je razburila, »zakaj mi je preko noči padla vrednost?«

»Zato...« požrl sem svoj odgovor, nisem ji hotel dati povoda za zmagoslavje.

Miss Lolly se je razživila. »Sicer pa se mi kaj takega ne bo primerilo drugič. Če bom iz tega resnično prišla živa, si bom dobila telesno stražo, ki bo noč in dan okoli mene.« Poudarila je besedico NOČ in s kretljivo glavo pokazala na Bucka. »Taksien mora biti kot ta vaš prijatelj. Dela tako močan, dobrosrčen in zanesljiv vtis.«

Slišali smo pokati Buckove mišice, ko je napel prsni koš in si nerodno z roko drgnil krompirjasti nos. Nič dobrega nisem pričakoval.

Potem sem se z Buckom odpeljal v mesto. Prebrala sva jutranjike. Niti besedice o izginotju miss Lolly. Mar še sedaj tega niso opazili?

»Koliko pa pravzaprav misliš kasirati zanjo?« se je pozanimal Buck.

»Petdeset tisoč.«

»Petdeset tisoč?« je prepaden odgovoril.

»Je res malo, toda čimprej se je želim znebiti.«

»Za božjo voljo, zakaj pa potem tak cirkus?« Precej puntarsko so zvenele te besede.

PRVOTNO

sem imel načrt, da bi producenta pustil capljati dva ali tri dni, da bi se cvrl v svojem lastnem soku, potem pa bi prišel z nežno zahtevo. Toda dva ali tri dni pomenijo tudi dve, tri noči brez spanja. Nemogoča predstava!

Ne, še to popolnoma se bom povezal z milijonarskim bossom ter perfekturno posel po zelo znižani tarifi.

Buck pa je nekaj mečkal. »Ali si slišal, Rob, želi me imeti za telesnega čuvarja?«

»O tebi niti govorila ni,« sem mu hladno fantazijo. »Mar nisi opazil, da te je imela za norca?« Moral sem ga ohladiti. Miss Lolly ni bila sladek slavček, pač pa rafinirana kača.

Buck se je zabarikadirjal v užaljenj

mol. Od bungalova sem je nama brez diha tekal naproti Jack.

Hude slutnje so me prisilile, da sem skočil iz še premikajočega se avtomobila.

»Ali ti je ušla?«

»Nasprotno!« Zgrabil me je za rame ter zaplesal z menoj kakor razposajena šolarica.

»Naj ti kar sama pove!« je zarel, »saj meni tako ne bi verjel.«

Miss Lolly je sedela nazaj naslonjena v stolu, noge pa je imela prekrižane kakor dve sablji.

»No, kaj pa ste spet pogruntali?« sem se grobo pozanimal.

Premerila me je s pogledom – s kakšnim pogledom! Če bi me dan poprej v avtomobilu tako pogledala, bi ji takoj dovolil izstopiti.

»Povejte Rob, kakšne vrste prijatelj pa ste pravzaprav?«

»Mislim, da popolnoma pravilne...« sem negotovo odgovoril.

»Tega niti sami ne verjamete, ali pa?«

Z dostojanstveno kretajo jo pokazala na Jacka, ki se je za Buckovim hrbotom zdreznjal v sobo. »Potem, ko ste tega mladeniča speljali na krivo pot!«

»Na krivo pot? Dovolite, prosim!« Meni je počil papirnati ovratnik. »To pravite meni, ki sem dečka potegnil iz blata. Meni, ki sem naredil iz njega uporabnega člana družbe. Meni, ki sem naravni talent tega fanta razvil za naš težki poklic. Jack bo kmalu nastopil dediščino, veliko in svetlo bodočnost ima pred seboj in...«

»Jackova bodočnost je na odru,« me je prekinila.

»Popolnoma noro!« Kaj bolj duhovitega mi pri najboljši volji v tem trenutku ni padlo v glavo.

Potem pa me je obsedel sum: »Ali ste se mar z njim zaročili?«

»Neumnost! Samo njegov krasni glas me je prevzel!« Zaneseno je zavrtela oči.

Pogledal sem Jacka in vedel sem, koliko je ura.

JACK

je razburjeno prikimal: »Samo malo sem zabundral in že...« Samo malo zabundral, je pritegnila miss Lolly.

»Tako govori dečko o najčistejšem glasu, ki ga še nisem slišala v svojem življenju.«

Jack pa je bil bolj in bolj poln zanosu: »In potem sva skupaj pela, Rob. Duete, drugača za drugim, ves ljubi dopoldan. Iz vseh mogočih musicalov. In tedaj je miss Lolly mislila, da bi lahko prišel na oder.«

»Ne: lahko sel,« je popravila Lolly odločno, »ti že stojiš na odru. Ne bodi vendar tako egoističen, Jack! Tvoj glas odslej ni več tvoj glas. Tvoj glas pripada vsem ljudem, celemu svetu!«

»Ali slišiš, Rob?« je ponosno vprašal Jack.

»Oba imata sončarico,« sem lakonično ugotovil.

O, da nisem tega rekel. Slap besed me je zalil in odplavil iz sobe. Miss Lolly je zmerjala, pretila in prosila. Med kratkimi odmori ji je Jack nosil vode.

Potem sta pela. Najprej Jack sam, potem skupaj z miss Lolly.

Sicer o petju nimam dosti pojma, toda moram reči, da se je lepo slišalo. Končno sem jima zapovedal, naj utišata svoje zvocike.

»Delajta karkoli hočeta! Kaj me briga!« Obrvi miss Lolly so se spremenile v gotoko zavite loke.

»Več, kakor si mislite, Rob! Tega fanta boste dali k pevskemu učitelju. Ta mu bo obrusil robove v njegovem glasu. Potem pa bomo svetu podarili novega, sijajnega tenorja. Rada bi ga doživela pri naslednji premieri že ob svoji strani. Da, kot moj partner naj pride do slave!«

Od vsega tega napihovanja mi je postalo slabo. »Zakaj ga pa vi ne daste v šolo, če mu prerokujete tako bodočnost?«

»Ker,« je strogo odgovorila, »ker tudi v vašem žubretu tisto dobro. Morate

popraviti krivico, ki ste jo storili Jacku. Če se boste znašli, tudi za vas še ni prepozno!«

Spomnil sem se raje na praktično stran te zadeve. »Precej je, kar bi moral plačati. Pri tem mi bo ušlo petdeset tisoč dolarjev.«

»Zjutraj jih je bilo še petinsedemdeset tisoč,« je ugotovila miss Lolly nezadovoljna. »Toda: ali 50.000 ali 75.000, kljub temu je kratkovidno pustiti, da pride do nesreče. Naš talentirani dečko (dejansko je rekla »naš«) bo zaslužil na leto trikrat ali štirikrat toliko kot sedaj.«

»Potem t' bom posojilo plačal do zadnjega centa,« je zagotavljal Jack.

Ze sem se pričel umikati. »Bojim se samo tega, da miss Lolly ne bo pela samo na odru, temveč tudi na policiji.«

»Nikdar!« je zavrnila tako podtikanje z veliko gesto roke. »Saj mi vendar niste storili ničesar. Nasprotno: Dali ste mi priložnost, odkriti pevca. Zato vam bom morala biti večno hvaležna, Rob!«

NAJ BO

kakor koli hoče, ali sta se hotela zahvaliti ali pa me še bolj omeščati, oba sta pričela znova peti. In Buck je pritegnil še s svojim basom. Sprva sem se še branil, toda z balado o materi so me oni trije ganili do solz.

»Torej prav,« sem dejal, hlipajoče, »saj lahko poskusimo.«

»Ne vem, kako se ti naj zahvalim,« je dejal Jack z vlažnimi očmi.

»Zato pa jaz vem,« je pojasnila miss Lolly, »veliko lahko storim za vas, Rob! Pridite, prosim, gor v mojo sobo. Tam bi med štirimi očmi govorila o tej stvari.«

Imel sem velik strah pred Lollyno hvaležnostjo, predvsem med štirimi očmi. Toda kaj je le pomagal! Moral sem si priznati, da je iz prekahljenih gangsterjev naredila krotke medvedke.

Uro kasneje smo pripeljali miss Lolly nazaj v mesto. Celot pot sta miss Lolly in Jack prepevala in Buck je moljal za njima. Enkrat nas je ustavila celo patrulja in morali smo pihati v balončke. Pa nismo imeli nič alkohola v sebi!

DA KONČAMO:

Seveda Jack ni postal Lollyn partner. Pristal je nekje v zboru; tu je lahko skakal sem in tja, vmes pa je malo pel.

Buck in jaz sva prejela povabilo na premiero. Ponosno sva sedela v loži producenta in Buck je dejal zelo glasno: »Če bi hotela, te predstave nikoli ne bi bilo.«

Po predstavi se mu je zelo mudilo. Ne miss Lolly, pač pa producent ga je nastavljal kot telesnega stražarja. Buckova naloga je bila, da je odganjal sitneže, kadar sta imela boss in miss Lolly svoje ure ljubimkanja. Sprva mu je to dejstvo zlonimno skoraj srce, sčasoma pa se je navadil.

Prišla

PREHRANA BOLNEGA OTROKA

Otroci z vročino v začetku skoraj nikoli nimajo teka in bi le pili. Piti tudi morajo, ker zaradi zvišane toplote izgubljajo s potnim velik količine vode, ki jih morajo nadomestiti. Dajte jim dovolj piti, vseeno če rahlega ruskega, lipovega, kamiličnega čaja ali čaja iz poprove mete, sadne sokove ali pa tudi samo vodo. Večji otroci navadno odklanjajo mleko; če si ga pa zaželijo, jim ga dajte brez smetane ali kislega.

Razen tekočin jim lahko ponudite tudi narastke, pudinge, zdrize in kompote. Če gre samo za krajšo bolezen, otroci kmalu začno prav pridno jesti in v najkrajšem času nadomestijo izgubljeno težo. Tistim, ki so za daljšo dobo bolni, pa pripravljajte preprosto in lahko prebavljivo hrano: preperečec, sir, v mehko kuhana jajca, pusto gnjat, kaše z različnimi sadnimi solatami itd. Za bolnike je teže prebavljiva in zato neprijetna hrana: presna zelenjava,

masno meso, ribe, maslo, margarina ali smetana.

Otroka ne silite jesti, razen če je kako jed zdravnik posebej predpisal. Če bolni otroci jedo kljub temu, da se jim upira, lahko bruhanje in težave z jedjo lahko ostanejo potem še dolgo po ozdravljenju. Bolnih otrok ne sprasujte, kaj bi radi jedli. Kar presenetite jih s kako posebnostjo, kaj mitega bodo od nje že užili. Na krožnik jim naložite zmeraj prav malo, da jim ne vzamete volje do jedi, še preden bodo začeli.

BRUHANJE

Po bruhanju naj otroci nekaj ur ne jedo in ne pijejo. Zelodec se mora spočiti. Šele takrat lahko na otrokovo željo ponudite malo vode in hladnega čaja. Če tega ne povrača, mu dajte čez deset minut še malo piti in sčasoma večjate količino pijače. Če si otrok po nekaj urah želj jesti, mu dajte

za začetek preperečca ali keksov. Če zopet začne bruhati, pomeni, da ste prezgodaj začeli z jedjo in pijačo. Potem morate pač previdneje ravnati. Ako pa otrok po bruhanju noče jesti ne piti, si ne delajte skrbi, ampak mirno čakajte, da bo prošil za to. Pri moč-

ampak porabi vsako priložnost, da lahko skače po sobi. Tedaj ga pač oblite in pustite, naj se igra. Kljub temu pa ne pozabite, da še ni popolnoma zdrav in da ga morate varovati.

NALEZLJIVE BOLEZNI

Največ povzročiteljev tovrstnih bolezni je danes znanih, zato se lahko borimo zoper nje. Otroci se okužijo na razne načine: bodisi da jih nakašlja okužen človek ali pa dobijo v roke predmete, ki so bili v dotiku z bolnikom. Čas, ki ga potrebuje povzročitelj bolezni, da se razvije in povzroči obolenje, imenujemo inkubacijsko dobo. Ta je pri raznih boleznih različna. Obolenje samo je obrambi bolj tesna zoper okužbo. Telo tvori protistrupe in ko je teh dovolj, začne bolezen giniti. Protistrupi ostanejo v telesu na leta in ga varujejo proti nadaljnim okužbam.

Zoper nekatere nalezljive bolezni se danes uspešno borimo s cepljen-

njem. Da ne mučimo otrok prevečkrat z injekcijsko iglo, jim dajejo kombinirane injekcije. To se pravi: obenem so cepljeni n. pr. zoper davico, tetanus in oslovski kašelj. S cepljenjem je treba začeti že pri dojenčku.

Če se pokažejo znaki nalezljive bolezni, je treba takoj po zdravnika. V naslednji razpredelnici lahko razberete nekaj glavnih značilnosti najbolj pogostih otroških nalezljivih bolezni.

POGLEJ V SVET

Vaš otrok ima torej za seboj pet ali šest let življenja. Bil je nemiren in pogosto razburljiv, toda srečen čas. Zdaj veste, zakaj se je tako spreminjal: njegovo vedenje in ni bilo tako, kakor ste si želeli. Nihanja v njegovem bitju so bila silka njegovega notranjega razvoja. To so bili časi, ko si je s trudom pridobival kako novo lastnost, ali časi, ko je navidezno počival, v resnici pa poglabljaj in zasiral to, česar se je že naučil. Vse te stopnje razvoja so bile potrebne. Tako si je v tih nekaj letih zgradil svojo osnovo. Bistremu očesu niso več skriti obrisi njegovega prihodnjega življenja.

Korenine otrokovih izkušenj že segajo daleč na široko in globoko. To lahko opazite na gotovosti, s katero se giblje v okolju, ki ga je že raziskal. Ne opazite ga, kako voljno se potrdi in se vživlja v vaše življenje. Razen tega pa živi tudi svoje življenje, neodvisno od vas; v njem je še prav posebno zadovoljen. Vse njegovo mišljenje in ravnanje poteka iz bogate vrelca lastnih izkušenj.

Ali ni otrok postal vaš prijatelj življenjski tovariš?

Vendar že čutite, da je pripravljen iti dalje v novo življenje. Kmalu si bo opral školsko torbico, vam pomahal in radovedno stopil v tuj svet. Kaj ga bo čakalo v šoli? Po malem se bo dan na dan odtujeval domu, pač pa bodo po sto kanalih v njegovo duševnost vrelce nove izkušnje z novim znanjem.



Moje dete

NAJVAŽNEJŠE NALEZLJIVE BOLEZNI

Ime, inkubacijska doba, vir okužbe	Prvi znaki	Glavni znaki	Izpuščaj	Komplikacije	Osamitev
OSPICE , 9 do 11 dni, direktna okužba	Vročina, katar v nosni sluznici, oči in grlu, kašelj, slabo razpoloženje, bele lise na sluznici v ustih	Huda vročina, izpuščaj sprva za ušesi, nato po vsem telesu	Rdeči, malo izbočeni madeži različne velikosti	Bronhitis, pljučnica, vnetje srednjega ušesa	Dokler izpuščaj ne izgine
OSLOVSKI KAŠELJ , 8 do 15 dni, direktna okužba s kašljem	1 do 2 tedna kašelj brez posebnih značilnosti in katar na sluznicah, malo vročine	Napadi kašlja, posebno ponoči, bolni kričijo tovril sapo, hudi napadi trajajo 4 do 6 tednov		Bronhitis, pljučnica, emfizem	6 do 12 tednov po značilnih napadih kašlja
DAVICA , 2 do 5 dni, direktna okužba s kašljem, ali indirektna z okuženimi predmeti	bolečine v grlu, včasih jih tudi ni	Bolečine v grlu, otekli mandeljni, bela obloga, otekline v okolici mandeljinov, otekle vratne žleze, slab duh iz ust, običajno ni hude vročine		Posledice: obolenje srca	Po zdravnikovih navodilih
SKRLATINKA , 2 do 7 dni, največkrat direktni stik z bacilom in rekonvalescenti	Nenadna huda vročina, glavobol, angina, grlo močno rdeče, zelo obložen jezik	Huda vročina, skrlatno rdeč jezik (obloga je že prešla), angina s čepki, otekle žleze na vratu	Čez dan ali dva izpuščaj najprej na vratu, prsih in drugod, razen na bradi, nosu in okoli ust. Rdeče pike se zlijejo v rdečo površino	Ponovno obolenje čez 3 do 4 tedne, vnetje bezgavk na vratu, vnetje srednjega ušesa, vnetje ledvic	6 tednov
NORICE , 14 do 21 dni, zelo so nalezljive, tudi brez dotika z bolnikom	Začetnih znakov skoro ni, včasih malo vročine	Mehurčast izpuščaj	Mehurčki na rdečih lisah, ki se drugi dan posuše. Majhne kraste		Dokler kraste ne odpadejo
MUMPS , 16 do 22 dni, direktna okužba od človeka do človeka	Slabo razpoloženje	Kratkotrajna vročina, vidna otekline obušesne slinavke, ušesa boljjo, zlasti ko bolnik je, čez dan ali dva oteče se druga stran		V redkih primerih pri dečkih vnetje moda	Dokler traja otekline
PARALIZA , 3 do 14 dni, viruse prenašajo bolniki, lahko pa tudi zdravi ljudje, okužba je možna tudi z zamazanimi živili ali z insekti	Stadlj pred paralizo: katar v nosu in črevesni katar, glavobol, vročina, potenje, preobčutljiva koža, oslabele posameznih mišic, negiben tilnik	Po kakih dveh dneh ali pa že takoj nesomerna ohromelost			6 tednov. Bolnik izloča z blatom virus še 12 tednov

kaj morate vedeti?

PEKACA ne izpiramo z vodo, ker se sicer jedi v njem na dnu kaj rade sprimejo. Najbolje je, da pekač takoj po uporabi temeljito očistimo s papirjem in soljo.

NACETE STEKLENICE piva ali mineralne vode postavljamo »na glavo«. S tem ostaja vsebina dalj časa sveža in tudi ogljikov dioksid ne izhlapi tako hitro. Madeže od piva odstranjujemo z mešanico mlačne vode in špirta (razmerje 1:1).

ALABASTER čistimo z mlačno milnico, nakar ga je treba dobro posušiti.

PLAVI RADION — OHRANI IN NAGRADUJE

PLAVI RADION — OHRANI IN NAGRADUJE

LR SLOVENIJA

V III. nagradnem žrebanju, ki je bilo 7. t. m. v Osijeku, je 2755 potrošnikov PLAVEGA RADIO-NA prejelo:

3 »LUCZNIK« šivalne stroje, proizvod »St. Partizan«, Brod;

Radovanović Leposava, Leskovac, L. Ribara 43a
Kasija Petrović, Zenica, Matije Gubca 22a
Čavrak Katica, Osijek, Savska 85

5 »GORAN« aparatov za pranje perila:

Marjanović Jozefina, Osijek, Bakuličeva 21
Bartoniček Marija, Rijeka, Braće Horvatića 3
Kovačević Dragica, Split, N. Trg 10
Dolenc Mija, Celje, Kocbekova 3/II
Olivera Urošević, Beograd, Franje Kluza 6

200 potovalnih likalnikov »Elektron«:

Mulej Cvetka, p. Lesce-Bled; Zadržnik Pepca, Tržič; Binder Alojzija, Jesenice; Šlibar Ivanka, Bled; Vaupotič Sonja, Slivnica pri Mariboru; Andrijašič Danila, Izola; Juko Marija, Gozd-Martuljek; Ofak Anica, Kočevje; Česnik Angela, Koper; Kralj Betka, Vuhred 65; Pugelj Zalka, p. Struga na Dol.; Božnik Marija, Maribor; Bizjak Majda, Litija; Vernik Ida, Maribor; Keber Danica, črna na Koroškem; Zabavnik Ivana, p. Kamnik, Lesjak Fani, Višnja gora; Andlovič Darinka, Gorica; Šumenjak Stanko, p. Črnomelj; Požnen Marija, Prestranek; Bratož Ruža, Ljubljana, Furlan Alojzija, Ljubljana; Lebar Rozika, Ljubljana; Adlesič Pavla, Ljubljana; Wilfan Natalija, Ljubljana, Savrič Ema, Ljubljana; Bernard Valerija, Celje; Ojsteršek Valerija, Celje; Geršek Franja, Celje; Jesenički Vida, Celje; Škrinjar Heda, Trbovlje; Potekal Antonija, Hrastnik; Deželak Breda, Suhadol 2, Zidani most; Knez Marta, Brezno, p. Laško; Šmid Marija, Dravograd; Tanjga Vanda, Dravograd, Cesar Danica, Slovenj Gradec; Rojc Jožica, Slovenj Gradec

Dobitnike ostalih nagrad bomo obvestili o dobitku pismeno

DOBITNIKOM iskreno čestitamo



DEKORATIVNO BLAGO

Poletne obleke so letos, kakor vemo, preprostih, skoraj strogih krojev, ki puščajo material do polne veljave. Nosimo lahko vse — od vreče do pliseja, ki je še zlasti moderen, pa do širokega nagubanega krila. Modna barva je še vedno rjava, zlasti v kombinaciji z belo. Pri zgornjih dveh oblekah lahko životka nadomestimo tudi z belo ali drugobarvno bluzo.

šolska ura: okus

BARVE

Rostand je nekoč navdušeno zaklical: »Sonce, brez tebe bi bile stvari le to, kar so!« Barve, brez katerih stvari sploh ne bi bile, bi lahko rekli mi. Se noč obvaruje njihovo sled, kot ohrani zaprti oko blede iskro svetlobe.

Včasih so učili: modro pristaja svetlolaskam, zelena barva rdečelaskam, rdeča rjavim in tako naprej. Vse to drži, pa le imajo rjavolasko lahko modre, zelene rjave ali sive oči, nekatere svetlo, druge temnejšo polt in celo lasje skoro niso dvakrat isti.

Včasih so poznali pri obleki rjavozelene, sivorjave, rumenzelene in modrobele kombinacije. Danes so taka sestavljanja dolgočasna, navadili smo se novih: temnomodre s petrolejsko modro barvo, bledoroza in bledezelene, kombiniramo več različnih rdečih ali oranžnih barvnih tonov in jutri bo že spet vse drugače. Jutri bodo druge barve lepe.

V 16. stoletju so zapisali: »Kadar se naveličamo politike, filozofiramo o nogovih in iščemo novih imen za barve. Turško rdečo, barvo mladih listov in deklishe rdečice ter barvo novembrskega jutra že imamo. Pred kratkim so nam prinesli nogavice najnovije barve. Imenujejo jo »bolni Spanec«.

Moda s: brez oddiha izmišljuje nova imena. Ze navadno brezbarvno belo barvo so krstili nešetokrat: ledeno bela, mlečno bela, stekleno bela, porcelanasto bela, umazano bela, bela kot jajčna lupina itd. itd.

Modni novinarji in modni ustvarjalci imajo pisano fantazijo.

Kontrast sodi k harmoniji, riše in modelira relief, igra se s svetlobo in senco in ljubi presenečenja. Nikoli ni dolgočasen, pač pa nevaren. Kaj kmalu postane pretrd, prepoceni, neosenben. Preveliki kontrasti lahko vse pokvarijo.

Vsaka barva je videti močnejša, če ji dodamo kontrastno barvo. Če postavite rdečo poleg zelene, bosta obe barvi pridobili. Rdeča in zelena sta kontrastni barvi. Svetli lasje bodo svetlejši, če boste nosili rdečo obleko, pa tudi v bližini temnih barv, svetla barva pa jih bo potemnila. Svetla barva niansa poleg temne napravi svetlo še svetlejšo, temno pa potemni.

Dve komplementarni barvi ali dve kontrastni ni lahko res dobro por.čiti. Več kot dve barvi naenkrat pa že prav hitro zaidejo v katastrofo, če okus ni brez izgovora čist in če občutek za umetnost ni res dobro razvit.

Močne barve so lepše na grobih tkaninah, na platnu bombažu in volni kot na svili.

Mehke tkanine, žamet, so veliko lepše v temnejših tonih, svetleči materiali, saten, lame in podobno, pa v svetlejših.

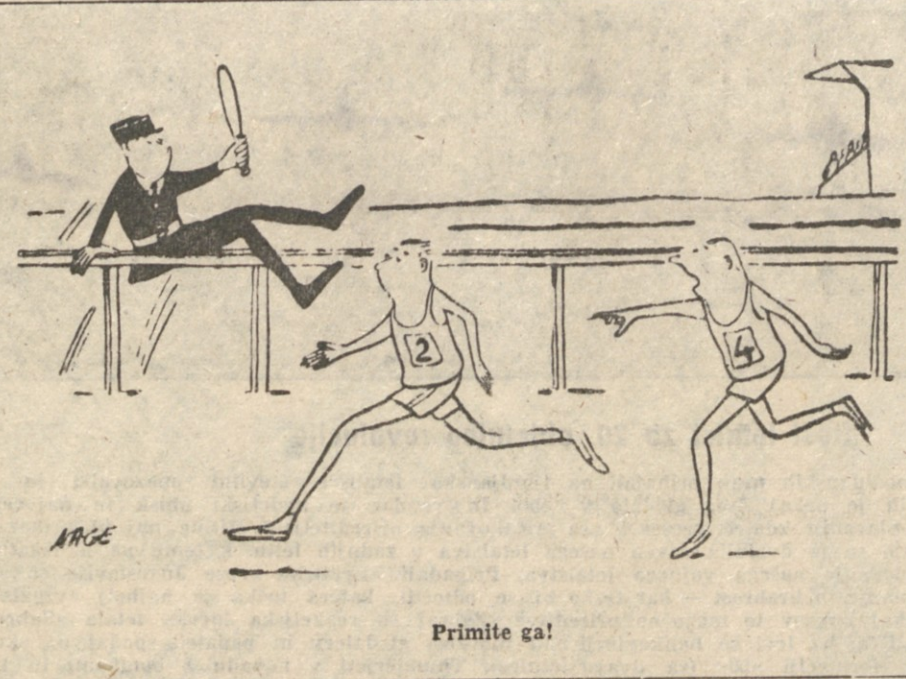
Dve kontrastni barvi morata biti vedno enako močni.

Barva vam mora res dobro pristajati, če to ne, jo komaj lahko opraviti moda.

piše eva paulin



- Ferdo, kam pa igraš?



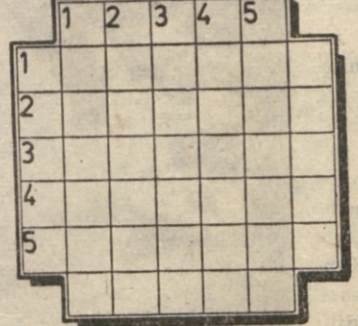
Primito ga!



- Ne jokaj, moja piška. Tako brezupno pa vendarle ni.

ZLOGOVNICA

Iz sledečih zlogov: a - bej - bli - de - di - doks - dom - gant - in - je - je - jo - jor - ka - ka - ka - ka - ko - kon - kri - la - la - la - ma - ma - ma - mal - me - me - ne - njak - nje - pa - pre - pu - ra - ra - ra - re - re - si - ska - sto - sve - ši - telj - ter - til - tri - tro - va - vo - volt - za - za - sestavi 16 besed naslednjega pomena: 1. gnetenje in lachtenje telesa iz zdravstvenih razlogov, 2. vrsta detelje, lucerna, 3. svetil hrošč starih Egipčanov, 4. na videz brezglava, nesmiselna trditve, 5. demokratična vlada ljudstva, 6. krepak in postaven moški, 7. gorstvo, ki se vije nad Boko Kotorsko z najvišjim vrhom Orjen, 8. omaka iz jajc, olja in kisa, 9.



MAGIČNI LIK

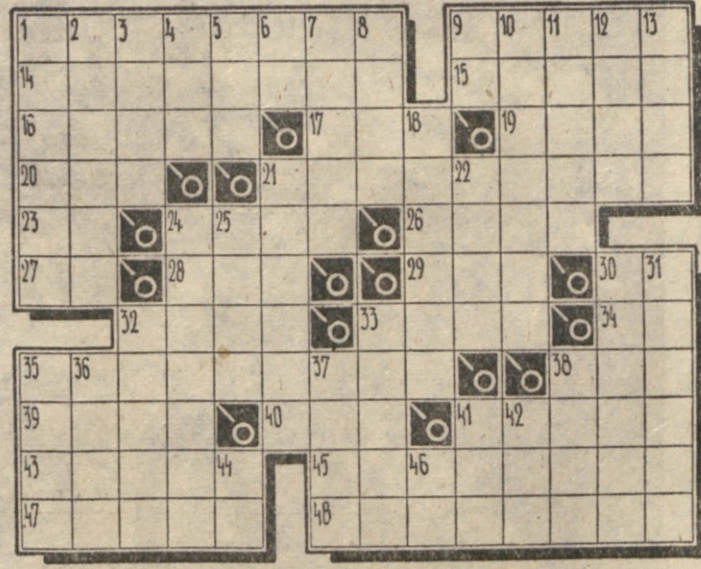
Vodoravno in navpično: 1. sodobni francoski politik in pisatelj (Andre), 2. del matematike, 3. športna vadba, urjenje, 4. sobica, tudi ministrski svet, 5. potovanje, gostovanje umetnikov. (K)

IZREK NA ČRTICAH

1. ---NANJ---
2. ---VAR---
3. PO---DBA
4. ---OLI---
5. VEL---
6. L---ZINA
7. A---TR-F
8. ---ROT
9. ---OVIN---

1. besedičenje, mlatenje prazne slame, 2. sopraniska ljubijanske Opere (Sonja), 3. okvara, 4. lahki bencin, 5. gorski hrbet vzdolž gornje jadranske obale, 6. zaprt osebni avtomobil, 7. znak v tisku ali pisavi za samoglasnik, ki je izpadel, 8. francoski književnik, mislec in kritik v dobi prosvetljenstva (Denis), 9. časnika. Po vrsti brane črke na črticah dajo neko misel. (P)

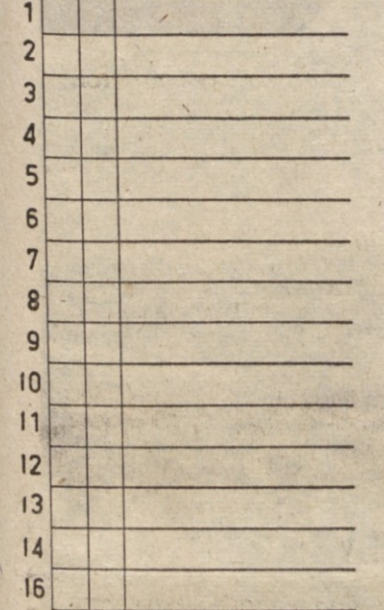
KRIŽANKA



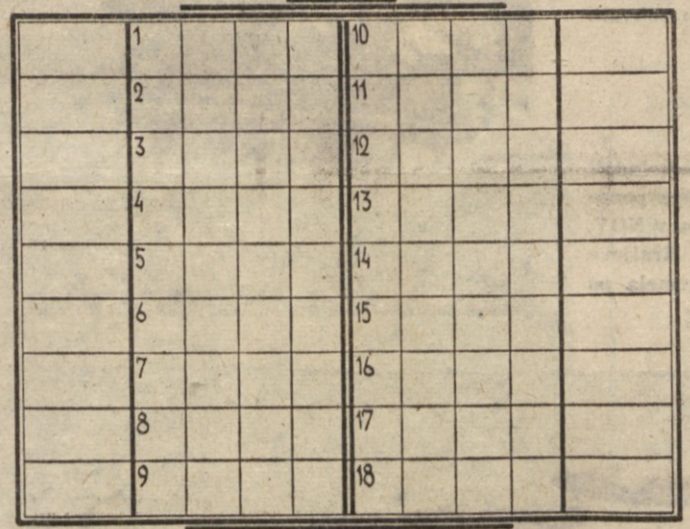
Vodoravno: 1. pruski in nemški državnik od 1862-1894, imenovan "železni kancler", 9. vhod, dostop, 14. vrsta računa iz višje matematike, 15. grm z zimzelenimi listi, ki raste ob Sredozemskem morju in ima prijeten in močan vonj, 16. velika kamnita greda, 17. sila, jakost, 19. mesto v Turčiji ob izlivu Marice, 20. bodič izrastek nekaterih rastlin, 21. dopolnilo, dodatek, 23. osebni zaimek, 24. tek čez drn in strn, 25. ljubkovalno ime za očeta, 27. visoka gora v Švici, 28. izorana zemlja, 29. romanska nikalnica, 30. primorski vzklík, 32. pomanjkanje, siromaštvo, 33. mesto v severni Franciji v pokrajini Pas-de-Calais, 34. samoglasnik in soglasnik, 35. prometni uslužbenec na železnici, 38. zemeljska ožina na Malaki, 39. priprava za okrepitev glasu pri brezžičnem prenosu, posrednik, 40. prodajem, naplació, 41. zmešnjava, kaos, 43. polzajedavska rastlina, ki raste na deblu in vejah dreves, 45. skupina 20 otokov v Bengalskem zalivu, 47. užitna vrsta buče, 48. slovenski zgodovinar, pisec znamenite razprave o Cerkljskem jezeru (Janez Vajkard). Navpično: 1. jedro, srž, 2. izloček žlez z notranjim izločanjem, 3. družbeni sloj, kasta, 4. ime ameriškega filmskega igralca Ferrerja, 5. nekdanji turški veleposelnik, 6. znamka niških radioaparatorov, 7. lani umrl francoski pisatelj, Nobelov nagradjenec leta 1957 (Albert), 8. sedež, 9. različna soglasnika, 10. nemški inženir, izumitelj dinam (Werner von), 11. ribiška lovna priprava, odica, 12. ime pesnika Zupančiča, 13. nastava, zanka, 18. priobčen spis v časopisu, 21. povrtnina, 22. anagram, v vseučiliško mesto pri Londonu, 24. znameniti grad v Moskvi, kjer je sedež vlade, 25. ime hrvaškega narodnega heroja Končarja, 30. ameriška filmska igralka (Rita), 31. mesto v severni Afriki, ki ga je lani hudo porušil potres, 32. rečna riba roparica, 33. tropska ovijalka, 35. rečno kamenje, 36. neodločen izid pri šahu, 37. etika, čud, 38. značilna primorska pokrajina, 41. duša umrlega po verovanju starih Slovanov, 42. žensko ime, 44. začetnici slovenskega epskega pesnika, 46. različna soglasnika. (K)

25. ime hrvaškega narodnega heroja Končarja, 30. ameriška filmska igralka (Rita), 31. mesto v severni Afriki, ki ga je lani hudo porušil potres, 32. rečna riba roparica, 33. tropska ovijalka, 35. rečno kamenje, 36. neodločen izid pri šahu, 37. etika, čud, 38. značilna primorska pokrajina, 41. duša umrlega po verovanju starih Slovanov, 42. žensko ime, 44. začetnici slovenskega epskega pesnika, 46. različna soglasnika. (K)

GLAVE IN REPI



V levo in desno polovico osrednjega lika vpiši za številkami 18 besed s štirimi črkami, ki imajo naslednji pomen: 1. del telesa, ki povezuje glavo s trupom, 2. mesto v Rusiji, južno od Moskve (kovinska industrija), 3. pokrajina v jugovzhodni Arabiji, 4. postava, 5. ivje, 6. telesna poškodba, 7. največji kopenski sesalec, 8. vladajoče plemo v starem Peruju, 9. toaletna potreščina, 10. bajte, kolibe, 11. velika luka v Alžiriji, 12. najvišja, gora v Karavankah, 13. veletok v vzhodni Sibiriji, 14. starodavno mesto v Galileji, severno od Nazareta, 15. režiser mladinskega filma "Kekec", 16. prevara, spretna ukana, 17. egiptovski bombaž, 18. plavalna priprava, na katero se vežejo zasidrane ladje.



medleški izraz za čas, ko potisne srce kri v žile, 10. spletakar, kovar, 11. laterna, lampijon, 12. priprava za merjenje napetosti električnega toka, 13. najvišji dvorni uradnik in namestnik kralja na dvoru Merovingov, 14. velika žlica za zajemanje tekočin, 15. obnova, renovacija, 16. pregled, nadzorstvo.

V tretji in šesti navpični vrsti bereš misel angleškega pesnika Georgea Herberta.

SKRIT IZREK

INES, KRIVAJA, SREM, DED, CEP, BULA, ODIN, NOJ, SENO, LUPING, TOKAJ, STINA, SLEZ, ELIS, EBRO, SLEM, INJE, NERGA, SILA, BREG, PAV, GONJA.

V vsaki besedi prečrtaj po eno črko. Skupaj brane preostale črke dajo arabski pregovor.

RESITEV UGANK IZ PREJSNJE ŠTEVILKE

Magični lik: 1. Pretnar, 2. Ferrari, 3. strelec, 4. analiza, 5. narezek. Anagramna izpolnjevanja: 1. Ravel, 2. Levor, 3. Reval, 4. vellar, 5. Laver, Avala. Križanka: 1. Ariman, 7. Kafka, 12. rezervna, 14. Kalvin, 15. kavka, 16. smola, 18. zt, 19. aloa, 20. Osaka, 21. emu, 22. dir, 23. frača, 24. klen, 25. as, 26. malik, 27. Brit, 28. triko, 30. arest, 32. Anina, 34. Altaj, 36. oder, 37. polka, 39. E(dvard) K(ardelj), 41. Obir, 42. Sotla, 43. Oto, 44. ilo, 45. Harry, 46. Bonn, 47. di, 48. porto, 49. kalij, 50. Indija, 52. kratica, 54. janka, 55. zlatar.



- Gustelj, zbudi se! S teboj bi rad govoril.



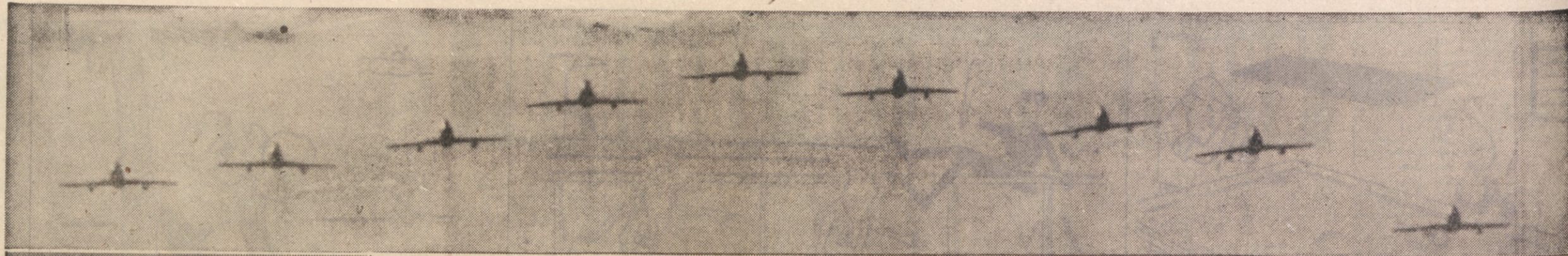
- Prosim vas, nehaite vsaj za dve minuti, saj še stanovanja ne bom mogel prodati



- Spusti me. Zgečka me.

pustolovščine cisca kida





Naši letalci za 20. obletnico revolucije

Ze ves teden so v popoldanskih urah prihajali na ljubljansko letališče številni opazovalci in v petek na generalki jih je nekaj tisoč gledalo v nebo. In vendar je nedeljski obisk te največje letalske prireditve v Sloveniji zdaleč presegal vsa pričakovanja prirediteljev. Miting naj bi prikazal, na kako visoko stopnjo se je dvignila raven našega letalstva v zadnjih letih, k temu pa je izdatno doprineslo zlasti sodelovanje našega vojnega letalstva. Pripadniki Letalske zveze Jugoslavije so si najno pokazali svoje znanje in hrabrost — kar težko bi se odločili, katera točka je najbolj »vzgala«. Naše slike, kažejo nekaj izrezov te mogočne prireditve: Zgoraj so reakcijska lovška letala »Sabre« v nizkem preletu letališča, na levi so helikopterji nad množico gledalcev in padalci, spodaj pa skupina letal Aero-3 v formaciji »20« (za dvajsetletnico), Thunderjeti v napadu z bombami in tri jadralna letala Weihe s Smarno goro v ozadju.



Obisk pri graditeljih

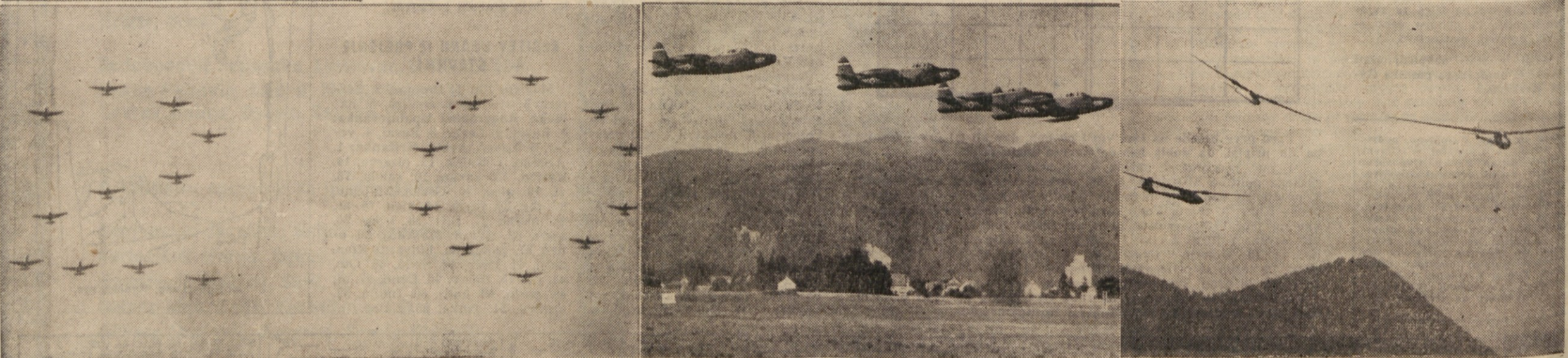
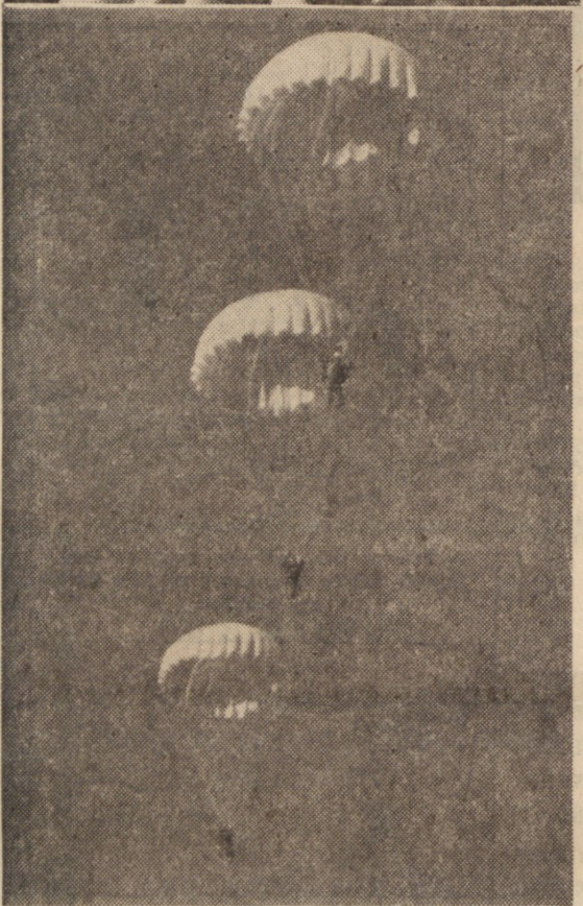
Ze drugo leto se enote JLA borijo z nenavadnim nasprotnikom. Kramp v mišičastih rokah in stroji so se zagrizli v dolino Save med Renkami in Zagorjem, da bi na zelo važnem terenu ustvarili moderno cesto. Mogoče o terenu najbolj zgovorno priča podatek, da so samo v dveh mesecih letošnjega leta izkopal 45.000 kubikov v glavnem kamena in da jih bodo morali še 70.000! V sredo so graditelji doživeli prijetno presenečenje — obiskal jih je predsednik Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko in jih v kratkem nagovoru pohvalil za požrtvovalno delo.

Šestnajsti julij — rojstni dan tankovskih enot

Marljivo se učijo naši fantje v jeklenih pošastih, da bi kar najbolj obvladali tehniko, brez katere si moderne armade ne moremo zamisliti. Učijo se s ponosom, ker njihove misli neprestano spremljajo herojska dejanja tankistov v NOV, od prvih skromnih začetkov, ko so z zaplenjenimi tanki jurišali na Kraljevo in do tistih pomladanskih dni, ko je mogočna tankovska brigada grmela po ulicah Trsta.

Čipke, čipke!

Okrog 1500 žena in deklet iz vse Slovenije se je v nedeljo zbralo na prvem čipkarskem festivalu v Ljubljani. Na festivalu, ki ga je pripravilo izvozno-uvozno podjetje za domačo obrt, so izrazili priznanje našim čipkarjem, nagradili najboljše vzorce in priredili tekmovanje najhitrejših čipkarič. V okviru festivala so odprli tudi pestro razstavo čipkarskih del in obiskovalci strmijo nad bogastvom vzorcev in domiselnostjo te naše ljudske umetnosti.



KRAJČI

TEDEN DNI JE ODKAR SVA BILA PRI LAHOTNIILU. KAJ MO BI GA SPET OBISKALA?

ZDAJ JE GOTOVO ZE PREDITAL TISTE BUKVE. TAMLE KOPLJE!

POMAGAT SVA TI PRISLA, STARI!

OOO, URE NAPREJ, KAR NAPREJ! JELA NA PIRETEU!

KAJ PA SADIŠ?

VSE MOGOZE! DELAL BOM POIZKUSE.

DA!, VZGOTIL BOM NEKAT NOVH VEST RASTLIN... SVA VESTA-CEPIJENJE, UBIZANTE PRESAJANJE...

VEZ, JAZ SE TRAV MALO SPOZNAM NA VSE TO, TODA...

PO MOSTEM JE TO PRECEJ TVEGANO OPRAVILO. BOLJE BI STODIL, KO BI SE UVA SOLATE OPRIJEL...

... IN TO NOSIL NA TRG PRODAJAT? TO HOZE RECI?! HVALJA ZAJ TAK NRSVET!!

POZABIL SI, DA IMAM TU NOTRI VSO STROKOVNO LITERATURO! NAJ TI NAVEDEM NEKAJ LATINSKIH IMEN?

NE, NE, HVALA! MISLIM, DA BOM TUDI V BODOZE LAHUO SHAJAL BREZ NJIH...

HEJ, LAHOTNIK, KAJ PA JE TOLE?

NE POZNAŠ? FIZOL... CEPIL GA BOM.

CEPIL? FIZOL? NIKDAR NISEM SLISAL DA 'BI KDO...

JAZ BOM PRVI!

IN... IN S CIM GA BOŠ KUZIAL?

HM, NISEM SE SE ODLOZIL... MORALO BO BITI NEKAJ VELIKEGA... ENURATNEGA!...